

audit FINANCIAR

11/2012

- **Rolul auditului financiar în creșterea calității informațiilor financiare**

- **Conotații teoretice și practice privind Strategia generală de audit**
- **Utilizarea unor tehnici informatice în efectuarea misiunilor de audit**
- **Fundamentarea unui scoring al practicilor de audit intern utilizate de firmele listate la BVB, în contextul guvernancei corporative**
- **Implementarea IFRS la entitățile cotate la bursă**
- **Implicarea organismelor profesionale și a mediului academic în educația financiar-contabilă a publicului**
- **Auditul insolvenței**

Masa rotundă ACCA - ecoDa pe tema viitorului auditului

La 25 septembrie 2012 a avut loc, la sediul Parlamentului European de la Bruxelles, un eveniment organizat în parteneriat de ACCA și Confederația Europeană a Asociațiilor de Directori (ecoDa), cu tema „Viitorul auditului: către o mai mare transparență, calitate și independență”.

La acest eveniment, la care Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată prin președintele său, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, moderatorul lucrărilor a fost **Sajjad Karim**, membru al Parlamentului European și raportor pe probleme de reformă a profesiei de audit, din partea Comisiei pentru Afaceri Juridice (JURI).

Masa rotundă ACCA – ecoDa a avut loc pe fondul dezbatărilor curente dintre Parlamentul European și Consiliu, care discută despre pachetul de propuneri publicat de Comisia Europeană la 30 noiembrie 2011 și care au drept obiectiv reforma auditului: proiectul de Directivă privind auditul statutar, care va înlocui directiva 43/2006/CE și Regulamentul privind auditul statutar al entităților de interes public.

Printre vorbitorii care au luat cuvântul în cadrul acestei manifestări s-au numărat: **Nathalie Berger**, șef unității de audit din cadrul Direcției Generale Piața Internă a Comisiei Europene, **Sebastian Valentin Bodu**, membru al Comisiei Juridice a Parlamentului European și shadow-rapporteur al Parlamentului European pe această temă, **Jos van Huut**, președintele Grupului European al Rețelelor Internaționale de Contabilitate (EGIAN), **Daniel Montgomery**, președintele grupului de lucru pe probleme de raportare a auditului, Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB) din cadrul Federației Internaționale a Contabililor (IFAC).

Al 16-lea Congres al Asociației Contabililor și Auditorilor din Republica Srpska

O delegație a Camerei Auditorilor Financiari din România, formată din prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**, președinte de onoare, și **Adriana Spiridon**, șef al Departamentului de relații internaționale, au participat la cel de-al 16-lea Congres al Asociației Contabililor și Auditorilor din

Republica Srpska, cu tema „Semnificația contabilității, auditului și finanțelor în procesul de depășire a crizei economice”.

În cadrul sesiunilor tehnice și științifice au fost susținute prezentări referitoare la măsurile de performanță ale proceselor de management, gestiunea finanțelor entităților de afaceri în condiții de criză, rolul auditului intern și extern în detectarea fraudelor, acțiunilor penale și corupției la nivelul entităților, precum și semnificația sistemelor IT contabile în luarea deciziilor de afaceri.

Evenimentul a reunit reprezentanți ai organizațiilor profesionale din Franța, România, Bulgaria, Muntenegru, Macedonia, Polonia, Serbia și Turcia.

Auditori financiari din Bulgaria în vizită la CAFR

În ziua de 27 septembrie a.c. la sediul Camerei a avut loc o întâlnire profesională între reprezentanți și auditori financiari ai filialei Plovdiv a Institutului Contabililor Publici Autorizați din Bulgaria (ICPA) și membri ai Consiliului și Executivului CAFR. Oaspeții bulgari, conduși de **Dimitar Jeliakov**, membru al Consiliului ICPA, au fost întâmpinați de **Ana Dincă**, vicepreședinte al Consiliului Camerei, **Urania Moldovanu**, șeful Departamentului de monitorizare și competență profesională, **Daniela Ștefanuț**, consilier juridic și **Mihai Dragnea**, expert relații internaționale.

Vicepreședinta Consiliului CAFR, Ana Dincă, a prezentat modul de organizare a Camerei Auditorilor Financiari din România, relațiile interne și internaționale ale organismului nostru profesional, precum și preocupările și acțiunile care se întreprind pentru a răspunde provocărilor perioadei dificile pe care o traversează economia globală.

S-au discutat aspecte practice privind exercitarea profesiei, în mod individual sau prin firme de audit, adoptarea Standardelor de audit pe care le aplică profesioniștii, auditori financiari ai celor două țări vecine, aspecte privind formarea profesională continuă.

Un deosebit interes a prezentat discuția privind sistemul de supraveghere publică a auditului statutar, care în cele două țări, din punct de vedere al finanțării și funcționării, este diferit. În Bulgaria, sistemul de supraveghere publică este finanțat excesiv de la bugetul statului, iar președintele acestui organism numit de Parlamentul Bulgariei, are un mandat de 4 ani.

Totodată, a fost subliniată buna colaborare între CAFR și ICPA atât pe plan regional, cât și în cadrul organismelor profesionale internaționale.

Conf. univ. dr. Constantin TOMA

Rolul auditului financiar în creșterea calității informațiilor financiare

The Role of Financial Auditing in Increasing the Quality of Financial Information

5

Prof. univ. dr. Tatiana DĂNESCU

Conotații teoretice și practice privind Strategia generală de audit

Theoretical and Practical Connotations Related to the General Audit Strategy

14

Prof. univ. dr. Pavel NĂSTASE & drd. Dragoș STOICA

Considerații privind utilizarea unor tehnici informatice în efectuarea misiunilor de audit

Considerations on the Use of IT Techniques in Audit Missions

24

Lect. univ. dr. Cristina BOȚA-AVRAM

Fundamentarea unui scoring al practicilor de audit intern utilizate de firmele listate la BVB, în contextul guvernancei corporative

Scoring of Internal Audit Practices Used by the Companies Listed on Bucharest Stock Exchange, in terms of Corporate Governance

32

Alexandru CORACIONI

Aspecte privind implementarea IFRS la entitățile cotate la bursă

Aspects of Implementing IFRS by the Listed Companies

41

Prof. univ. dr. Marioara AVRAM & prof. univ. dr. Veronel AVRAM

Implicarea organismelor profesionale și a mediului academic în educația financiar-contabilă a publicului

Involvement of Professional Bodies and Academic Environment in the Financial-Accounting Education of General Public

49

Lisa WEAVER, ACCA

Aspecte privind auditul insolvenței

Aspects Related to the Insolvency Audit

53

Revistă editată de
**Camera Auditorilor Financiari
din România**
Str. Sirenelor, nr. 67-69, sector 5, București

Colegiul editorial științific

- Prof. univ. dr. **Sorin BRICIU**, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
Prof. univ. dr. **Alain BURLAUD**, Institut National des Techniques Economiques et Comptables, Paris
Prof. univ. dr. **Tatiana DĂNESCU**, prorector, Universitatea „Petru Maior”, Târgu Mureș
Prof. univ. dr. **Robin JARVIS**, director pentru IMM-ACCA, profesor de contabilitate Universitatea Brunel, Marea Britanie
Prof. univ. dr. **David HILLIER**, decan, Leeds University Business School, Marea Britanie
Prof. univ. dr. **Allan HODGSON**, The University of Queensland, Australia
Prof. univ. dr. **Emil HOROMNEA**, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
Prof. univ. dr. **Dumitru MATIȘ**, decan, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Prof. univ. dr. **Maria MANOLESCU**, ASE, București
Prof. univ. dr. **Ion MIHĂILESCU**, Universitatea "Constantin Brâncoveanu", Pitești
Prof. univ. dr. **Ana MORARIU**, ASE, București
Prof. univ. dr. **Vasile RĂILEANU**, Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiune - ASE București
Prof. univ. dr. **Donna STREET**, Universitatea Dayton, SUA
Prof. univ. dr. **Ioan TALPOȘ**, președintele Senatului, Universitatea de Vest din Timișoara
Prof. univ. dr. **Eugeniu ȚURLEA**, directorul Departamentului de contabilitate, audit, analiză și informatică de gestiune, ASE București
Academician **Iulian VĂCĂREL**, Academia Română

Director științific: Prof. univ. dr. **Pavel NĂSTASE**

Director editorial: Dr. **Corneliu CÂRLAN**

Redactor șef: **Cristiana RUS**

Colectiv redacțional: Marina ANTOFIE, Alexandra COMĂNESCU, Alice PETCU, Adriana SPIRIDON, Daniela ȘTEFĂNUȚ, Angela TUDOR

Secretar de redacție: **Cristina RADU**

Prezentare grafică și tehnoredactare: **Nicolae LOGIN**

Colegiul editorial științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

Publicație recunoscută de CNCSIS, categoria B+

B.D.I.: <http://www.ulrichsweb.com>; <http://www.proquest.com>; www.ebscohost.com, www.cabells.com

Revista este inclusă în platforma editorială română SCIPPIO: www.scipio.ro

Revista este indexată în trei baze de date recunoscute

de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU)

Marcă înregistrată la OSIM, sub nr. M2010 07387

Telefon: **(021) 410.74.43 interior 120**; Fax: **(021) 410.03.48**;

E-mail: revista@cafr.ro; <http://revista.cafr.ro>

ISSN 1844 - 8801

Tipar: Print Group S.R.L., Soseaua Fundeni nr. 50B, Bucuresti, tel: 0744.638.772

Mesajul Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România

În fiecare an la 26 octombrie românii îl prăznuiesc pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir, cunoscut și venerat datorită calităților sale de înțelepciune, milostenie, faceri de bine, dobândite prin pregătire și educație. Cu șapte ani în urmă Consiliul CAFR a hotărât ca acest sfânt să fie considerat protector al auditorilor financiari, declarând această zi ca fiind Ziua Națională a Auditorului Financiar din România.

Este un prilej pentru a marca cu legitimă satisfacție progresele remarcabile obținute de profesia noastră, de profesioniștii săi, membri ai unei organizații care se bucură de o binemeritată apreciere atât pe plan intern – în relațiile cu clienții misiunilor de audit, dar deopotrivă cu instituțiile publice și organizațiile profesionale cu care colaborează, dar și pe plan internațional. Este semnificativ faptul că în prezent Camera Auditorilor Financiari din România este membru cu drepturi depline al Federației Internaționale a Contabililor (IFAC), al Federației Europene a Contabililor (FEE) și al Federației Internaționale a Experților Contabili Francofoni (FIDEF) – calitate în care își aduce o contribuție directă la activitatea profesională a acestor prestigioase instituții și participă activ la evenimentele organizate de acestea.

De asemenea, Camera desfășoară excelente relații cu organizații profesionale din alte țări, precum Marea Britanie, Ungaria, Lituania, Bulgaria, Republica Sprska – Bosnia și Herțegovina, Federația Rusă, Ucraina, Azerbaidjan, Republica Moldova, în cadrul protocoalelor de colaborare semnate cu acestea, ceea ce contribuie nemijlocit la afirmarea în lume a profesiei de audit financiar din România.

În ultimii ani, Camera Auditorilor Financiari din România s-a întărit și dezvoltat continuu atât numeric, dar mai ales în privința performanțelor profesionale.

În prezent, Camera are 4.200 de membri persoane fizice, 945 membri persoane juridice și 1.750 de stagiați.

Cu siguranță însă, prestigiul Camerei este dat în primul rând de profesionalismul și atitudinea independentă demonstrate în ducerea la bun sfârșit a misiunilor de audit prin elaborarea unor rapoarte de calitate, în strânsă conformitate cu exigențele standardelor internaționale în materie și ale Codului Etic al profesiei. În acest mod auditorul acționează cu eficiență pentru satisfacerea interesului public în legătură cu corectitudinea afacerilor pe care le analizează, îndeplinind și un remarcabil rol social.

În acest moment aniversar este firesc să aducem în atenție câteva importante realizări cu care se pot mândri toți membrii organizației noastre profesionale. Astfel, în conformitate cu mandatul încredințat prin programul de activitate aprobat de Conferința Națională, Consiliul Camerei s-a preocupat perseverent de aplicarea măsurilor necesare, de natură să faciliteze racordarea membrilor organizației profesionale la tot ce este nou, actual și important în profesie. După cum se cunoaște, începând din acest an, pentru mai multă rigoare și eficiență în desfășurarea pregătirii profesionale continue a auditorilor și a stagiarelor, Camera a preluat direct această activitate, care este organizată atât în sistem clasic, în săli de curs, cât și în sistem e-learning. De asemenea, a continuat procesul de adaptare și modernizare a reglementărilor interne ale Camerei la actualele cerințe și tendințe pe plan național și internațional.

În scopul îmbunătățirii condițiilor de lucru în interesul membrilor săi, sediul Camerei are, începând din această toamnă, o nouă înfățișare, cu mult mai multe facilități operaționale, iar, în aplicarea unei măsuri expres adoptate de Conferința Națională, a continuat dezvoltarea în plan teritorial, actualmente Camera având două reprezentanțe: la Iași și la Brașov. Consiliul, este, totodată, deschis receptării și soluționării problemelor care frământă membrii Camerei printr-o mai

Ziua Națională a Auditorului Financiar din România

rapidă comunicare și prin valorificarea potențialului pe care îl pune la dispoziție sistemul informațional modern de care dispune.

Firește, în continuare profesia noastră este chemată să facă față unor noi și importante cerințe și exigențe generate de actuala situație economică dificilă, care se repercutează și asupra pieței de audit. Răspunsul nostru la aceste provocări nu poate fi altul decât munca de calitate, seriozitate și implicare profesională.

După cum se cunoaște, în noiembrie anul trecut Comisia Europeană a emis două propuneri legislative în domeniul auditului financiar: un proiect de directivă de modificare a Directivei 2006/43/CE privind auditul statutar și o propunere de Regulament al Parlamentului European și a Consiliului privind cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public. Pe marginea acestor documente se poartă intense discuții atât în cadrul unor organizații profesionale internaționale, cât și în Parlamentul European și în Comisia Europeană, Consiliul Camerei promovând propriile observații și propuneri de amendare ale acestor proiecte, rezultate în urma unor dezbateri deschise, pragmatice și

proactive în cadrul unor întâlniri cu membri din zonele Centru, Vest, Nord Vest și București, făcute în sprijinul profesiei, al auditorilor financiari. Scopul nostru este ca realmente reformarea auditului să determine un progres, în condițiile respectării valorilor de bază ale profesiei, corespunzătoare exigențelor actuale, independența, competența și transparența, în vederea asigurării cadrului de desfășurare a unor misiuni de audit de calitate.

Cu ocazia acestei zile festive, Consiliul Camerei vă adresează tuturor, dragi colegi din organizația noastră profesională, calde felicitări, împreună cu urări de sănătate și succes în activitatea profesională, precum și pe plan personal.

Prof. univ. dr. **Horia Neamțu**,
președintele Camerei Auditorilor Financiari
din România

Rolul auditului financiar în creșterea calității informațiilor financiare

Constantin TOMA*

Abstract

The Role of Financial Auditing in Increasing the Quality of Financial Information

Annual financial statements are the main means to communicate to users financial-accounting information, as well as other types of information. The quality of the information in these documents has a decisive impact on the investors' behaviour and decisions, especially in times of crisis, as well as on other categories of beneficiaries. This is why, financial auditors have a major social responsibility, and they become true guarantors of the veridicity and credibility of financial reports communicated by entities. They have to make sure that information presented by individual entities or groups of societies satisfy the quality criteria established via accounting regulations and that the latter mirror reality, i.e. they provide a faithful image of assets, liabilities, financial state, profit or loss. The role of these professionals in times of generalised economic and financial crisis becomes heightened, given that there are enough voices who have been associating them with the failures that large companies or business groups have experienced lately.

Based on a comparative and critical analysis of contemporary realities, this article aims to bring to the attention of specialists in the field and, potentially, to suggest as a topic of debate, the relation between financial auditing and the qualitative characteristic features of financial and accounting information, as a premise to increase the credibility and usefulness of financial reports in grounding entities' decisions.

Key words: *financial audit, qualitative characteristics, financial statements, true and fair view, crisis*

JEL Classification: *M 41, M42*

Cuvinte cheie: *audit financiar, caracteristici calitative, situații financiare, imagine fidelă, criză*

Introducere

Toată lumea vorbește actualmente despre crize și lipsuri, indiferent că este vorba de crize și lipsuri la nivelul individului, familiei, întreprinderilor, națiunilor, regiunilor, diferitelor monede, sistemelor financiare sau la nivel mondial. Criza economică mondială este un proces deosebit de complex, profund și de actualitate, care afectează elementele fundamentale ale sistemului economic și căruia marii economiști de la nivel mondial nu reușesc să-i găsească antidot. **Criza economică are**, de obicei, **efecte devastatoare** atât în țările puternic industrializate, cât și în cele mai puțin dezvoltate, ale căror economii depind în cea mai mare măsură de exporturile de materii prime. În perioadele de recesiune economică, volumul comerțului mondial scade rapid, după cum scad și veniturile personale, profitul companiilor și veniturile bugetare.

Efectele crizelor economice se manifestă sub multiple forme, cum ar fi: scăderea volumului schimburilor comerciale, reducerea consumului și, implicit, a producției, falimente răsunătoare, scăde-

* Conf. univ. dr., Universitatea "Al. I. Cuza" Iași, e-mail: toco@uaic.ro

rea veniturilor populației, creșterea șomajului, deprecierea monedelor naționale, inflație, scăderea veniturilor bugetare, diminuarea cheltuielilor publice, creșterea deficitelor bugetare etc. Deși, în general, crizele economice globale afectează toate entitățile dintr-o țară, unitățile mari au mai multe posibilități și o mai mare forță de a suporta efectele acesteia. În schimb, întreprinderile mici și mijlocii sunt cele mai afectate de criză, în rândul acestora înregistrându-se și cele mai multe falimente.

Criza economică generalizată manifestată pe plan mondial și scandalurile financiare răsunătoare înregistrate la nivelul unor mari companii (ENRON, WORLDCOM, AHOLD, PARMALAT etc.) repun în discuție calitatea și credibilitatea informațiilor financiar-contabile. Aceste evoluții din mediul economico-social au fost asociate, de cele mai multe ori pe nedrept, cu profesia contabilă, responsabilă de apărarea interesului public și concretizată în informarea corectă a utilizatorilor externi, respectiv, în garantarea credibilității datelor publicate de unități. „De exemplu, în ultimii ani, eșecurile etice din partea anumitor membri ai profesiei, care au avut ca rezultat lipsa de încredere în raportarea financiară, au impus modificări esențiale ale reglementării profesiei (Legea Sarbanes-Oxley în SUA, Legea securității financiare în Franța etc.).”¹

Auditorii financiari sunt reprezentanții profesiei contabile cei mai expuși la criticile virulente ale utilizatorilor de informații din raportările financiare, fiind considerați „țapi ispășitori”, în calitatea lor de garanți ai calității și credibilității

datelor difuzate de întreprinderi. Se merge, uneori, chiar mai departe, considerându-se că acești profesioniști sunt singurii responsabili de eșecurile cu care se confruntă marile firme sau grupuri de societăți.

Din acest motiv, considerăm că reputația și responsabilitatea profesiei de auditor financiar sunt direct influențate de caracteristicile calitative ale informației financiar-contabile, de respectarea normelor impuse de referențialul contabil, precum și a principiilor de conduită etică și deontologie profesională.

Metodologia cercetării

În lucrarea de față am utilizat ca metodologii de cercetare: analiza critică, analiza comparativă și deducția.

Rolul auditului financiar în informarea utilizatorilor

Obiectivul fundamental al auditului financiar este stabilit prin reglementările specifice domeniului, respectiv, „activitatea efectuată de auditorii financiari în vederea exprimării unei opinii asupra situațiilor financiare sau a unor componente ale acestora, exercitarea altor misiuni de asigurare și servicii profesionale potrivit standardelor internaționale de audit și altor reglementări

adoptate de Camera Auditorilor Financiari din România...”²

Constatăm, din această definiție, că principalul rol al auditului financiar (care include și auditul statutar) îl reprezintă formularea unei opinii, de către persoane abilitate, asupra conformității informațiilor difuzate către utilizatorii externi prin intermediul raportărilor financiare cu starea de fapt a entităților raportoare.

Rolul important pe care profesioniștii contabili (incluzându-i pe auditorii financiari) îl au în societate este subliniat și de Codul etic al profesioniștilor contabili, emis de către Federația Internațională a Contabililor (IFAC)³, care apreciază că: „O caracteristică distinctivă a profesiei contabile este asumarea responsabilității de a acționa în interesul public. Prin urmare, responsabilitatea profesionistului contabil nu se limitează exclusiv la satisfacerea nevoilor unui client sau ale unui angajator.”⁴

Prin sintagma „interes public”, Codul etic are în vedere utilizatorii de informație financiar-contabilă, reprezentați de investitorii actuali sau potențiali, managementul entității, personalul angajat, creditorii, furnizorii, clienții, instituțiile statului și alte autorități, precum și publicul larg. Pentru a răspunde solicitării de a acționa în interesul public, profesioniștii trebuie să respecte unele cerințe de bază și principii fundamentale.

Un rol important care revine auditului financiar îl constituie oferirea de încredere publicului că informațiile difuzate prin situațiile financiare corespund realității din entitățile raportoare, adică

1 Toma, M., Potdevin, J., *Elemente de doctrină și deontologie a profesiei contabile*, Ed CECCAR, București, 2008, p. 33

2 Ordonanța de urgență nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 22.08.2003, modificată și completată prin Legea nr. 26 din 2 martie 2010 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 145 din 5.03.2010, art. 2, alin. (1)

3 Adoptat prin Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 161/14.04.2010 și intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2011

4 <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/2012-IESBA-Handbook.pdf>, consultat la 16.07.2012

acestea reflectă o imagine fidelă a activelor, datoriilor, poziției financiare, profitului sau pierderii entității.

Acest obiectiv central al contabilității financiare și situațiilor financiare anuale se prezumă a fi atins dacă se respectă: convențiile fundamentale (contabilitatea de angajamente și continuitatea activității); caracteristicile calitative ale informației; principiile contabile generale și regulile de recunoaștere și evaluare a elementelor din situațiile financiare.

De asemenea, auditorii financiari trebuie să se asigure că informația difuzată de entități nu este rezultatul unor activități de fraudă sau eroare, cu scopul de a manipula deciziile și comportamentul utilizatorilor ori de a ascunde aspecte semnificative referitoare la activitatea acestora, pentru a obține obiective predefinite.

În plus, auditorii financiari trebuie să respecte standardele profesionale (de audit), cerințele de bază și principiile conținute de Codul etic al profesioniștilor contabili, pentru a fi cât mai pertinenti în exprimarea opiniei lor în raportul de audit întocmit.

Caracteristicile calitative ale informațiilor din situațiile financiare

Potrivit IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, „situațiile financiare trebuie să prezinte fidel poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de trezorerie ale unei entități. Prezentarea fidelă prevede reprezentarea exactă a

efectelor tranzacțiilor, a altor evenimente și condiții, în conformitate cu definițiile și criteriile de recunoaștere pentru active, datorii, venituri și cheltuieli stabilite în Cadrul general⁵. Pentru ca informația contabilă să răspundă cerinței de a reflecta imaginea fidelă a activelor, datoriilor, poziției financiare, profitului sau pierderii entității sau unui grup de societăți ea trebuie să îndeplinească anumite CRITERII DE CALITATE. Este absurd să admitem că o informație care nu corespunde criteriilor calitative este în măsură să asigure realizarea acestui obiectiv fundamental al contabilității și situațiilor financiare anuale (rapoarte financiare⁶, potrivit IASB).

Sub acest aspect, se constată o anumită diferență de tratament a caracteristicilor calitative în reglementările contabile internaționale actuale comparativ cu prevederile din normele românești.

CARACTERISTICILE CALITATIVE ÎN VIZIUNEA IASB

Principalele caracteristici calitative pe care trebuie să le îndeplinească informațiile financiare, în viziunea IASB, pentru a fi utile investitorilor existenți și potențiali, împrumutătorilor și altor creditori⁷ în deciziile pe care aceștia le iau sunt: relevanța și reprezentarea exactă (denumite caracteristici calitative fundamentale).

Relevanța. Această caracteristică fundamentală impune informațiilor financiare să aibă capacitatea de a genera o diferență în deciziile luate de către utilizatori. Informațiile pot avea capacitatea de a genera o diferență în luarea unei decizii chiar dacă unii utilizatori aleg să nu profite de aceste informații

sau dacă le cunosc deja din alte surse.

Se apreciază că informațiile financiar-contabile sunt relevante dacă au valoare predictivă, valoare de confirmare sau ambele categorii valorice.

O informație are valoare predictivă dacă este utilizată drept sursă de date de către utilizatori pentru a anticipa evoluții viitoare. Pentru a avea valoare predictivă, informațiile nu trebuie să reprezinte o prognoză sau o previziune.

Informațiile financiar-contabile au valoare de confirmare dacă îi ajută pe utilizatori să le confirme sau modifice evaluările anterioare.

Reprezentarea exactă. Pentru a fi utile, informațiile financiar-contabile nu trebuie să reprezinte numai fenomenele relevante, ci trebuie și să reprezinte exact fenomenele pe care își propune să le reprezinte. Pentru a oferi o reprezentare exactă perfectă, o descriere trebuie să îndeplinească trei condiții, și anume: să fie *completă*, *neutră* și *fără erori*. Însuși IASB recunoaște că perfecțiunea este atinsă rareori sau chiar niciodată, cu toate că obiectivul principal este maximizarea acestor calități ale informației financiar-contabile, în măsura în care acest lucru este posibil.

Pe lângă caracteristicile calitative fundamentale, informațiile financiare sunt însoțite de **caracteristicile calitative amplificatoare**, respectiv: comparabilitatea, verificabilitatea, oportunitatea și inteligibilitatea.

Comparabilitatea reprezintă caracteristica informației financiare care permite efectuarea comparațiilor în timp și spațiu. Deoarece deciziile utilizatorilor presupun alegeri între alternative, infor-

5 IASB, *Standardele Internaționale de Raportare Financiară*®, Norme oficiale emise la 1 ianuarie, 2011, Partea A Cadru general conceptual și dispoziții, Ed. CECCAR, București, 2011, p. A387

6 Idem, p. A33

7 Potrivit IASB, utilizatori de informație financiar-contabilă

mațiile referitoare la entitatea raportoare sunt mult mai utile dacă pot fi comparate cu informațiile similare despre alte entități și cu informații similare despre aceeași entitate aferente unei alte perioade sau date.

Verificabilitatea reprezintă caracteristica amplificatoare care îi asigură pe utilizatori că informațiile reflectă exact fenomenele economice pe care își propun să le reprezinte. Aceasta înseamnă că diferiți observatori independenți și în cunoștință de cauză ar putea ajunge la un consens (nu neapărat la un acord total) că o anumită descriere constituie o reprezentare exactă.

Oportunitatea impune ca informațiile să fie puse la dispoziția factorilor decizionali în timp util, având capacitatea

de a le influența deciziile. În general, se apreciază că în procesul decizional informațiile vechi sunt mai puțin utile în fundamentarea deciziilor. Unele informații pot, totuși, să rămână oportune o perioadă îndelungată, după finalul perioadei de raportare, deoarece unii utilizatori au nevoie să identifice și să aprecieze tendințele de evoluție ale entității.

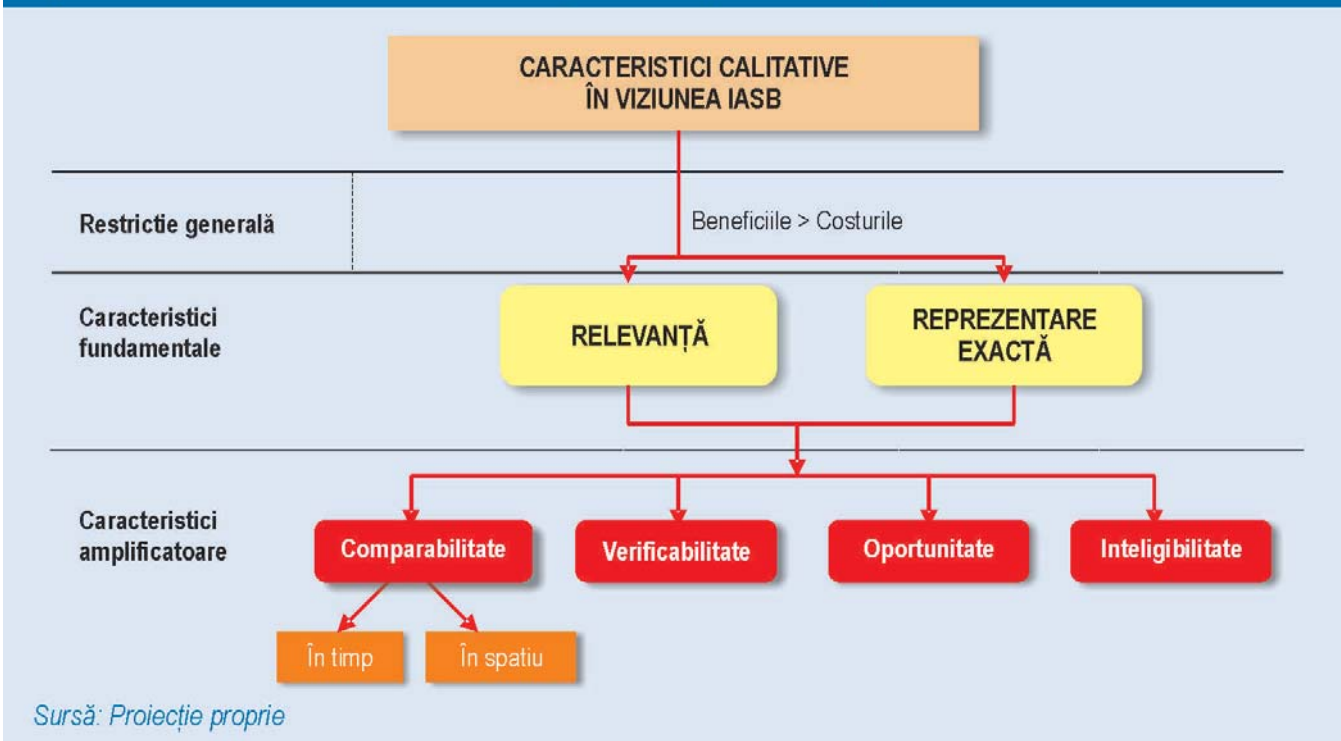
Inteligibilitatea impune ca informațiile financiar-contabile să fie prezentate în mod clar și concis, să fie clasificate și caracterizate. Rapoartele financiare sunt elaborate pentru utilizatorii care dispun de suficiente cunoștințe referitoare la derularea afacerilor și activităților economice și care studiază și analizează informațiile cu atenția cuvenită. „Este posibil ca, uneori, chiar și utilizatorii bine informați și atenți să fie

nevoiți să solicite ajutorul unui consilier pentru a înțelege informațiile privind fenomenele economice complexe.”⁸

Caracteristicile calitative ale informațiilor financiare sunt aplicabile atât informațiilor conținute de situațiile financiare, cât și datelor oferite prin alte modalități. „Costul, care este o constrângere generală asupra capacității entității raportoare de a oferi informații financiare utile, se aplică în mod similar. Totuși, considerațiile avute în vedere în aplicarea caracteristicilor calitative și a constrângerilor aferente costului pot fi diferite pentru diverse tipuri de informații.”⁹

Restricția *costuri < beneficii* are o rațiune economică, reprezentând mai mult o restricție de eficiență și eficacitate decât o caracteristică de ordin calitativ.

Figura 1 - Caracteristicile calitative ale informațiilor din situațiile financiare potrivit IASB

8 IASB, *Standardele Internaționale de Raportare Financiară*®, Norme oficiale emise la 1 ianuarie, 2011, Partea A Cadru general conceptual și dispoziții, Ed. CECCAR, București, 2011, p. A37

9 Idem, p. A33

O reprezentare sintetică a caracteristicilor calitative impuse informației financiare, în viziunea organismului internațional de normalizare a contabilității, este redată în figura nr. 1.

CARACTERISTICILE CALITATIVE ÎN VIZIUNEA NORMELOR ROMÂNEȘTI

În schimb, **în reglementările contabile românești**¹⁰ se regăsesc nominalizate **patru caracteristici calitative principale**, respectiv inteligibilitatea, relevanța, credibilitatea și comparabilitatea.

Inteligibilitatea este considerată o caracteristică calitativă specifică utilizatorilor și impune ca informația să poată fi ușor înțeleasă de către decidenți. Deși inteligibilitatea este considerată o caracteristică fundamentală, totuși, informațiile privind unele probleme complexe, care ar trebui incluse în situațiile financiare datorită relevanței lor în luarea deciziilor economice, „nu ar trebui excluse doar pe motivul că ar putea fi prea dificil de înțeles pentru anumiți utilizatori”.¹¹

Relevanța (pertinența) vizează calitatea informației de a influența deciziile economice ale utilizatorilor, ajutându-i pe aceștia să evalueze evenimente trecute, prezente sau viitoare, să confirme sau să corecteze evaluările lor anterioare. Relevanța informațiilor este influențată de natura și de pragul de semnificație.¹²

Informațiile sunt semnificative dacă omisiunea sau prezentarea lor eronată pot influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate pe baza situațiilor financiare anuale.

În analiza semnificației unui element sunt luate în considerare mărimea și/sau natura omisiunii sau a declarației eronate judecate în contextul dat. Rezultă că pragul de semnificație reprezintă mai mult o limită decât o trăsătură calitativă fundamentală pe care trebuie să o aibă informația pentru a fi utilă.

O informație care nu este disponibilă în timp util își pierde capacitatea de a influența deciziile și, ca urmare, este lipsită de relevanță.

Credibilitatea pornește de la premisa că informația elaborată este lipsită de erori semnificative, nu este părtinitoare, iar utilizatorii pot avea încredere că ea reflectă corect realitatea din entități, în concordanță cu fondul și realitatea lor economică, și nu doar cu forma lor juridică. Pentru a fi credibilă, informația cuprinsă în situațiile financiare trebuie să fie neutră, prudentă și completă. O omisiune poate face ca informația să fie falsă sau să inducă în eroare și astfel să nu mai aibă caracter credibil și să devină defectuoasă din punct de vedere al relevanței.

În anumite situații **poate să apară un anumit dezechilibru între relevanță și**

credibilitate. Astfel, dacă apare o întârziere exagerată în difuzarea informației, aceasta își poate pierde relevanța. Pe de altă parte, dacă raportarea unei informații este întârziată, până în momentul cunoașterii tuturor aspectelor, credibilitatea sa nu poate fi contestată, însă utilitatea este redusă pentru utilizatorii care au trebuit între timp să ia decizii. „Asigurarea echilibrului dintre relevanță și credibilitate impune urmărirea în permanență a obiectivului general: satisfacerea adecvată a necesităților utilizatorilor în procesul de luare a deciziilor economice.”¹³

Comparabilitatea reprezintă caracteristica informației financiare care permite efectuarea comparațiilor în timp și spațiu. Astfel, utilizatorii trebuie să aibă posibilitatea de a compara modificările intervenite în situațiile financiare pentru a desprinde tendințele în poziția financiară și performanțele unei entități (comparabilitate în timp).

De asemenea, decidenții trebuie să fie în măsură să compare situațiile financiare ale diverselor entități, pentru a le evalua poziția financiară și performanța (comparabilitate în spațiu).¹⁴ Rezultă că pentru comparabilitatea în timp este necesară permanența politicilor contabile, iar comparabilitatea în spațiu obligă la uniformitatea politicilor contabile.

„Cerința de comparabilitate nu trebuie, totuși, să se constituie într-un obstacol

10 Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3.055/29.10.2009 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 766 și 766 bis/10.11.2009, modificat și completat prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2869/23.12.2010 pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 882/29.12.2010, modificat și completat prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2382/03.08.2011 pentru completarea unor reglementări contabile (contabilitatea Grupului de Interese Economice), publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 563/08.08.2011

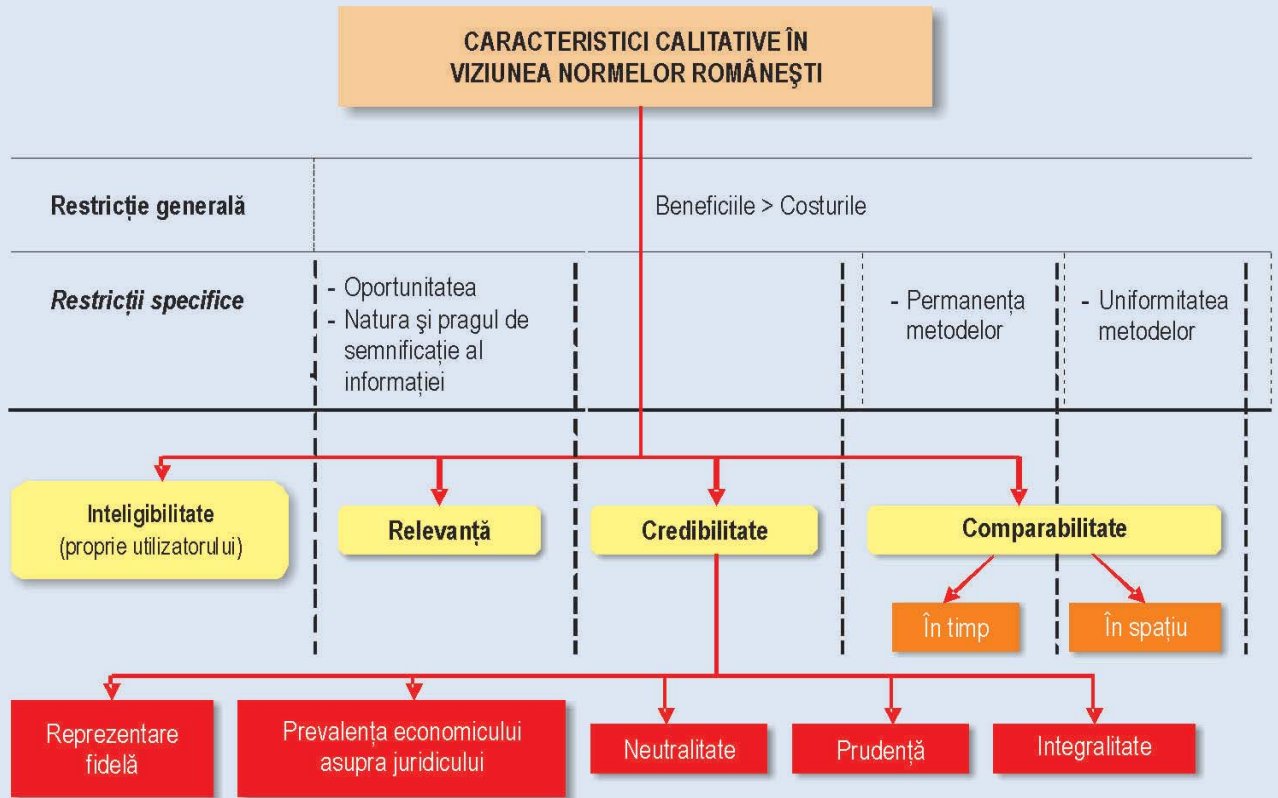
11 Toma, C., *Contabilitate financiară*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2011, p. 27

12 Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3.055/29.10.2009 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 766 și 766 bis/10.11.2009, cu modificările și completările ulterioare, punctul 23, alin. (3)

13 Toma, C., *Contabilitate financiară*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2011, p. 28

14 Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3.055/29.10.2009 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 766 și 766 bis/10.11.2009, cu modificările și completările ulterioare, punctul 23, alin. (5)

Figura 2 - Caracteristicile calitative ale informațiilor din situațiile financiare potrivit normelor românești

Sursă: Toma, C., Conturile anuale și imaginea fidelă în contabilitatea românească, Ed. Junimea, Iași, 2001, p. 113

pentru introducerea de politici contabile mai performante.”¹⁵ Schematic, caracteristicile calitative care trebuie întrunite de informația financiar-contabilă în viziunea normalizatorilor români sunt prezentate în figura nr. 2.

Din analiza caracteristicilor calitative impuse informațiilor din situațiile financiare de către normele românești comparativ cu referențialul internațional se constată anumite asemănări, dar și diferențe principale, respectiv:

- restricția *beneficii > costuri* este o constrângere generală urmărită în ambele categorii de reglementări;

- în reglementările românești se regăsesc cam aceleași caracteristici, însă prezentarea sau denumirea lor este sensibil diferită;
- nu există o ierarhizare a acestora în principale și amplificatoare;
- unele dintre condițiile impuse informației, în normele autohtone, pentru a asigura o anumită caracteristică reprezintă caracteristica principală (de exemplu, reprezentarea exactă sau fidelă) sau amplificatoare (de exemplu, oportunitatea) în standardele IASB.

Explicația mai ales a diferențelor între cele două categorii de norme o constituie faptul că revizuirile în standardele IASB referitoare la caracteristicile calitative, s-au produs după adoptarea în 2009 a reglementărilor românești, iar acestea din urmă au avut ca sursă de inspirație caracteristicile aplicabile înaintea revizuirii.

„Informațiile supuse auditării reprezintă prin excelență un produs al contabilității. În aceste condiții, înainte de abordarea propriu-zisă a auditului, este necesară prezentarea conexiunii audit financiar – imagine fidelă în contabilitate.”¹⁶

15 Toma, C., *Contabilitate financiară*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2011, p. 28

16 Horomnea, E., *Audit financiar. Concepte. Standarde. Norme*, Ed. Alfa, Iași, 2010, p. 15

Imaginea fidelă – obiect al raportului de audit

Noțiunea de imagine fidelă apare mai mult ca un **obiectiv fundamental al contabilității sau ca o normă a normelor** decât ca un principiu sau o normă, având în vedere multitudinea de elemente care concură la obținerea fidelității.

O atitudine curentă a normalizatorilor (preluată și de legislația contabilă românească) este de a se considera că respectarea principiilor contabile, în general, și a regulilor și metodelor de evaluare (în particular) este suficientă pentru obținerea imaginii fidele. Se merge uneori chiar mai departe, afirmându-se că noțiunea de imagine fidelă trebuie să fie asimilată respectării descripțiilor contabile. În aceste condiții, contribuția termenului de imagine fidelă, în raport cu conceptele tradiționale de regularitate (respectarea regulilor) și de sinceritate, este redusă la cazuri excepționale și marginale.

Ca urmare, legiuitorul consideră că, în mod obișnuit, aplicarea strictă a regulilor însoțită de sinceritatea producătorului de situații financiare anuale satisface integral obiectivul de imagine fidelă. Deci, în condiții normale:¹⁷

În această situație, imaginea fidelă este lipsită de conținut, fiind suficiente doar noțiunile de regularitate și sinceritate.

Regularitatea constă în respectarea normelor, regulilor și procedurilor prevăzute în legislația contabilă, dar și a celor care nu se regăsesc în actele normative, fiind rezultatul uzanțelor profesionale. Acest principiu, aparent simplu, ridică două probleme esențiale: pe de o parte, opoziția dintre prevederile dreptului contabil, iar, pe de alta, contradicția dintre regularitate și alte reglementări financiar-contabile.

Diversitatea surselor actuale ale dreptului contabil necesită și o punere de acord a lor (o coerență) deoarece se constată că există diferențe importante între regulile fiscale și cele contabile, anumite dispoziții fiscale modificând tratamentul contabil al unor tranzacții și evenimente. Pe de altă parte, dreptul contabil orientat spre asigurarea imaginii fidele impune și o simbioză perfectă, pe cât posibil, între prevederile legislative și realitățile din economie.

De asemenea, pot să apară contradicții între regularitate și celelalte reguli și principii contabile (imaginea fidelă, în principal, cu întreg ansamblul de norme și principii care concură la obținerea ei).

Sinceritatea, în limbajul curent, este sinonimă cu autenticitatea, cu absența trucajului. Ea este caracteristică ființelor umane, fiind considerată în general o calitate, termen preluat și de dreptul contabil, cu același sens. Orice contabilitate este presupusă ca fiind sinceră (similar prezumției de nevinovăție din drept), înșiși lucrătorii fiscali admitând-o, chiar dacă sunt plătiți de stat pentru a fi neîncredători.

Practic, sinceritatea contabilității vizează două aspecte distincte: pe de o parte, sinceritatea conturilor, iar, de cealaltă, sinceritatea contabilului. Conturile unei societăți sunt considerate sincere dacă elementele de activ, datorii, capitaluri proprii, cheltuielile și veniturile au fost corect evaluate și dacă riscurile au fost obiectiv apreciate. Sinceritatea contabilului se referă la gradul de profesionalism al autorului (autorilor) conturilor și buna lui credință¹⁸. Evident că intervenția factorului uman în procesul de elaborare a situațiilor financiare conferă acestora un anumit grad de subiectivism, chiar în condiții de „bună credință”.

Dacă pentru reflectarea realității îndeplinirea celor două condiții este insuficientă se obține o imagine infidelă (înșelătoare). **Cauza care conduce la încălcarea obiectivului de imagine fidelă o constituie respectarea strictă a regulilor, deoarece este absurd să admitem că sinceritatea este antinomică fidelității.** Și în acest caz intră în rol imaginea fidelă, regularitatea și sinceritatea fiind insuficiente pentru reflectarea situației reale a întreprinderii.

Astfel, referindu-se la relația dintre regularitate și imagine fidelă, legiuitorul autohton precizează în punctele 10 și 11 ale OMFP 3055/2009, cu modificările și completările ulterioare, că:

„10 - Dacă aplicarea prevederilor prezentelor reglementări nu este suficientă pentru a oferi o imagine fidelă în înțelesul pct. 9, entitatea trebuie să prezinte informații suplimentare în notele explicative.

11 - Dacă, în cazuri excepționale, aplicarea unei prevederi din prezentele

17 Toma, C., *Managementul contabilității financiare*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2012, p. 63

18 Chersan, I.-C., *Auditul financiar de la normele naționale la standardele internaționale*, Ed. Tehnopress, Iași, 2012, p.

reglementări se dovedește contrară obligației prevăzute la pct. 9, entitatea trebuie să facă abateri de la acea prevedere, în vederea oferirii unei imagini fidele, în înțelesul pct. 9. Orice astfel de abatere trebuie prezentată în notele explicative, împreună cu o explicație a motivelor acesteia și o prezentare a efectelor abaterii asupra valorii activelor, datoriilor, poziției financiare și a profitului sau pierderii.”

Cu toate că în majoritatea legislațiilor contabile naționale respectarea principiilor contabile și a regulilor de evaluare este considerată o condiție sine qua non pentru asigurarea imaginii fidele, tot mai mulți autori contestă această afirmație. Ei susțin, și pe bună dreptate, că respectarea strictă a principiilor contabile poate conduce la o îndepărtare semnificativă a informațiilor furnizate de contabilitate, de starea de fapt din întreprindere (de exemplu, principiul prudenței). De asemenea, obiectivul de imagine fidelă este afectat și de evaluarea la costul istoric, aplicarea unor reglementări cu caracter fiscal etc.

Pentru a se ajunge de la imagine infidelă la imagine fidelă se poate acționa pe două căi:

1. furnizarea de informații suplimentare în notele explicative;
2. încălcarea prescripției contabile care conduce la îndepărtarea de realitate.

Schematic, demersul de urmat în aceste cazuri excepționale (în opinia legiuitorului) se prezintă conform figurii nr. 3.¹⁹

Totuși, derogările trebuie să fie excepționale, ceea ce conduce la concluzia că imperativul de fidelitate nu trebuie să fie văzut ca un panaceu. În plus, o informare specială trebuie să fie prezentată în note, pentru cunoașterea motivelor și influențelor derogării. Sfera mai restrânsă a aplicării derogărilor este determinată de riscul pe care îl prezintă apelul excesiv la acestea, respectiv sancționarea pentru încălcarea normelor.

dentă în informarea utilizatorilor, uneori duse la extrem, devin primordiale. Având în vedere că utilizatorii externi nu au acces decât la informațiile supuse obligației legale de publicare, conținute de situațiile financiare anuale, deciziile pe care le iau aceștia sunt profund marcate de fidelitatea și calitatea datelor furnizate de emitenții situațiilor financiare.

Deși eforturile organismelor de normalizare contabilă s-au concentrat spre creșterea calității în informare, urmărind crearea unui cadru unitar de raportare financiară și instituirea unui sistem eficient de audit extern, unele practici ale entităților evidențiază anumite „slăbiciuni” ale sistemului de informare.

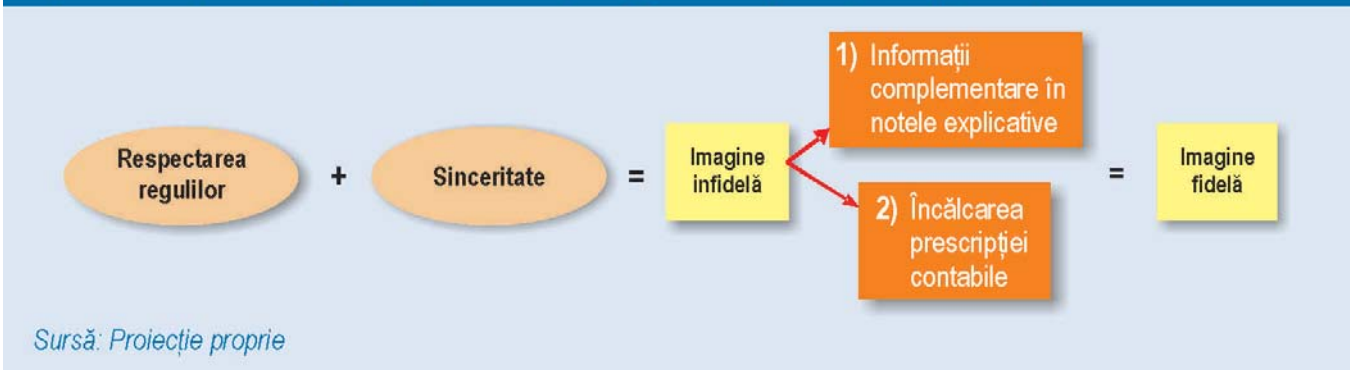
O asemenea lacună nu poate fi imputată imperfecțiunii normelor, invocată în majoritatea cazurilor, ci mai curând aplicării necorespunzătoare sau chiar încălcării lor.

În acest caz, intervin „buna credință”, sinceritatea și profesionalismul celor care construiesc și verifică informațiile difuzate de unități. Principalul rol în aplicarea corespunzătoare a reglementărilor emise de organisme de normalizare revine auditorilor financiari, care se constituie în adevărați garanți ai cal-

Concluzii

Calitatea și credibilitatea informațiilor difuzate de entități au constituit o preocupare constantă a organismelor de normalizare implicate la nivel internațional, regional și național și în perioadele de stabilitate economică și financiară. În perioadele de criză însă, calitatea, credibilitatea și o atitudine pru-

Figura 3 - Relația dintre regularitate, sinceritate și imagine fidelă (în condiții excepționale)

19 Toma, C., *Managementul contabilității financiare*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2012, p. 67

ității datelor furnizate de întreprindere, întărind încrederea utilizatorilor, în special a celor externi, că au la dispoziție o

informație reală, verificată și certificată. Atunci când acești profesioniști încalcă principiile fundamentale care le

guvernează activitatea, calitatea informațiilor furnizate publicului larg poate fi mult depreciată.

Bibliografie

Chersan, I.-C., *Auditul financiar de la normele naționale la standardele internaționale*, Ed. Tehnopress, Iași, 2012

Colasse, B., *Fondements de la comptabilité*, Ed. Decouverte, Paris, 2012

Horomnea, E., *Audit financiar. Concepte. Standarde. Norme*, Ed. Alfa, Iași, 2010, p. 15

Obert, R., Mairesse, M.-P., *DSCG 4 - Comptabilité et audit. Manuel et Applications*, 3ème édition, Ed. Dunod, Paris, 2010

Toma, C., *Contabilitate financiară*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2011

Toma, C., *Managementul contabilității financiare*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2012

Toma, C., *Conturile anuale și imaginea fidelă în contabilitatea românească*, Ed. Junimea, Iași, 2001

Toma, M., Potdevin, J., *Elemente de doctrină și deontologie a profesiei contabile*, Ed. CECCAR, București, 2008

IASB, *Standardele Internaționale de Raportare Financiară®*, Norme oficiale emise la 1 ianuarie, 2011, Partea A Cadrul general conceptual și dispoziții, Ed. CECCAR, București, 2011 Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3.055/

29.10.2009 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 766 și 766 bis/10.11.2009, modificat și completat prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2869/23.12.2010 pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 882/29.12.2010, modificat și completat prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2382/03.08.2011 pentru completarea unor reglementări contabile (contabilitatea Grupului de Interese Economice), publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 563/08.08.2011

Ordonanța de urgență nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 22.08.2003, modificată și completată prin Legea nr. 26 din 2 martie 2010 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 145 din 5.03.2010 <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/2012-IESBA-Handbook.pdf>

Informații

Adunarea Generală FIDEF și cel de-al 67-lea Congres al Ordinului Experților Contabili din Franța

Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată prin președintele său, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, la Adunarea Generală a Federației Internaționale a Experților Contabili Francofoni (FIDEF), organizație din care face parte ca membru cu drepturi depline. Evenimentul a avut loc la Paris, Franța, la 3 octombrie 2012. În cadrul acestei manifestări, domnul **Siaka Traoré** – președintele Ordinului Experților Contabili din Burkina Faso (ONEC-

CA), și-a început mandatul de președinte al FIDEF, succedându-i lui **Michel de Wolf** – președintele Institutului Revisorilor de Întreprinderi din Belgia (IRE).

În perioada 3-5 octombrie 2012, președintele Camerei a luat parte la cel de-al 67-lea Congres al Ordinului Experților Contabili din Franța, cu tema „**Expertul contabil antreprenor: un nume – o ofertă**”. Această manifestare profesională de proporții, organizată la Palatul Congreselor din Paris, a reunit reprezentanți ai organismelor profesionale franceze, Ordinul Experților Contabili (OEC) și Compania Națională a Comisarilor de Conturi (CNCC), precum și numeroși invitați străini din Belgia, Elveția, România, Albania, Bulgaria,

Polonia, Camerun, Tunisia, Maroc, Canada, Liban, Burkina Faso etc. În deschiderea lucrărilor, **Pierre Moscovici**, ministrul economiei și finanțelor din Franța, a propus implementarea unui nou dispozitiv contabil, în favoarea întreprinderilor: controlul tehnic al bilanțului. Această propunere se încadrează în strategia de sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii de a traversa criza economică actuală.

Structurate în sesiuni plenare, dezbateri și ateliere de discuții, lucrările acestui Congres, axate pe situația curentă și abordând provocările cu care se confruntă profesia contabilă din Franța, au reunit peste 3.000 de participanți.

Conotații teoretice și practice privind Strategia generală de audit

Tatiana DĂNESCU*

Abstract

Theoretical and Practical Connotations Related to the General Audit Strategy

The accomplishment of an efficient and effective audit mission requires the identification of the main pillars of the audit activities; among these ones, the documents of the planning underlain by the General Audit Strategy represent a guiding light of the audit mission. In a context in which the professional reasoning and anticipation are basic principles when establishing an audit strategy, the financial auditors' expectations gain new connotations; these connotations regard the knowledge of what could be prosecuted so that the audit strategy would guide adequately the financial auditor in due season in order to accomplish the established goals within the audit mission. The investigations on this line represented the premises of this research. The diversity of the circumstances in which audit missions are performed, considered to be specific to each audited entity, the impact of varied factors, both exogenous, and endogenous, on the decisions made when establishing the audit procedures applicable in a given context, led to the necessity to centre into the research the identification of the place and role of the General Audit Strategy within an audit mission. Moreover, starting from the present regulations related to planning an audit mission, it becomes essential to form a model of General Audit Strategy as a rough guide for the development of regulations and practices.

Key words: *audit mission, audit planning, the general audit strategy, planning activities, risk evaluation*

JEL Classification: *M 42*

Cuvinte cheie: *misiune de audit, planificarea auditului, strategia generală de audit, activități de planificare, evaluarea riscurilor*

Introducere

Dezideratul oricărui auditor financiar este de a efectua o misiune de audit financiar eficientă și eficace. Pentru aceasta un rol important îl are planificarea, în cadrul căreia, făcându-se apel la raționalitate și anticipare, sunt oferite premisele reușitei unei misiuni de audit. Aplicând raționamentul profesional în activitățile de planificare, se va putea evalua logic ceea ce este de făcut pentru a atinge obiectivele stabilite. Se știe că obiectivul general al misiunii în auditul financiar se concen-

trează pe exprimarea unei opinii adecvate asupra calității informațiilor prezentate în situațiile financiare. Prin anticiparea priorităților de evaluat, a tipului și dimensiunilor procedurilor de aplicat în anumite momente, pentru atingerea obiectivului general al misiunii de audit vor putea fi efectuate demersurile adecvate de stabilire a resurselor necesare în auditul financiar, de realizare ordonată a misiunii, de coordonare și de supervizare a acesteia. Concretizarea acestor proceduri de planificare își găsește locul în cadrul unui document esențial al planificării, respectiv Strategia generală de audit.

* Prof. univ. dr., Universitatea "Petru Maior" Tg. Mureș, e-mail: tatiana_danescu@yahoo.com

Metodologia cercetării

Având în vedere premisele de la care s-a plecat în prezenta cercetare, coroborat cu cerințele și explicațiile date prin actualele reglementări vizând planificarea unei misiuni de audit, pentru realizarea obiectivelor propuse s-a procedat la aplicarea unei metodologii de cercetare fundamentală, care se înscrie în curentul de cercetare pozitivist, inclusiv cu prezentarea unor critici aduse nuanțelor sintetice și, în multe cazuri, insuficient de explicite din cadrul reglementărilor actuale, care abordează Strategia generală de audit. Pentru stabilirea coordonatelor privind rolul și locul pe care Strategia generală de audit le are pentru o misiune de audit s-au aplicat metode de cercetare descriptivă coroborate cu metode de cercetare exploratorii și interogatorii necesare identificării posibilelor explicații, cunoașterii procesului, sistemului în care trebuie ancorate procedurile de elaborare a Strategiei generale de audit, inclusiv elementele acesteia. Ulterior, au fost aplicate metode comparative, de clasificare, de sinteză, de analiză cauzală asupra rezultatelor cercetării, reieșite ca urmare a chestionării a 37 de auditori practicieni asupra locului și rolului pe care îl are Strategia generală de audit în cadrul unei misiuni de audit, asupra elementelor definitorii ale unei Strategii generale de audit.

Locul și rolul Strategiei generale de audit în cadrul misiunii de audit

Planificarea misiunii de audit constituie activitatea care oferă fundamentul realizării obiectivelor misiunii și care asigură auditorului reperele esențiale ale demersului întreprins în realizarea responsabilităților asumate. Activitatea de planificare propriu-zisă a unei misiuni de audit este un proces continuu, care începe imediat după acceptarea misiunii de audit și continuă până la finalizarea acesteia. În același sens, pentru misiunile de audit recurente Standardele Internaționale de Audit (ISA), prin explicațiile aduse de **ISA 300** „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”¹, definesc planificarea în audit drept: „un proces continuu și iterativ care începe deseori la

scurt timp după (sau în paralel cu) finalizarea auditului anterior și continuă până la finalizarea misiunii curente de audit.”

Documentul principal în cadrul procesului de planificare, care deschide perspectivele alegerii celor mai adecvate proceduri de evaluare a riscurilor misiunii și nu numai, îl constituie Strategia generală de audit. Activitățile necesare întocmirii Strategiei generale de audit se circumscriu debutului procesului de planificare definit de **ISA 300** „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”. Se remarcă o abordare conceptuală nuanțată, dată procesului de planificare a auditului, iar în cadrul acestuia procesului de întocmire a Strategiei generale de audit, dar insuficient de clară, de explicită, ceea ce solicită precizări, considerate importante pentru integralitatea și caracterul adecvat al practicilor de audit dedicate elaborării Strategiei generale de audit. Aceasta pentru că procesul de planificare a auditului, de elaborare a Strategiei generale de audit debutează cu începutul procesului de previziune și colectare a probelor de audit pentru documentare asupra clientului potențial de audit, în vederea luării deciziei de acceptare a misiunii de audit financiar. Constituie așa-numitele activități de preplanificare (preliminare) a căror documentare²: „permite auditorului financiar să obțină suficiente probe pentru situația dată, probe care asigură diminuarea răspunderii juridice, păstrarea bunului renume în comunitatea de afaceri; asigură menținerea costurilor la un nivel rezonabil pentru ca auditorul financiar și firma de audit să fie competitivă, să-și păstreze și extindă numărul de clienți, să-i crească reputația în realizarea serviciilor de calitate; contribuie la evitarea neînțelegerilor cu clienții, asigurând relații bune cu aceștia, precum și ușurarea prestării serviciilor de calitate, la costuri rezonabile; ajută auditorul financiar în evaluarea riscului de audit acceptabil, riscului inerent.”

Prin întocmirea Strategiei generale de audit, auditorul financiar va avea viziunea necesară asupra misiunii de audit financiar, ca urmare a focalizării zonelor importante de evaluat, asupra problemelor potențiale care vor constitui preocupări principale în timpul misiunii, a timpului estimat a fi necesar pentru aplicarea procedurilor considerate adecvate în efectuarea instrumentărilor necesare pentru stabilirea planului de audit, iar ulterior pentru stabilirea opiniei de audit.

Potrivit pct. 4 din **ISA 300** „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”³, obiectivul general vizat de auditor este „de a

1 IFAC –CAFR, *Manual de Standarde Internaționale de Audit și Control de Calitate – Audit Financiar*, Explicația A2 din ISA 300 – „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”, Editura Irecson, 2009, București, p. 270.

2 Dănescu, Tatiana, *Proceduri și tehnici de audit financiar*, Editura Irecson, 2007, București, p. 16.

3 IFAC –CAFR, *Manual de Standarde Internaționale de Audit și Control de Calitate – Audit Financiar*, ISA 300 – „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”, Editura Irecson, 2009, București, p. 267.

planifica auditul astfel încât aceasta să se desfășoare într-o manieră eficientă.” Prevederile din standard nu fac referire la două aspecte esențiale pe care auditorul financiar le are vizate în practică. Anume, consider că prin planificare auditorul financiar trebuie să țintească la o misiune de audit drept obiectiv general alături de eficacitate și alte două obiective generale referitoare la eficiență și economicitate.

Desprins din aceste obiective, se remarcă obiectivul fundamental pentru care practicile de audit cuprind proceduri de întocmire a Strategiei generale de audit, aceasta având evidentă tendință în minimizarea riscului de audit. Important este ca, ulterior, obiectivele vizate prin strategie să fie monitorizate adecvat.⁴ Punctul de plecare în stabilirea Strategiei generale de audit a unei entități este viziunea și misiunea acesteia.⁵

Stabilirea cu responsabilitate a elementelor Strategiei generale de audit va aduce reale avantaje, ale căror efecte se vor regăsi în justetea Planului de audit privind modul în care sunt specificate toate detaliile referitoare la natura, momentul și amploarea procedurilor de aplicat pe parcursul etapei de realizare a auditului. Alte avantaje ale elementelor Strategiei generale de audit reprezintă contribuția acestora la ușurarea:

- întocmirii dosarului de audit, evidențiind principalele proceduri de audit aplicate controalelor și afirmațiilor;
- stabilirii programelor de lucru, a bugetului misiunii;
- selectării membrilor echipei misiunii, iar ulterior a evaluării acestora;
- identificării și verificării locațiilor, a segmentelor de activitate a clientului;
- coordonării, gestionării, supravegherii și revizuirii;
- stabilirii necesității de implicare a altor auditori financiari, a auditori interni, a experților, a angajaților clientului, inclusiv a altor părți terțe;
- identificării de către partenerul misiunii a aspectelor cărora trebuie să le acorde atenție;
- revizuirii din partea partenerului independent, dacă este cazul etc.

⁴ Milus, Stu, *The Institutional Need for Comprehensive Auditing Strategies*, SANS Institute InfoSec Reading Room, 2003, p.9.

⁵ European Court of Auditors, *Audit Strategy 2009 – 2012 Summary*, January 2009, p 3, <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/7394732.PDF>.

⁶ CAFR, *Ghid pentru un audit de calitate*, Secțiunea B9, 2012, București, pag.73-77.

⁷ CAFR, *Ghid pentru un audit de calitate*, Secțiunea B3, C1, B9, 2012, București, pag.62-63, 86-94 și 73.

Responsabilități ale auditorului în întocmirea Strategiei generale de audit

Esențial pentru întocmirea Strategiei generale de audit este ca auditorul să cunoască circumstanțele fiecărei misiuni de audit, să documenteze aspectele specifice mediului entității auditate. Acestea sunt importante pentru a identifica și documenta caracteristicile misiunii care urmează a fi efectuată, alături de obiectivele de raportare ale misiunii, pentru ca pe această bază să se realizeze planificarea naturii, amplitudinii și plasării în timp a procedurilor de audit, inclusiv a tipurilor de comunicări necesare. Informații utile auditorului pentru realizarea Strategiei generale de audit sunt prezentate de **ISA 300** – „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”, precum și de **Secțiunea B 9/1 la 5** din publicația **Ghid pentru un audit de calitate**⁶. Potrivit acestora, în explorarea realităților din fiecare entitate auditată, atunci când auditorul financiar aplică proceduri de întocmire a Strategiei generale de audit, nu poate omite aspecte referitoare la:

- domeniul de activitate al clientului;
- factori semnificativi, rezultate ale activităților preliminare misiunii, cunoștințe dobândite în alte misiuni de audit;
- natura, plasarea în timp și amploarea resurselor care vor fi utilizate în misiunea de audit.

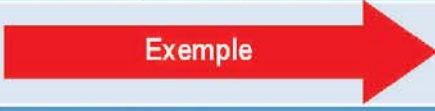

Activitățile de cunoaștere a domeniului de activitate sunt structurate pe cele 5 componente informative - Cadrul de reglementare și alți factori externi, Natura entității, Obiective, Strategii și riscuri aferente afacerii, Evaluarea și revizuirea performanței financiare a clientului, Mediul de control și monitorizarea controalelor - care pot fi documentate în baza **Secțiunii B 3/1-2**, **Secțiunii C1** și a **Secțiunii B9/2** din **Ghid pentru un audit de calitate**⁷. În direcționarea eforturilor echipei misiunii, auditorul trebuie să urmărească cu atenție **atât activitățile de identificare a factorilor semnificativi și a rezultatelor activităților preliminare misiunii**, cât și **activitățile de identificare a cunoștințelor dobândite anterior și în alte misiuni de audit**. Pe această linie, semnificative sunt exemplele sintetizate în Tabelele 1 și 2.

Tabel 1 - Factori semnificativi și rezultatul activităților preliminare

Nr. crt.	Aspecte semnificative pentru întocmirea Strategiei generale de audit
1. Referitoare la fraudă	
Exemple 	cazuri de fraudă identificate – în perioada anterioară și perioada curentă – și rezultatul măsurilor luate în acest sens
	modul de evaluare de către conducerea clientului a fraudelor identificate
	evaluarea de auditor a susceptibilității clientului de a comite fraude
	evaluarea de auditor a riscurilor specifice asociate domeniului de activitate al clientului
2. Referitoare la planul de eșantionare	
Exemple 	domeniile auditabile complexe, precum cele care implică estimări contabile
	afirmațiile din situațiile financiare pentru care s-au asociat factori de risc inerent la nivel ridicat și foarte ridicat
	probe de audit privind factorul de risc de control utilizat la calcularea dimensiunii eșantioanelor
	aspecte semnificative rezultate din revizuirea analitică preliminară
	pragul de semnificație stabilit în faza de planificare a auditului
dimensiunile eșantioanelor inițiale, mai ales a variantelor cu un număr mare de elemente	
3. Denaturări semnificative asupra situațiilor financiare identificate în perioadele anterioare atât de auditorul financiar precedent, cât și în misiunile de audit recurente	

Sursă: Proiecție proprie

Tabel 2- Rezultatul activităților de identificare a cunoștințelor dobândite anterior și în alte misiuni de audit

Nr. crt.	Aspecte semnificative pentru întocmirea Strategiei generale de audit
1. Competențe și cunoștințe ale echipei misiunii	
Exemple 	experiența anilor anteriori
	cunoștințele auditorilor mai experimentați și diseminarea acestora către auditorii mai puțin experimentați
2. Planificarea întâlnirilor cu responsabilii entității auditate	
Exemple 	pentru comunicări despre aspecte care duc spre emiterea unei opinii modificate
	pentru obținerea dovezii privind recunoașterea de către conducerea entității auditate a responsabilității privind conceperea, implementarea, menținerea și documentarea unui control intern adecvat
3. Tendințe, modificări semnificative ale coordonatelor esențiale ale entității auditate	
Exemple 	în sectorul de activitate, mediul de afaceri al entității auditate
	în procesele de activitate, achiziții, fuziuni și retrageri ale investițiilor
	în conducerea entității, angajații cheie
	în tehnologia informației
	în cadrul general de raportare financiară, mediul legislativ, reglementările aferente, cerințe de raportare etc.

Sursă: Proiecție proprie

Activitățile de stabilire a naturii, plasarea în timp și amploarea resurselor care vor fi utilizate în misiunea de audit implică demersuri pentru stabilirea membrilor echipei misiunii (inclusiv a celui care revizuieste documentația misiunii) și repartizarea activităților de audit între aceștia, alături de proiectarea bugetului misiunii cu evidențierea perioadelor adecvate de timp (ore suplimentare) și a auditorilor cu experiență pentru acele domenii auditabile în care pot exista riscuri de denaturare semnificativă mai ridicate.

În stabilirea resurselor misiunii, în bugetarea acestora (alocarea unui număr de ore pe fiecare domeniu auditabil) sunt utilizate rezultatele activităților de cunoaștere a clientului, a factorilor semnificativi, mai ales experiența anilor anteriori, în cazul misiunilor de audit recurente, experiența din misiuni realizate la alte entități similare, date aferente bugetelor de timp alocate de auditorul anterior, dacă este posibil.

Pentru **documentarea activităților** de stabilire a **Strategiei generale de audit**, auditorul financiar poate utiliza **informații din Ghid pentru un audit de calitate, Secțiunea B9/1 la 5⁸**, corelativ cu celelalte secțiuni care formalizează tipurile de activități de preplanificare și planificare.

Procedurile de întocmire a Strategiei generale de audit pot fi diferite de la o entitate la alta, datorită unor circumstanțe în care se derulează misiunile de audit, circumstanțe afectate de factori de influență exogeni sau endogeni, dintre care nu pot fi omiși cei proveniți din specificitatea entității (natura, complexitatea, dimensiunea afacerii auditate), specificitatea

echipei misiunii (experiența anterioară în cadrul entității a membrilor cheie ai echipei misiunii). Argumente fezabile în acest sens sunt determinate de faptul că „**fiecare organizație este unică, gestiunea riscurilor, de control și de guvernare este unică**”⁹.

Strategia generală de audit este în **responsabilitatea auditorului financiar**. Totuși pentru a ușura derularea și gestionarea misiunii de audit auditorul poate să discute elemente ale planificării cu conducerea clientului, cu condiția de a nu compromite eficacitatea auditului. În acest sens, sunt date precizări în **explicația A3 din ISA 300 „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”**.

În cazul unei misiuni de audit recurentă pot fi abordate în mod diferit aspecte referitoare la cunoașterea și înțelegerea entității auditate.

Strategia generală de audit – model empiric

Arealul cercetărilor întreprinse asupra practicilor de audit – potrivit metodologiei prezentate în capitolul 2 al articolului, coroborate cu prevederile din reglementările actuale referitoare la Strategia generală de audit – au condus la stabilirea unui model empiric al Strategiei generale de audit, ale cărei elemente definitorii, fără ca acestea să fie exhaustive, cu exemplificarea pe o misiune de audit, sunt redată în Tabelul 3.

Tabel 3 - Model empiric (ipotetic) al Strategiei generale de audit

B 9

Coordonate misiune de audit	Inițiale	Data
Client: SC CRIS SA	Întocmit de: CA	10.01.N+1
Perioada auditată: 01.01.N- 31.12.N	Revizuit de: MT	15.01.N+1

I. Delimitarea ariei de aplicabilitate a auditului – caracteristicile misiunii

Cadru de raportare financiară aplicabil

- Standardele Internaționale de Raportare Financiară

Cerințele de raportare, inclusiv cele specifice domeniului de activitate al clientului, cu precizarea expresă a noilor cerințe legislative (rapoartele solicitate de autoritățile de reglementare a sectorului de activitate)

- Depunerea situațiilor financiare la termenul stabilit de Legea contabilității nr.82/1991, cu modificările și completările ulterioare
- Nu sunt alte cerințe specifice și noi reglementări legislative aplicabile pentru perioada auditată

8 CAFR, Ghid pentru un audit de calitate, Secțiunea B9, 2012, București, pag .73 -77.

9 HM Treasury, Government Internal Audit Standards Good Practice Guide, Audit Strategy, Audit Policy & Advice, May 2002, p.4.

Domeniul principal de activitate al clientului

- Construcții

Localizarea componentelor entității care vor fi auditate și stabilirea componentelor semnificative pentru auditarea situațiilor financiare ale grupului

- **Structura grupului**
- **Componente semnificative** (nivelul semnificației componenteii fiind stabilit pentru ceea ce depășește 15 % din cifra de afaceri la nivelul grupului):
  - ☞ **SC CRIS SA, Borzești, str. Inului, nr 15** – deține o pondere de 85% din cifra de afaceri la nivel de grup
  - ☞ **SC CONSTRUCT SA, Sighișoara, str. Vadului 25** – deține 10 % din cifra de afaceri la nivelul grupului, dar a realizat investiții pe piața financiară
- **Componente nesemnificative:**
  - ☞ **SC BETAR SRL, Brașov, str. Rodniciei, nr.21** – deține 5% din cifra de afaceri la nivelul grupului

Natura relației de control între o companie mamă și componentele sale care urmează a fi consolidate la nivel de grup

- **SC CRIS SA** este acționar unic la **SC CONSTRUCT SA** și **SC BETAR SRL**

Componentele care sunt auditate de alți auditori

- Nu există angajați alți auditori financiari

Disponibilitatea activității auditorilor interni și măsura în care auditorul se poate baza pe această activitate

- **SC CRIS SA** are organizată structura de **audit intern**.
- Se va analiza și documenta potrivit **ISA 610** „Utilizarea activității auditorilor interni”:
  - ☞ obiectivitatea funcției de audit
  - ☞ competența tehnică a auditorilor interni (competențe deținute, apartenența de organisme profesionale, existența politicilor de audit intern etc.)
  - ☞ atenția acordată activităților de audit (manual de audit intern, plan de audit intern, programe de lucru, documentații misiuni etc.)

Utilizarea de către client a unor prestatori de servicii în domeniul contabil, al evaluărilor etc. și modul în care auditorul poate obține probe cu privire la rezultatul activităților efectuate de aceștia cu impact în situațiile financiare auditate

- **SC CRIS SA** a reevaluat clădirile deținute în luna decembrie anul N, reevaluarea fiind efectuată de SC EVAL SRL, evaluator acreditat de Uniunea Națională a Evaluatorilor din România (UNEVAR)

Moneda de raportare - LEI

Conversia valutară utilizată pentru informațiile financiare auditate

- Nu au fost efectuate conversii valutare pentru informațiile financiare de auditat

Obiective de investiții semnificative

- În perioada de raportare, **SC CONSTRUCT SA** a efectuat investiții pe piața financiară (la BVB București)

Mod de finanțare a afacerii

- Surse proprii
- Împrumuturi de la bănci
- Credite comerciale

Părți afiliate

- **SC CONSTRUCT SA**
- **SC BETAR SRL**
- **SC VIZAR SRL** (societate de turism deținută de soția asociatului unic al **SC CRIS SA**)

Riscuri semnificative identificate

- ❖ Riscuri semnificative datorate investițiilor financiare de la BVB București ale **SC CONSTRUCT SA**

Proba de audit B12.2 - rulajul și soldul contului 265 "Alte titluri imobilizate" din Balanța de verificare la 31.12. anul N

- ❖ Existența unui mediu de control riscant (risc de control ridicat – factor de risc de control 1), care poate genera riscuri (inerente și de control) semnificative pentru domeniul auditabil al imobilizărilor și crediturilor comerciale

Proba de audit C1/2.1 - Cazul evaluării mediului controlului intern:

- ❖ conducerea executivă își asumă riscuri importante, nu acordă importanță controlului intern, existând situații în care se ignoră procedurile de control intern aprobate, ceea ce relevă un mediu de control riscant
- ❖ acest lucru se va avea în vedere în evaluarea riscuri

rilor specifice domeniului auditabil al imobilizărilor corporale și al furnizorilor de imobilizări la nivelul afirmațiilor implicate de obiectivele de audit

și

Proba de audit B7 - Cazul stabilirii factorului de risc de control

- ❖ Risc inerent specific pentru nivel „Ridicat” (factor de risc specific apreciat cu 1,5 în condițiile în care riscul inerent general este apreciat ca fiind „Mediu”) și de control ridicat (factor de risc de control apreciat cu nota 1) pentru obiectivul de audit **existență** (realitate) a soldului **Contului 462 „Creditori diverși”**, ceea ce duce la mărirea dimensiunii eșantionului acestui domeniu auditabil

Proba de audit C1/2.1 - Cazul evaluării mediului controlului intern

și

Proba de audit B7 - Cazul stabilirii factorului de risc de control

Proba de audit B7 - Cazul unor variante pentru dimensiunea eșantionului

Aspecte identificate în misiunile de audit anterioare și modul de răspuns al clientului

- în cazul în care misiunea de audit anterioară a fost efectuată de un alt auditor
- ❖ Existența unei denaturări semnificative regăsite de auditorul anterior în afirmațiile perioadelor precedente (anul N-1 și anul N-2) referitoare la imobilizări corporale

Proba de audit B 8/1.4 - Cazul problemelor identificate de auditorul precedent

- auditorul anterior a exprimat o opinie contrară pentru situațiile financiare ale anului N-1
- examinarea dacă clientul a soluționat problema care a generat opinia contrară în raportul de audit a anului precedent sau se mențin în continuare denaturările semnificative în cauză
- ❖ Identificarea afectării gradului de comparabilitate a cifrelor din perioada curentă față de cifrele corespundente anterioare

Proba de audit B 8/1.5 - Cazul cifrelor comparative

- potrivit discuțiilor cu directorul economic, în perioada curentă conducerea **SC CRIS SA** a adoptat și a aplicat, corespunzător anului N, un regim de amorti-

zare liniară pentru imobilizările corporale deținute, fără însă a corecta denaturările perioadelor anterioare, când nu s-a procedat la calcularea și înregistrarea amortizărilor aferente imobilizărilor deținute

- identificarea efectelor modului de răspuns al entității auditate asupra problemelor identificate în perioada precedentă și necorectate adecvat
- în cazul în care misiunea de audit anterioară a fost efectuată de același auditor
- ❖ Pentru evaluarea stocurilor la ieșirea din patrimoniu, atât în anul N-2, cât și în anul N-1, nu au fost aplicate politici contabile în conformitate cu cadrul de raportare financiară, însă fiind afectate cifrele comparative referitoare la stocuri și profit

Proba de audit B 8/1.3 - Cazul consecvența politicilor contabile - misiuni recurente

- raportul de audit al anului anterior conține opinie modificată (cu rezervă)
- potrivit dosarului de audit din perioada anterioară situația identificată nu a fost corectată de client
- pentru perioada auditată, potrivit discuțiilor purtate cu directorul economic, reiese aplicarea politicilor contabile adecvate
- afectarea gradului de comparabilitate a cifrelor din perioadă față de cifrele corespundente, va duce la menținerea unei opinii modificate în legătură cu cifrele comparative
- extinderea verificărilor în perioada curentă pentru stabilirea justeții aplicării politicilor contabile de evaluare a stocurilor la ieșirea din patrimoniu

Mediul controlului intern, stilul de lucru și conștiința responsabililor corporativi, a conducerii executive etc.

- Mediu de control riscant:
  - stil de lucru agresiv la **SC CRIS SA**

Proba de audit C1/2.1 - Cazul evaluării mediului controlului intern

și

Proba de audit B7 - Cazul stabilirii factorului de risc de control

- conducerea **SC CONSTRUCT SA** își asumă riscuri financiare importante

Proba de audit B12.2 - rulajul și soldul contului 265 „Alte titluri imobilizate” din Balanța de verificare la 31.12. anul N și

Proba de audit B7 - Cazul stabilirii factorului de risc de control

II. Agenda întâlnirilor cu clientul

Clarificarea termenilor și responsabilităților misiunii

- Ședința din data de **17.01.N+1** pentru discutarea prevederilor din Scrisoarea de misiune

Proba de audit – Minuta ședinței din data de 17.01.N+1 Scrisoarea de misiune, semnată și datată

Evaluări asupra independenței și a altor considerații etice

- Ședințele din **17.01.N+1 și 18.01.N+1** pentru evaluarea independenței și a altor considerații etice ale membrilor echipei

Proba de audit – Minutele ședinței din data de 17.01.N+1 și data de 18.01.N+1

Proba de audit – Chestionar cerințe etice B2 (entitate): Adresa 18.01.N+1

Aprecierea continuității activității clientului, a evaluării continuității efectuate de client

- Transmiterea documentelor de apreciere a continuității activității de către client

Termen: 25.01. N+1

- Finalizarea analizei continuității activității clientului de către echipa misiunii

Termen: 30.01.N+1

Stabilirea persoanelor de contact ale clientului cu numerele de telefon ale acestora

- Ilinca Vasile – director executiv 0745 .....
- Manea Viorica – director economic 0747 .....

Efectuarea clarificărilor necesare ca urmare a activităților de revizuire a afacerii, evaluare a riscurilor, evaluare a soldurilor inițiale etc.

- ❖ Diferență între prezentările de informații pentru sfârșitul perioadei anterioare și cele pentru începutul perioadei auditate

Proba de audit B 8/1.2 - Cazul solduri de deschidere - Bilanț

- clarificarea diferenței de 300.000 lei existentă între rândul 38, coloana 1 din Bilanțul la 31.12 anul N („Sume datorate instituțiilor de credit”) și rândul 38, coloana 2 din Bilanțul la 31.12 anul N-1
- extinderea verificărilor asupra scadențelor la plată stabilite în contractele încheiate cu băncile

Realizarea comunicărilor asupra stadiilor activității de audit, potrivit celor solicitate de client

- Informare periodică asupra constatărilor

Termen: 15 a lunii, dacă este cazul

Discuția cu auditorii interni

- Transmiterea **Rapoartelor de audit intern**

Termen: 03.02. N+1

- Clarificări asupra misiunilor de audit intern, dacă este cazul

Urmează a se comunica clientului

Discuția cu experții clientului

- Transmiterea **Raportului de reevaluare** efectuat de SC EVAL SA

Termen: 03.02. N+1

- Clarificări asupra reevaluării, dacă este cazul

Urmează a se comunica clientului

Discuția cu terțe părți

- Nu este cazul

Scrisoarea de reprezentare

- Transmiterea **Scrisorii de reprezentare**, semnată și datată

Termen: 15.04. N+1

Scrisoarea în atenția responsabililor corporativi

- Discutarea conținutului **Scrisorii către conducere**, semnată și datată

Termen: 15.04. N+1

Reuniunea de conciliere a Raportului de audit preliminar

- Discutarea **Raportului de audit preliminar**

Termen: 25.04. N+1

Trimiterea Raportului de audit etc.

- Transmiterea **Raportului de audit**

Termen: 30.04. N+1

III. Agenda întâlnirilor cu alți auditori ai componentelor

Evaluarea competenței profesionale a auditorului componentei, a înțelegerii de către acesta a standardelor de audit, a cadrului de raportare financiară aplicabil la grup

- Nu este cazul

Stabilirea detaliilor colaborării pe baza înțelegerii activității auditorului componentei

- Nu este cazul

Comunicarea și confirmarea înțelegerii de către auditorul componentei a Strategiei generale de audit a grupului

- Nu este cazul

Confirmarea independenței și a cerințelor de etică pentru auditarea grupului

- Nu este cazul

Comunicarea și confirmarea înțelegerii de către auditorul componentei a Planului de audit (Acordul de planificare) etc.

- Nu este cazul

Transmiterea rezultatelor activității de auditare a componentei etc.

- Nu este cazul

IV. Termene limită pentru transmiterea către auditor a informațiilor, documentelor solicitate

Scrisori de confirmare pentru soldurile debitorilor și creditorilor, cum ar fi: creanțe, furnizori, împrumuturi la bănci, conturi curente și depozite la bănci etc.

Termen: 01.03. N+1

Documente și informații solicitate potrivit Cererii de informații

Termen: 30.01. N+1

Balanța de verificare finală

Termen: 15.03. N+1

Situațiile financiare care constituie obiectul misiunii angajate etc.

Termen: 25.03. N+1

V. Agenda întâlnirilor cu echipa misiunii pentru:

Înțelegerea termenilor misiunii

- Ședința din 15.01.N+1

Cunoașterea cerințelor solicitate, evaluarea cerințelor etice ale membrilor echipei

- Ședința din 15.01.N+1 pentru evaluarea independenței și a altor considerații etice ale membrilor echipei

Proba de audit – Minuta ședinței din data de 15.01.N+1

Proba de audit – Chestionar echipa misiune B2

Împărtășirea cunoștințelor auditorilor mai experimentați etc.

- Ședința din 05.02.N+1

Proba de audit – Minuta ședinței din data de 20.01.N+1

Se confirmă că Planificarea Auditului a fost citită și înțeleasă de către:

	Nume	Inițiale	Semnătură	Data
Partenerul de revizuire independent (dacă este cazul)	-	-	-	-
Partenerul misiunii de audit		MT	-	15.02.N+1
Partenerul serviciilor furnizate clientului (dacă este cazul)	-	-	-	-
Manager	-	-	-	-
Supervizor	-	-	-	-
Senior		CA	-	15.02.N+1
Semi – Senior	-	-	-	-
Junior	-	-	-	-

Sursă: Cercetare autor potrivit practicilor de audit și reglementărilor în materie

Concluzii

Membrii echipei misiunii trebuie să cunoască conținutul Strategiei generale de audit și al Planului de audit, să-l înțeleagă, confirmând acest lucru prin întocmirea **Secțiunii B1/2** din **Ghid pentru un audit de calitate**¹⁰.

Aceasta constituie și o asigurare că toți membrii echipei misiunii au citit și înțeles problemele estimate să apară, precum și zonele de risc identificate în procesul de planificare a misiunii.

În baza celor reieșite din aplicarea metodologiei de cercetare, considerăm că în realizarea responsabilităților auditorului financiar, atât în ceea ce privește stabilirea adecvată a Strategiei generale de audit, cât și în atingerea obiectivelor de audit definite prin **ISA 300** „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”, **ISA 200** „Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit” și **ISA 220** „Controlul calității pentru un audit al situațiilor financiare”, un **rol important** îl are confirmarea înțelegerii de către toți membrii echipei misiunii, înainte de începerea misiunii, a Strategiei generale de audit, alături de confirmarea înțelegerii termenilor Planului de audit, a Acordului de Planificare.

De asemenea, declararea de către toți membrii echipei misiunii, înainte de începerea misiunii a independenței în raport cu misiunea de audit și a faptului că vor respecta cerințele Codului Etic al IFAC, alături de urmărirea de către echipa misiunii a integralității Listei de verificare a planificării din **Secțiunea B1/1-11** din **Ghid pentru un audit de calitate**¹¹

Pornind de la actualele reglementări referitoare la planificarea unei misiuni de audit, devine esențială pentru dezvoltarea normativelor și practicilor în domeniu constituirea unui model orientativ de Strategie generală de audit

constituie demersuri care nu pot fi omise pentru asigurarea eficacității, eficienței unei misiuni de audit.

Așteptările utilizatorilor informațiilor financiare în privința calității unei misiuni de audit, a auditorilor financiari în privința rezultatelor scontate pot fi realizate dacă în practicile de audit Strategia generală de audit constituie documentul pilon al demersurilor de auditare a auditorului financiar.

Astfel, o privire asupra amplorii dovedite în practică de ansamblul activităților de planificare finalizate prin întocmirea Strategiei generale de audit și a Planului de audit conduce la concluzia că acestea trebuie să reprezinte aproximativ 40% din munca auditorului financiar, calitatea acestora punându-și amprenta asupra calității realizării pe teren a misiunii de audit, asupra modului de finalizare a auditului.

Bibliografie

Dănescu, Tatiana, *Proceduri și tehnici de audit financiar*, Editura Irecson, 2007, București

Milus, Stu, *The Institutional Need for Comprehensive Auditing Strategies*, SANS Institute InfoSec Reading Room, 2003

CAFR, *Ghid pentru un audit de calitate*, 2012, București

European Court of Auditors, *Audit Strategy 2009-2012 Summary*, January 2009, <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/7394732>.

HM Treasury, *Government Internal Audit Standards Good Practice Guide*, Audit Strategy, Audit Policy & Advice, May 2002, pg.4.

IFAC-CAFR, *Manual de Standarde Internaționale de Audit și Control de Calitate – Audit Financiar*, Editura Irecson, 2009, București

Western Economic Diversification Canada, *Audit of Financial Reporting Controls*, Audit & Evaluation Branch, February 2012.

¹⁰ CAFR, *Ghid pentru un audit de calitate*, Secțiunea B1, 2012, București, p. 45.

¹¹ CAFR, *Ghid pentru un audit de calitate*, Secțiunea B1, 2012, București, pag. 44-54.

Considerații privind utilizarea unor tehnici informatice în efectuarea misiunilor de audit

Pavel NĂSTASE* & Dragoș STOICA**

Abstract

Considerations on the Use of IT Techniques in Audit Missions

The main purpose of this paper is to show the benefits of evolve from reporting to Business Intelligence for auditors who perform their work in IT environments. Business Intelligence is a key factor which contributes to making successful business decisions and supporting not only managers but also auditors who need to perform their work as efficient as possible in an IT environment.

Business Intelligence provide to auditors an easy way to making all the data stored within a company meaningful in order for them not to waist time with searching for the desired information, but focusing more on performing high-quality audits which can add value to their work and to their client's business..

Key words: *Business Intelligence, reporting, audit, performance*

JEL Classification: *M15, M42*

Cuvinte cheie: *Business Intelligence, raportare, audit, performanță*

* Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice București, email: pavel.nastase@ase.ro

** Drd., Academia de Studii Economice București, email: dragos.stoica@hotmail.com

Introducere

Procesul de selectare a informațiilor relevante, de analiză și de structurare a lor devine o sarcină dificilă fără un instrument potrivit. Lipsa automatizării aduce întârzieri importante în obținerea informațiilor vitale, în cunoașterea situațiilor reale și implicit în luarea deciziilor eficiente. Un raport într-o organizație, fără Business Intelligence, se obține după o zi, poate două, iar factorii de decizie și auditorii nu au niciodată o imagine în timp real a organizației.

Abilitatea de a optimiza performanța în cadrul organizației depinde de abilitatea celor care iau deciziile, de a măsura și înțelege analizele în afaceri, iar apoi de a acționa asupra informației în timpul corespunzător. Eficientizarea deciziilor, productivitatea și eficacitatea sunt realizate cu ajutorul sistemelor de Business Intelligence care generează informația relevantă, exactă și de actualitate pentru a fi monitorizată și îmbunătățită.

Utilizarea datelor pentru a obține cunoștințe necesită mai mult decât o raportare operațională și financiară. Datele trebuie să fie transformate în cunoștințe și livrate rapid atunci când este nevoie de ele, la cerere în timp util, în formate care pot fi folosite de organizație într-o manieră benefică afacerii și optimizării performanței.

Metodologia cercetării

Metodologia cuprinde analiza literaturii de specialitate națională și internațională, definirea conceptelor ce stau la baza trecerii de la raportarea tradiționa-

lă la Business Intelligence, folosind ca sursă articole ISI, cărți și site-uri de specialitate. În prezenta lucrare se analizează într-o viziune proprie etapele de raportare în Business Intelligence și beneficiile aduse misiunii de audit.

Premizele managementului performanței

Organizațiile investesc în domeniul informatic pentru o mai bună performanță, pentru a crea specialiști în luarea deciziilor în mod consistent, având informații corecte, ce sunt în concordanță cu procesul de afaceri și cu obiectivele financiare. Folosind tehnologia și cele mai bune instrumente pentru a alinia informațiile operaționale și cele financiare, se face trecerea de la raportarea tradițională la standardul Business Intelligence.

Analiștii din toate domeniile subliniază importanța Business Intelligence de a avea ca rezultat avantaje competitive, creșterea rentabilității investițiilor la un nivel ridicat pe organizație. În acest scop, organizațiile caută metode de implementare a Business Intelligence și departamentele informatice se confruntă cu situația de a implementa infrastructura tehnologică care să suporte aceste inițiative.

Totodată, condițiile economice actuale au avut un impact semnificativ asupra bugetului organizațiilor peste tot în lume. Chiar și organizațiile care înregistrează creșteri depun eforturi pentru a micșora cheltuielile în cazul în care recesiunea se va accentua în următoarele luni. Din cauza acestui fapt este mai dificil să obțină finanțare pentru

inițiative de Business Intelligence. Finanțarea este limitată în situația economică actuală, de aceea investițiile în managementul performanței sunt esențiale, fiind critică capitalizarea creanțelor.

Până în prezent, Business Intelligence nu a reprezentat un interes pentru auditori, deoarece procesul de auditare a fost concentrat numai pe informațiile financiare ale clientului și nu asupra informațiilor operaționale. Totuși, ce s-a schimbat și de ce în prezent Business Intelligence constituie un mijloc de reducere a riscurilor în misiunea de audit?

Principalul motiv îl constituie faptul că modalitatea standard de interogare a datelor financiare pe care o face un auditor pentru a determina acuratețea informațiilor, precum și nivelul de conformitate cu reglementările pe care îl are clientul nu sunt exhaustive.

De fapt, IT-ul care se dezvoltă rapid, împreună cu reglementările din ce în ce mai strânse generează un risc enorm pentru auditori, tocmai pentru că nu mai există tipul de organizații în care auditările erau desfășurate eficient.

Majoritatea organizațiilor dețin în prezent volume mari de informații cu privire la clienți, furnizori, comenzi, vânzări, produse etc. Volumul mare de informații poate conduce la erori, la supraîncărcarea sistemului și de asemenea împiedică auditorii să își desfășoare activitățile.

Provocările cu care se confruntă afacerile

Personalul calificat necesită informarea în profunzime despre modul în care afa-

cerile și procesul de control se desfășoară; astfel, având informațiile necesare, pot lua deciziile optime, generatoare de profit, determinând scăderea cheltuielilor și eficientizarea folosirii resurselor.

Multe organizații folosesc în prezent rapoarte Excel numai în departamentul financiar-contabil, metodă ce implică multe riscuri. Fișierele Excel generează erori și de multe ori este imposibilă înțelegerea logică în care s-au produs, ceea ce duce la verificarea constantă și la refacerea acelorași date. Acestea sunt foarte greu de consolidat, sunt nesigure și ineficiente pentru a culege informații¹.

Oportunitățile de îmbunătățire a performanțelor există și în organizațiile bine conduse. Marea majoritate nu au o continuitate între oameni, procese și sistem, ceea ce este relevant în multe privințe. Angajații omit anumite etape din procesul standard deoarece lucrează într-un anumit mod, de exemplu, pot adăuga și salva fișiere pe hard-drive-ul individual, ceea ce generează mai multe versiuni.

Un proces de afaceri ce a fost implementat și neschimbat pentru mult timp poate obstrucționa eficiența prin forțarea angajaților de a folosi pași greoi, chiar dacă există noi sisteme ce permit utilizarea directă și mai ușoară pentru a ajunge la același rezultat. Sistemele informatice anacronice pot ascunde informațiile de utilizatori, prin accesul dificil către acestea, astfel încât utilizatorul nu știe că informația există în sistem². Prin urmare, organizația nu poate funcționa eficient pentru a obține cele mai bune rezultate posibile.

Dorința de a avea performanță conduce managementul informațiilor în toate etapele de maturitate. În cazul organi-

1 Turban E., Aronson J.E., Liang T.P., Sharda, R., "Decision Support and Business Intelligence Systems", Pearson, Prentice Hall, New Jersey, 2007
2 Poonen S., Bardoliwalla N., Their A., "From Strategy to Execution", Springer Berlin Heidelberg, 2008

zațiilor mici, volumul de date este mai mic, fiind mai ușor de auditat. Marile organizații globale fac eforturi de eficientizare, de a pune la dispoziție informații necesare managementului pentru a fi în măsură să ia decizii ce servesc la atingerea obiectivelor stabilite. Astfel, este esențială formarea unei fundații de Business Intelligence, soluții de performanță managerială ce transmit informații echipei de conducere și auditorilor în dezvoltarea planului de audit.

Business Intelligence nu înseamnă o serie de lucrări sau rapoarte prezentate. De exemplu, rândurile dintr-un raport de audit pot conține informații detaliate și exacte, însă ele reprezintă o soluție de Business Intelligence doar în momentul în care sunt transpuse într-o formă ușor de înțeles și de interpretat de către o persoană cu drept de decizie, în vederea găsirii unei soluții eficiente pentru o anumită situație întâlnită în activitatea curentă.

Alți factori care contribuie la implementarea soluțiilor de Business Intelligence sunt reglementările din anumite domenii (industria bancară, farmaceutică), anumite standarde de aplicat pentru unele organizații sau cotarea lor la bursa de valori, existența unor anumiți investitori etc. Basel II, Sarbanes-Oxley, modificările aduse la Codul Fiscal, toate acestea necesită informații suplimentare de la organizații și, în consecință, mai multe rapoarte.

Business Intelligence optimizează resursele și procesele la toate nivelele organizației pentru a atinge obiective strategice comune³. Trebuie găsită o metodă prin care toate nivelele unei organizații pot merge în aceeași direcție pentru atingerea scopurilor comune.

O soluție eficientă și integrată de Business Intelligence îmbunătățește performanța afacerii, în sensul că ea duce la luarea de decizii eficiente în interiorul organizației. Pentru ca o soluție de Business Intelligence să poată oferi maximul, aceasta trebuie să fie creată în așa fel încât să corespundă necesităților tuturor utilizatorilor și trebuie să fie flexibilă pentru a integra toate informațiile structurate și nestructurate pe care organizația le folosește zilnic.

Provocările cu care se confruntă departamentul informatic

Liderii în tehnologia informațiilor recunosc valoarea unui Business Intelligence integrat, dar se confruntă cu nenumărate probleme, între care:

- **Lipsa personalului calificat.** În multe organizații personalul informatic are numeroase sarcini, care sunt prioritizate în funcție de importanța acestora. Totodată, personalul nu are experiența necesară pentru a implementa și menține sistemul de Business Intelligence și pentru găsirea soluțiilor adecvate.
- **Lipsa bugetului.** Departamentul informatic are nevoie de soluții ce sunt previzionate și incluse în buget fără costuri ascunse. Este esențial ca soluția găsită să poată fi dezvoltată, extinsă și modificată odată ce organizația înregistrează modificări.

Odată cu creșterea numărului de surse de date și a volumului de date, departamentul informatic se confruntă cu probleme

de control al datelor și transformarea acestora în informații folositoare. În fața acestor presiuni, domeniul informatic nu are resursele necesare pentru a răspunde nenumăratelor cerințe ale organizației.

În general, activitățile de audit informatic necesită, prin natura lor, un efort special, îndreptat spre examinarea sistemelor și dobândirea și analiza unor volume mari de date. Automatizarea auditului poate fi o soluție pentru această activitate provocatoare și cu mare consum de timp, întrucât permite o monitorizare mai accesibilă și în timp real a tranzacțiilor sau a altor evenimente de sistem.

Totuși, abordarea rămâne ad-hoc, auditorii raportând lipsa unei prevederi de bună practică și anumite rezerve pentru adoptarea ei. Abordarea tipică este legată de activități recurente. Tiparele au fost definite drept soluții la probleme recurente într-un anumit context. Acestea oferă soluții documentate, care pot fi aplicate repetat, într-un mod structurat. Totuși, un tipar, drept soluție model la o problemă recurentă, poate servi scopurilor legate de standardizare. De asemenea, abordările pe bază de model au funcționat bine în domeniul securității informației. Un astfel de exemplu îl constituie metoda de analiză a riscului informațional. Crearea unui model al sistemului informatic și aplicarea de tipare de activ/amenințare/impact pentru abordarea complexității activității de analiză și pentru a o sistematiza reprezintă un punct esențial în ingineria securității.

În cadrul unei organizații prioritizarea activităților ce trebuie îmbunătățite este rezolvată de Business Intelligence. Integrarea se face prin trei procese: înțelegere, optimizare și alinierea perfor-

³ Wade D., Recardo R., "Corporate Performance Management - How to build a better organization through measurement-driven, strategic alignment", Butterworth Heinemann, 2001

manțelor la așteptările managementului. În organizațiile de astăzi acești pași sunt întâlniți în rapoarte, calculații, comunicare, prezentări și aplicații, dar nu au ca rezultat un context de afaceri integrat și nu adresează analiza de performanță și potențialul existent de îmbunătățire. Fără un context integrat este imposibilă măsurarea performanțelor în funcție de planurile organizației și determinarea noilor ținte care ar trebui setate și comunicate.

Astfel, un element cheie al sistemului de Business Intelligence, esențial pentru fiecare organizație, este integrarea factorului de măsurare, planificare și performanță. Chiar dacă obiectivul inițial trebuie să fie de raportare, analiză și planificare, necesitățile sunt aceleași pentru orice afacere: un set comun de capacități care sunt împărtășite într-o platformă unificată. Dar această integrare nu se întâmplă de la sine; provocarea cu care se confruntă fiecare organizație este dacă aceasta este dispusă să lucreze pentru a vedea modul prin care se pot face îmbunătățiri⁴.

Soluția

În prezent este dificilă identificarea metodelor prin care misiunea de audit poate fi eficientizată. În același timp, eficiența procesului de valoare ce poate fi oferit este limitat. Îmbunătățirea misiunii de audit în fața complexității afacerii la nivel global, a provocărilor competitive și a cerințelor clienților necesită mai mult decât eficiență, necesită abilitatea de a face modificări dinamice, ca organizația să își atingă obiectivele, cu posibilitatea de a le modifica în funcție de condițiile ce se schimbă.

Eficacitatea în atingerea scopurilor și obiectivelor de eficiență a devenit o prioritate în organizații. Funcționând 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână, organizațiile trebuie să măsoare performanța săptămânal sau chiar zilnic. Pentru organizațiile ce întârzie în adoptarea soluției de Business Intelligence va fi imposibil să își alinieze resursele necesare pentru a concura în mod eficient și, astfel, se vor afla într-o poziție foarte dificilă⁵.

Două principii cheie ale Business Intelligence, ce indică faptul că utilizatorul lucrează pe setul corespunzător de activități, răspund rapid și decisiv la schimbările din mediul de afaceri. Reacția imediată este esențială; organizația trebuie să reprioritizeze și să modifice obiectivele și scopurile sale în funcție de perioada în care sunt necesare, nu atunci când sunt programate. Rapoartele statistice anuale, trimestriale sau lunare nu reflectă ritmul real al afacerii și nu vor permite utilizatorilor să acționeze rapid la schimbările din mediul de afaceri. Dacă organizațiile nu răspund cu agilitate și cu siguranță că acțiunile și deciziile sunt cele corecte, acestea vor avea performanțe scăzute sau sub nivelul concurenței.

Auditorii desfășoară auditul folosind programe specifice. Activitățile încep prin procesul de obținere a probelor de audit. Auditorul trebuie să obțină suficiente probe adecvate de audit pentru a putea formula concluzii echitabile pe baza cărora se bazează opțiunile de audit. Probele de audit se obțin dintr-o serie adecvată de teste de control și proceduri considerabile⁶. Auditorul poate obține probe de audit prin una sau mai multe dintre procedurile următoare: inspecție, observare, investigație și con-

firmare, calcul și proceduri analitice. Timpul în care se desfășoară aceste proceduri depinde de perioada de timp în care sunt disponibile probele de audit.

Business Intelligence contribuie semnificativ la reducerea timpului necesar pentru obținerea probelor de audit, deoarece asigură accesul rapid și în timp real la datele căutate de auditor. În plus, acestea au și o interfață ușor de utilizat. Procesul de identificare a anomaliilor și a excepțiilor este accelerat, lucrările de audit sunt simplificate și diverse rapoarte pot fi generate automat.

După colectarea probelor necesare de audit prin sondaje și liste de verificare, auditorii inventariază informația respectivă. Această etapă presupune stocarea datelor pe echipamente electronice și/sau tipărirea lor pentru alte acțiuni. Business Intelligence ajută auditorii la organizarea eficientă a datelor, pentru ca aceștia să le acceseze în mod ușor și pentru ca documentația de audit să fie elaborată cu acuratețe, inteligibil și în ordine adecvată cronologică. Obținerea probelor adecvate de audit în scurt timp și diminuarea riscurilor sunt unele dintre avantajele pe care le oferă Business Intelligence auditorilor în această etapă de audit pentru a facilita sintetizarea, analiza și interpretarea probelor de audit care conduc la formularea adecvată de constatări, recomandări și concluzii, îmbunătățind în acest fel calitatea misiunii de audit.

Așa cum am precizat mai devreme, Business Intelligence contribuie în mod esențial la reducerea riscurilor de audit, unul din scopurile auditorilor. Utilizând aceste sisteme, probabilitatea ca auditorul să nu detecteze o eroare sau o fraudă a sistemului auditat și astfel să

4 Desai, M.S., Desai, K.J., Ojode, L, *A Global Information Technology Model: Business Applications in Developing Economies (case studies)*, Information Management & Computer Security, vol. 12, no. 5: 401-410, 2004

5 Adkins T., *Case studies in performance management: a guide from the experts*, John Wiley, 2006

6 IFAC (2003), *International Standards on Auditing (ISAs)*, Stuttgart: Schaeffer-Poeschel

formuleze o opinie de audit incorectă cu privire la sistemul informatic este redusă la un nivel scăzut acceptabil, nivel mult mai mic decât în cazul unui audit tradițional.

Una dintre cele mai comune modalități de a pune în aplicare Business Intelligence este prin raportare. Ca o componentă esențială a Business Intelligence, raportarea prevede datele critice necesare pentru a răspunde întrebărilor fundamentale de afaceri. Raportarea este adesea prima zonă abordată atunci când se analizează nevoile utilizatorilor și acesta este punctul focal al inițiativei de Business Intelligence.

În vederea atingerii obiectivelor organizației, raportarea trebuie să urmeze o cale logică și atent planificată. În lucrarea „[Construirea unei fundații pentru succesul managementului performanței: sistemul de Business Intelligence al corporațiilor și suport pentru raportarea obiectivelor strategice de afaceri, cercetarea Ventana](#)” se identifică „patru

etape ale procesului de maturare”, pentru utilizarea în mod sistematic de informații în scopul obținerii unui avantaj în afaceri⁷. Cele patru etape de raportare identificate de Ventana sunt: raportare planificată, avansată, strategică și inovatoare (figura 1).

RAPORTAREA PLANIFICATĂ

Primul pas în crearea sistemului de Business Intelligence este de a aborda raportarea nevoilor de bază în una sau mai multe departamente selectate. Clienții și-au concentrat efortul lor într-o zonă de afaceri cu cele mai puternice nevoi, cu cel mai mare potențial de plată sau acolo unde o informație conduce inițiativa.

Cu alte cuvinte, Business Intelligence are la bază o singură soluție de raportare concentrată asupra unui departament special sau asupra unui grup de utilizatori de afaceri care cuprinde date limitate ca scop de aplicare, referitoare la un singur departament sau funcție de afaceri.

Business Intelligence poate oferi răspunsuri la problemele esențiale ale auditorului, ajutându-l astfel la luarea de decizii pentru a le rezolva. Răspunsurile se găsesc prin analizarea și compararea datelor istorice (create atât în cadrul, cât și în exteriorul organizației). Analizarea acestor date permite înțelegerea tendințelor, punctelor forte și slabe, precum și a situației la momentul analizei. Business Intelligence este un concept care aduce modificări esențiale pentru auditori.

Deși eforturile se pot concentra pe un număr limitat de cerințe, există nevoia de multe tipuri de rapoarte, fiecare având propriile cerințe tehnologice. Ca rezultat, IT-ul și utilizatorii de afaceri trebuie să lucreze împreună pentru a defini și a evalua tehnologia care satisface cel mai bine cerințele de afaceri. Departamentul IT trebuie să echilibreze valoarea noilor cerințe de afaceri cu dezavantajele implementării unei noi tehnologii. Acest lucru necesită o evaluare a produselor pentru a implementa soluția care se adresează atât nevoilor imediate, cât și cerințelor viitoare ale organizației. Construit pe un singur serviciu web-based, securizat și orientat arhitecturii cu caracteristici de metadate centralizate, sistemul de management al performanței trebuie să furnizeze o gamă completă de rapoarte într-un mediu unic de autor, inclusiv de raportare, interogare și analiză; panou de bord, scorecard și managementul evenimentelor. Aceste capacități sunt oferite consecvent printr-o interfață web-browser.

RAPORTAREA AVANSATĂ

În a doua etapă organizațiile furnizează soluția de raportare mai multor utilizatori și adaugă capabilitățile sofisticate de Business Intelligence. Punctele de pornire sunt:

Figura 1 - Etapele raportării

Sursă: Preluare de pe site-ul www.ventanaresearch.com

⁷ www.ventanaresearch.com

- implementarea la alte departamente și funcții de afaceri;
- implementarea dashboard-ului, scorecard-urilor și evidențierea modelelor de afaceri necesare pentru a le sprijini.

Primele semne de performanță încep să apară la organizații în momentul în care:

- Business Intelligence se extinde către o audiență mai numeroasă, devenind furnizorul esențial de informații dependente atât pentru auditori, cât și pentru utilizatorii operaționali;
- Evaluarea alegerii noilor tehnologii care permit utilizarea resurselor corporative în cel mai bun mod;
- Adresarea oricărei deficiențe în capacitatea infrastructurii de a oferi integrarea datelor și schimbul de informații necesare.

Adoptarea unei platforme unice și integrate în cadrul unei organizații economisește bani pe produse și servicii și oferă siguranța faptului că organizația raportează și lucrează pe un singur set de date. Astfel, singura soluție integrată:

- Îmbunătățește comunicarea în interiorul organizației prin schimbul de informații între departamente;
- Reduce riscurile în activitățile zilnice, detectează inadvertențele și analizează datele care creează baza pentru previziuni;
- Crește eficiența operațională prin adăugarea de informații în timp real pentru sistemul operațional. Acest lucru implică reducerea timpului alocat diferitelor procese;
- Rentabilitatea investiției este mai mare, datorită faptului că toate departamentele pot încorpora pro-

priile modele cu integrarea în alte departamente, iar suportul IT este redus la doar o singură aplicație software pentru a îl menține.

Implementarea standardelor IT asigură un cadru eficient de management al politicilor, al controalelor interne și al practicilor stabilite, precum și multe alte beneficii de business, inclusiv creșterea eficienței, mai puțină dependență de experți, mai puține erori, încredere din partea partenerilor de afaceri și din partea organismelor de reglementare⁸. Dar nici unul din aceste lucruri nu ar fi posibil fără aplicarea sistemului Business Intelligence, care presupune colectare, acumulare, analiză și acces ale datelor pe baza cărora atât auditorii, cât și managerii pot înțelege ușor afacerea și pot lua decizii fundamentale.

De asemenea, o tehnologie bazată pe web este o caracteristică esențială pentru orice soluție, deoarece oferă mai multă flexibilitate. Tehnologia bazată pe web:

- asigură în timp real acces la informații de la un singur set de date;
- asigură acces la distanță pentru utilizatorii care lucrează în afara amplasamentului (sediului companiei);
- asigură că instalările sau updatările unui calculator nu vor fi consumatoare de timp și costisitoare.

RAPORTAREA STRATEGICĂ

A treia etapă poate fi completată prin standardizarea proceselor și tehnologiilor și prin punerea la dispoziția utilizatorilor a sistemului Business Intelligence într-o varietate de moduri noi.

Urmărirea unei abordări strategice pentru gestionarea și optimizarea performanțelor afacerii – ceea ce a ajuns să

fie denumit management al performanței – trebuie să fie o prioritate pentru managementul organizației. În timp ce tehnologia pentru Business Intelligence a crescut, fiind utilizată în ultimul deceniu, pentru multe organizații acesta a rămas mai degrabă un lux interesant sau dorit decât o investiție strategică importantă. Organizațiile pot obține avantaje semnificative prin implementarea unor tehnologii și procese standard de Business Intelligence.

Adoptarea tehnologiei Business Intelligence înseamnă mai puține instrumente IT de implementat și de menținut. De asemenea, înseamnă reducerea timpului petrecut pentru evaluarea softului și reducerea timpului pentru folosirea aplicației. Abordarea tehnologiei de Business Intelligence va reduce costurile organizației datorită reducerii costurilor de mentenanță, suport și instruire. De asemenea, va oferi o singură versiune a adevărului, care formează fundația pentru Business Intelligence.

În alegerea unei tehnologii Business Intelligence standard trebuie să se ia în considerare mai mulți factori. Are vânzătorul un palmares dovedit? Sunt dornici să fie parteneri cu clienții pentru a-i ajuta să atingă obiectivele de performanță? Sunt lideri și inovatori în Business Intelligence? Au o viziune de viitor de Business Intelligence? Alegerea soluției corecte este, de asemenea, critică. Poate integra surse de date multiple, eterogene? Este construit pe un serviciu modern bazat pe web, pe o arhitectura orientată obiect, care să asigure performanța dorită⁹?

Business Intelligence este un proces integrat care sprijină strategia organizației capitalului uman - maximizarea rezultatelor de afaceri, prin alinierea co-

⁸ Selig, G.J. (2008), *Implementing IT Governance: A Practical Guide to Global Best Practices in IT Management*, Zaltbommel: Van Haren Publishing

rectă a capacității angajaților, recompense, informații, precum și organizarea muncii, de luare a deciziilor, de control și de conducere. Business Intelligence este un proces de perspectivă, care încorporează continuu mai multe surse de feedback-uri și este orientat pe dezvoltare continuă. În concluzie, viziunea și strategia de afaceri devin ușor de înțeles și de pus în practică pentru toți angajații¹⁰.

RAPORTAREA INOVATIVĂ

În pasul final organizațiile se concentrează asupra ultimei piese a puzzleului Business Intelligence, astfel încât să poată răspunde la întrebarea „Ce trebuie să facem să maximizăm performanța?”

În acest moment al procesului, organizațiile:

- folosesc informațiile active pentru o continuă măsurare a performanțelor în întreaga organizație;
- adaugă planificări, bugetul, precum și prognoza proceselor care să

informeze oamenii cheie de schimbări în afacere.

Nu în ultimul rând, pentru ca organizația să atingă stadiul inovativ aceasta trebuie să fie aliniată și axată pe obiective corporative, a căror performanță este predictibilă și de încredere. Aceste obiective corporative au fundamente ale informațiilor care produc o performanță superioară, necesară pentru a se diferenția de concurenții săi.

Misiunea de audit se încheie cu formularea raportului de audit, mijloc prin care auditorul comunică managementului entității auditate obiectivele auditului, standardele folosite în timpul auditului, constatările și concluziile misiunii de audit. Obiectivul fazei de raportare este de a determina punctele slabe ale controlului analizat și de a exprima o opinie privind fiabilitatea sistemului IT, prin sintetizarea principalelor constatări și recomandări.

A integra resurse, procese și inițiative pentru executarea strategiei de finalizare a procesului de audit înseamnă a construi legături puternice și continue

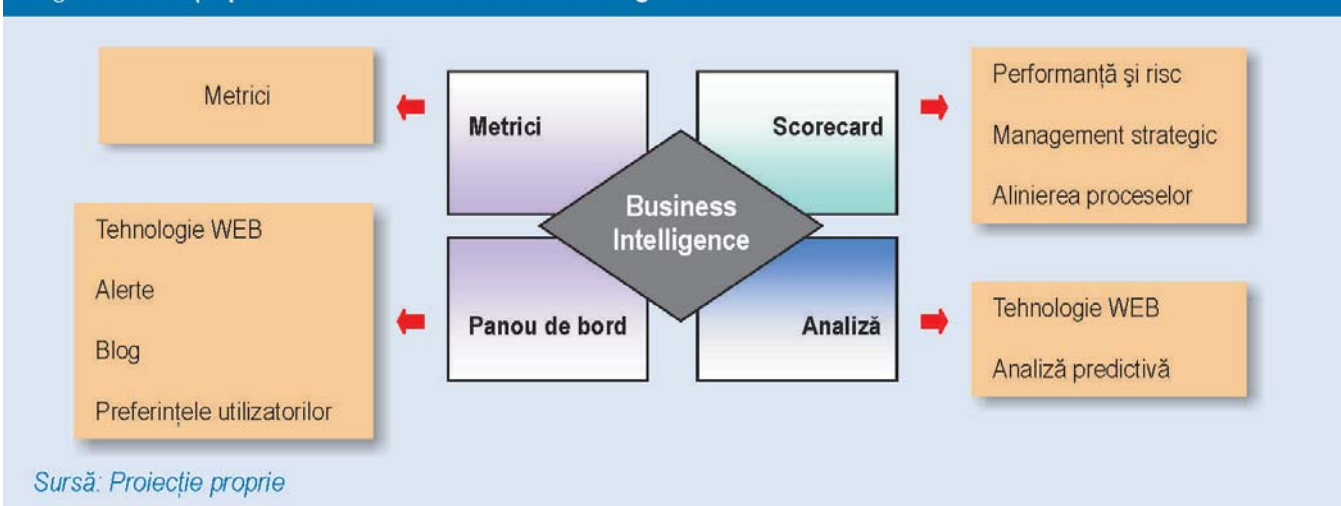
între toate aspectele legate de organizația auditată - inclusiv resurse, procese și inițiative.

În concluzie, o soluție Business Intelligence trebuie să ofere caracteristici cheie, care nu numai că vor îmbunătăți rapoartele și planificarea proceselor de audit, dar vor ajuta și să se măsoare performanțele organizației, lăsând utilizatorii să extragă rapid informațiile, în scopul de a raporta către investitori la fiecare etapă. Aceste practici includ (vezi figura 2): i) utilizarea unei tehnologii bazate pe web; ii) adoptarea unei singure platforme integrate; iii) îmbrățișarea bloggingului și alertelor; iv) utilizarea metricilor; v) adoptarea unei strategii de management; vi) alinierea proceselor; vii) analiza predictivă.

Concluzii

Business Intelligence oferă auditorilor expertiza și instrumentele necesare pentru a fi în conformitate cu noile reglementări și standarde IT și îi ajută să desfășoare mai repede și în timp real

Figura 2 - Soluție pentru un sistem de Business Intelligence

9 Poonen S., Bardoliwalla N., Their A., *From Strategy to Execution*, Springer Berlin Heidelberg, 2008

10 Marr B., *Strategic Performance Management*, Butterworth Heinemann, 2006

colectarea de informații și să înțeleagă activitatea și mediul clientului. Întrucât auditorii obțin informațiile necesare despre activitățile organizației și sistemele de control mult mai rapid decât în cazul auditurilor tradiționale, calitatea misiunii de audit este mai mare, în timp ce riscurile sunt mai mici.

Dacă auditorii pot desfășura misiuni de audit mult mai eficiente prin utilizarea Business Intelligence, atunci costurile organizației sunt reduse, iar constatările și concluziile auditului cuprind informații mai sigure și mai exacte. Acest ultim beneficiu contribuie la alte implicații pozitive pentru manageri, care pot folosi rapoartele de audit pentru a găsi informații, pentru a identifica probleme în zone relevante, pentru raportarea financiară, precum și pentru a lua decizii strategice pentru organizație. Business Intelligence oferă factorilor de decizie

informațiile necesare pentru a lua deciziile corecte și aceasta va fi diferența dintre acele organizații care doar supra-viețuiesc și cele care reușesc. Acum nu este momentul să se renunțe la investițiile în Business Intelligence. În orice caz, pentru a putea concura cu fonduri limitate un studiu de caz bine gândit este esențial.

Business Intelligence se modifică în funcție de nevoi, având cea mai largă arie de roluri organizaționale. În esență este mai mult decât Business Intelligence, este un Business Intelligence pentru viitorul afacerilor, indiferent ce schimbări pot apărea în viitor.

Implementarea Business Intelligence necesită mai întâi înțelegerea faptului că aceasta nu este doar o tehnologie de implementare, ci mai degrabă o schimbare substanțială la o nouă paradigmă

de lucru. Business Intelligence impune ca mediul de afaceri, auditorii și departamentul IT, lucrând în echipă, să dezvolte o viziune asupra modului de a integra informațiile și tehnologia, pentru a îmbunătăți performanța oamenilor, organizației și a proceselor, ca mai târziu să acționeze în acest cadru.

Business Intelligence folosește tehnologia care este proiectată pentru a asigura utilizarea eficientă a informațiilor esențiale. Astfel, implementarea acestor sisteme este un pas esențial spre optimizarea afacerii – dacă ele sunt folosite în mod consecvent în întreaga organizație. Business Intelligence permite auditorului să-și îmbunătățească aproape orice aspect al activității sale, prin conectarea oamenilor și a proceselor prin sistemele de informații și funcțiile sale, oferindu-i auditorului informații complete.

Bibliografie

- [ADK106], Adkins T., *Case studies in performance management: a guide from the experts*, John Wiley, 2006
- [COK104], Cokins G., *Performance management: finding the missing pieces (to close the intelligence gap)*, John Wiley & Sons, Inc. 2004
- [COK109], Cokins G., *Performance Management - Integrating Strategy Execution, Methodologies, Risk, and Analytics*, John Wiley & Sons, Inc. 2009
- [DAVI03], David A., Axson J., *Best Practices in Planning and Management Reporting*, John Wiley & Sons, New Jersey, 2003
- [DESA04], Desai, M.S., Desai, K.J., Ojode, L., *A Global Information Technology Model: Business Applications in Developing Economies (case studies)*, Information Management & Computer Security, vol. 12, no. 5: 401-410, 2004
- [ELBA07], Elbashir, M., Collier P., Davern M., *Measuring the effects of business intelligence systems: The relationship between business process and organizational performance*, International Journal on Accounting Information Systems, vol. 32 713-732, 2007
- [MARR06], Marr B., *Strategic Performance Management*, Butterworth Heinemann, 2006
- [NAST07], Năstase, P. *Auditul și controlul sistemelor informaționale*, București: Ed. Economică, 2007
- [OLIN04], Olin T., *Business Intelligence Success, Lessons Learned*, <http://www.technologyevaluation.com>, 2004
- [POON08], Poonen S., Bardoliwalla N., Their A., *From Strategy to Execution*, Springer Berlin Heidelberg, 2008
- [PULK09], Pulakos E., *Performance Management: A New Approach for Driving Business Results*, Wiley-Blackwell, 2009
- [THOR04], Thorpe R., Beasley T., *The characteristics of performance management research: Implications and challenges*, International Journal of Productivity and Performance Management Volume: 53 Issue: 4, 2004
- [TURB07], Turban E., Aronson J.E., Liang T.P., Sharda, R., *Decision Support and Business Intelligence Systems*, Pearson, Prentice Hall, New Jersey, 2007
- [TUCH07], Tuchilă, R. *Basel II - un argument decisiv pentru Business Intelligence*, 2007
http://www.marketwatch.ro/articol/2033/Basel_II_-_un_argument_decisiv_pentru_Business_Intelligence/pagina/1
- [TWET08], Twentyman, J., *Finance Directors See Value of Business Intelligence*, 2008
<http://www.computerweekly.com/Articles/2008/01/02/228700/finance-directors-see-value-of-business-intelligence.htm>
- [WADE01]
- [IFAC03], Wade D., Recardo R., *Corporate Performance Management - How to build a better organization through measurement-driven, strategic alignment*, Butterworth Heinemann, 2001
- IFAC (2003), *International Standards on Auditing (ISAs)*, Stuttgart: Schaeffer-Poeschel
- [www1], www.ventanaresearch.com
- [www3], <http://www-01.ibm.com/software/data/cognos/performance-management/index.html>

Fundamentarea unui scoring al practicilor de audit intern utilizate de firmele listate la BVB, în contextul guvernancei corporative

Cristina BOȚA-AVRAM*

Abstract

Scoring of Internal Audit Practices Used by the Companies Listed on Bucharest Stock Exchange in Terms of Corporate Governance

This study continues the series of three studies dedicated to a research activity that aims to determine a scoring for internal audit practices in the context of corporate governance for the most significant Romanian entities listed on Bucharest Stock Exchange. A more specific objective of this second study is to particularize this scoring of audit practices, from internal audit's perspective, considering the real added-value that internal audit should provide in this process of ensuring good corporate governance. By presenting the results of this detailed analysis over the internal audit practices, the author's desire is to be created the necessary framework for initiating creative debates on how internal audit practices should be really updated in accordance with the difficult exigencies imposed by the both national and international actual economic realities.

Key words: *corporate governance, internal audit, internal audit practices, internal auditor's independence, scoring of internal audit practices*

JEL Classification: *M40, M42, M21, M14*

Cuvinte cheie: *guvernancă corporativă, audit intern, practici de audit intern, independența auditorului intern, scoring al practicilor de audit intern*

Introducere

În lumina ultimelor evoluții ale realităților economice internaționale și naționale, responsabilitatea atribuită componenței de audit intern, din cadrul funcției de audit, este una semnificativă; auditul intern prin exponentul său – auditorul intern – este chemat să se metamorfozeze într-unul din jucătorii cu

rol cheie în procesul de gestionare cu maximă eficiență al afacerilor și investițiilor¹.

Directorul departamentului de audit intern, împreună cu echipa sa, trebuie să furnizeze dovezi reale și imbatabile asupra plusvalorii create în cadrul entității, mai ales din perspectiva guvernancei corporative, pentru a satisface cu succes exigențele și așteptările pe care organele de adminis-

* Lect. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Cluj-Napoca, Departamentul de Contabilitate și Audit, email: cristina.botaavram@econ.ubbcluj.ro

¹ Cohen J., Krishnamoorthy, G. and Wright, A. (2010), *Corporate governance in the post-Sarbanes-Oxley era: auditors' experiences*, Contemporary Accounting Research, Vol. 27, No. 3, pp. 751-786;

trare și conducere ale unei societăți le au cu privire la eficiența auditului intern în raport cu prioritățile impuse de mediul economic actual².

Poziția strategică a auditului intern, aflat la congruența intereselor organelor de administrare și conducere, precum și ale altor părți interesate a unei entități, asigură atuurile necesare pentru ca auditul intern să identifice cu maximă eficiență și oportunitate punctele forte și slabe în funcționarea unei entități, având responsabilitatea de a emite recomandări adresate managementului care să asigure șanse cât mai reale pentru ca entitatea să-și atingă obiectivele stabilite pe termen lung, mediu și scurt³.

În acest cadru, auditul intern, prin practicile sale și ținând cont de cerințele respectării principiilor fundamentale ale guvernării corporative, trebuie să facă dovada deținerii competențelor și abilităților necesare de a înțelege toate elementele cheie ale cadrului de guvernare corporativă, pentru a delimita corect zonele, în care auditul intern poate deveni cu adevărat un „furnizor de valoare adăugată” și nu un simplu „consumator de resurse”.

În consecință, evaluarea practicilor de audit intern utilizate de către entități devine un demers puternic argumentat de relevanța tot mai mare pe care auditorii interni trebuie să o dovedească în reconstruirea încrederii investitorilor asupra modului în care sunt administrate și conduse entitățile economice.

Metodologia cercetării științifice

Pornind de la obiectivul principal al acestui studiu, acela de a determina un scoring al practicilor de audit intern în contextul guvernării corporative, la nivelul entităților listate la categoria I la Bursa de Valori București (BVB), primul demers a constat în realizarea unei activități consistente de documentare în literatura de specialitate internațională și națională, în aria specifică tematicii de cercetare, cu scopul de a selecta cele mai importante criterii și elemente care ar putea fi avute în vedere la crearea unui cadru obiectiv de evaluare a acestor practici de audit intern în sfera guvernării corporative.

În vederea realizării obiectivelor propuse, s-au parcurs următoarele etape intermediare în dezvoltarea acestui studiu, cum sunt:

- Documentarea riguroasă a literaturii de specialitate, internațională și națională, pentru a identifica principalele recomandări și criterii necesare a fi avute în vedere în alcătuirea unui **ansamblu de bune practici de audit intern** în contextul guvernării corporative;
- Alcătuirea unui scoring, pe baza unei metodologii, prezentată în cadrul Tabelului nr.1, unde sunt detaliate principalele elemente componente ale scoringului, în funcție de care vor fi evaluate practicile de audit intern;
- Determinarea eșantionului ce va fi inclus în studiu, mai exact entitățile listate la categoria I la BVB;
- Analiza rapoartelor anuale pe exercițiul financiar 2011, precum și a altor informații privind guvernarea corporativă, disponibile pe site-urile entităților incluse în studiu;
- Evaluarea practicilor de audit intern ale entităților de la categoria I, prin determinarea unui scoring al practicilor de audit intern, pe baza metodologiei de analiză determinată în prealabil și prezentată în cadrul Tabelului nr.1;
- Analiza și interpretarea datelor obținute.

Prezentarea datelor incluse în studiu

Eșantionul luat în considerare pentru a realiza obiectivele acestui studiu a avut în vedere entitățile listate pe piața de capital românească (BVB) de la categoria I, pornind de la premisa că entitățile incluse în această categorie trebuie să corespundă anumitor criterii de performanță economică și financiară, ceea ce în mod normal s-ar concretiza prin utilizarea celor mai bune practici din mediul economic național, inclusiv a celor mai bune practici de audit intern. Având în vedere că, din totalul celor 25 de entități incluse în categoria I, două societăți nu au furnizat informații suficiente pe paginile lor de internet sau pe site-ul BVB, în eșantionul final s-au analizat practicile de audit intern pentru 23 de companii.

² Leung, P. (2003), *The role of internal audit in corporate governance and management in Australia*, Research Project sponsored by IIA Research Foundation, IIA Australia and RMIT University, accesibil on-line la www.theiia.org.

³ Allen, S., (2008), *The value of internal audit in corporate governance*, The Corporate Board, November/December 2008, pp.1-5, și Paape, L. & Scheffe, J. & Snoep, P. (2003), *The relationship between the internal audit function and corporate governance in the EU – a survey*, International Journal of Auditing, vol.7, pp.247-262

Tabel 1 - Alcătuirea scoringului pentru evaluarea practicilor de audit intern, în contextul guvernancei corporative

Element component al scoringului	Valoarea atașată	Min.	Max
Existența departamentului de audit intern	<p>0 – Departamentul de audit intern nu există, iar argumente care să justifice inexistența lui nu sunt prezentate în rapoartele anuale.</p> <p>1 – Departamentul de audit intern nu există, însă în rapoartele anuale sunt prezentate argumente care să justifice inexistența lui.</p> <p>2 - Nu există departament de audit intern, însă funcția de audit intern este realizată de un furnizor extern de servicii de audit.</p> <p>3 - Există și funcționează un departament de audit intern în cadrul companiei.</p>	0	3
Poziția auditorului intern în cadrul companiei	<p>0 – Poziția auditorului intern în cadrul companiei nu este precizată (informații insuficiente).</p> <p>1 – Departamentul de audit intern este subordonat directorului executiv sau directorului financiar.</p> <p>2 - Departamentul de audit este subordonat Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul unei structuri unitare) sau Comitetului de Audit/Consiliul de Supraveghere (în cazul unei structuri dualiste).</p>	0	2
Rolul și responsabilitățile auditorului intern	<p>0 – Nu se specifică nici unul dintre elementele care alcătuiesc rolul și responsabilitățile auditorului intern</p> <p>1 – dacă auditorul intern îndeplinește cel puțin una dintre următoarele responsabilități:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditul intern asistă managementul și Consiliul de Administrație/Comitetul de audit în eficientizarea procesului de management al riscului și al sistemului de control intern • Auditul intern furnizează o asigurare rezonabilă privind gradul de conformitate cu cadrul legal aplicabil și procedurile interne aplicabile • Auditul intern furnizează o evaluare generală a eficienței tuturor activităților din cadrul companiei • Auditul intern monitorizează procesul de raportare financiară și a mecanismelor de control aferente funcției financiar-contabile • Auditul intern monitorizează asigurarea conformității cu recomandările codului de guvernare corporativă aplicabil • Auditul intern monitorizează procesul de management al riscurilor și conlucrează cu acesta, în vederea unor schimburi eficiente de informații privind evaluarea riscurilor aferente activităților din cadrul companiei • Auditul intern realizează misiuni de audit ad-hoc, focusate pe riscuri actuale și viitoare. 	0	7
Organizarea funcției de audit intern	<p>0 – Nu sunt furnizate informații suficiente pentru a cunoaște modul de organizare al funcției de audit intern.</p> <p>1 – Funcția de audit intern este externalizată total.</p> <p>2 - Funcția de audit intern este externalizată parțial, existând și specialiști în audit intern în cadrul companiei.</p> <p>3 - Funcția de audit intern este organizată integral în cadrul companiei.</p>	0	3
Publicarea raportului de audit intern	<p>0 - Raportul de audit intern nu este publicat (informații insuficiente)</p> <p>1 - Raportul de audit intern este publicat</p>	0	1
Relația dintre auditul intern și comitetul de audit	<p>0 - Relația dintre auditul intern și comitetul de audit nu este prezentată (informații insuficiente)</p> <p>1 - Auditul intern raportează cu regularitate Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul companiilor cu structura unitară) sau Comitetului de audit/Consiliul de Supraveghere (în cazul structurii dualiste) asupra rezultatelor activităților sale</p> <p>2 - Auditul intern raportează cu regularitate Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul companiilor cu structura unitară) sau Comitetului de audit/Consiliul de Supraveghere (în cazul structurii dualiste) asupra rezultatelor activităților sale, iar directorul departamentului de audit intern participă la întâlnirile Comitetului de audit</p>	0	2

Element component al scoringului	Valoarea atașată	Min.	Max
Raportarea rezultatelor activității de audit intern	<p><i>0 - Modul de raportare al rezultatelor auditului intern nu este prezentat (informații insuficiente)</i></p> <p>1 - Rezultatele activității de audit intern sunt raportate cu regularitate doar managementului executiv al companiei</p> <p>2 - Rezultatele activității de audit intern sunt raportate cu regularitate atât managementului executiv al companiei, cât și Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul structurii unitare) sau Comitetului de Audit/Consiliului de Supraveghere (în cazul structurii dualiste).</p>	0	2
TOTAL SCORING PRACTICI DE AUDIT INTERN ÎN CONTEXTUL GUVERNANȚEI CORPORATIVE		0	20

Sursă: Proiecție proprie

De asemenea, se cuvine a mai evidenția faptul că acest scoring asociat practicilor de audit intern a fost alcătuit ținând cont de standardele internaționale de audit intern, coroborate cu recomandări și criterii identificate în literatura și practica internațională, dar ținând cont de limita specifică auditului intern, conform căreia informațiile publicate aferente acestei activități sunt destul de limitate în cadrul rapoartelor anuale.

Distribuția entităților analizate pe domenii de activitate relevă o preponderență a entităților cu activitate în domeniul *serviciilor financiare, intermediari și asigurări* (39%), domeniul *industrii* (35%), în *producția de produse farmaceutice și medicamente* (13%), cele mai puțin reprezentate fiind cele din domeniul *tranzacțiilor imobiliare* (doar o singură entitate economică). Datele pentru toate cele 23 de entități incluse în studiu au fost culese din rapoartele anuale pentru exercițiul financiar 2011, regulamentele de guvernare corporativă și alte informații disponibile pe paginile de internet ale acestor companii. În asigurarea conformității cu recomandările **Codului de guvernare corporativă** emis de BVB în 2009, un lucru pozitiv notabil este faptul că toate cele 23 entități au avut disponibile pe siteurile lor *Declarația „Aplici sau Explici”*, prin care gradul total sau parțial de conformitate cu Codul BVB este justificat.

Așa cum transpare și din Declarația „Aplici sau Explici”, recomandarea ar fi ca **structura de conducere să fie una în sistem dualist, care asigură o distincție între organele de administrare și cele de supraveghere a modului în care sunt conduse entitățile**. Însă, din analiza datelor se relevă faptul că doar 2 din cele 23 de societăți au adoptat structura dualistă, celelalte (21 de companii) păstrând încă structura de guvernare corporativă unitară, în cadrul căreia Consiliul de Administrație joacă *dublu rol, atât de administrare, cât și de supraveghere*.

În Tabelul nr. 2 sunt prezentate sintetic, pentru toate cele 23 de entități analizate, informații cu privire la cadrul general al guvernării corporative, gradul de conformitate cu prevederile Codului BVB, existența unui regulament propriu al fiecărei entități de guvernare corporativă, precum și dacă asigurarea conformității cu principiile de guvernare corporativă au fost supuse unor evaluări externe în ultimul interval de 3-5 ani. Este lăudabil faptul că *pentru aproape toate entitățile analizate (22 din 23 de entități) există un regulament propriu de guvernare corporativă, în acord (cel puțin la nivel declarativ) cu prevederile Codului de guvernare corporativă BVB*, însă nu se poate neglija un aspect mai puțin favorabil și anume faptul că **doar pentru o singură entitate din totalul celor analizate conformitatea cu Codul BVB a fost evaluată de către un evaluator extern în ultimul interval de timp de 3 până la 5 ani**.

În conformitate cu metodologia stabilită pentru determinarea unui scor aferent practicilor de audit intern, algoritm care a fost prezentat în cadrul Tabelului nr. 1, se poate observa că scorul maxim sau, cu alte cuvinte, cele mai bune practici de audit intern ar fi însemnat un punctaj total atașat acestor practici de audit intern de maxim 20 de puncte. În cadrul Tabelului nr. 3 se poate observa însă că, în urma analizei de detaliu a informațiilor cuprinse în rapoartele anuale ale entităților pe anul 2011 și în acord cu declarația de guvernare corporativă și cu regulamentul propriu de guvernare corporativă, cel mai mare scoring al practicilor de audit intern este de 18 puncte, dintr-un total maxim de 20. **Distribuția pe domenii de activitate** a punctajelor obținute în urma evaluării practicilor de audit intern relevă că **cel mai bun punctaj** în evaluarea practicilor de audit intern este evidențiat în cadrul companiilor care activează în domeniul *serviciilor financiare, de intermediere și de asigurări* (2 companii), în timp ce **scorul minim** (0) a fost obținut de către 2 companii din domeniul industriei, 2 com-

Tabel 2 - Elemente ale cadrului de guvernare corporativă pentru entitățile analizate

Declarația de guvernare corporativă	No.	%
1. Declarația de guvernare corporativă este publicată.	23	100%
2. În cazul publicării declarației de guvernare corporativă, gradul de conformitate cu prevederile codului de guvernare corporativă este:	0	0%
• conformitate totală	0	0%
• conformitate parțială, dar abaterile de la codul de guvernare sunt explicate	23	100%
• declararea intenției de a asigura conformitatea în viitorul apropiat	0	0%
• neconformitate și inexistența unei intenții clare de a asigura conformitatea în viitorul apropiat	0	0%
3. Declarația de guvernare corporativă nu este publicată.	0	0%
4. Conformitatea cu prevederile codului de guvernare corporativă a fost evaluată în ultimii 3-5 ani de către un evaluator extern, iar raportul acestei evaluări externe este disponibil pe site-ul entității.	1	4%
5. Există un regulament de guvernare corporativă propriu entității analizate	22	97%

Sursă: Proiecție proprie

Tabel 3 - Distribuția pe domenii de activitate a scoringului în evaluarea practicilor de audit intern, în contextul guvernării corporative

Scoring total al practicilor de audit intern	Domeniul de activitate al entităților analizate					Total
	Industrie	Producție, furnizare și distribuție energie electrică și termică, gaze și apă	Producție produse farmaceutice și medicamente	Servicii financiare, intermediari și asigurări	Tranzacții imobiliare	
0	8,7%		8,7%		4,3%	21,7%
7	4,3%					4,3%
11	4,3%					4,3%
12	4,3%	4,3%		4,3%		13,0%
13				4,3%		4,3%
14			4,3%			4,3%
17	8,7%			21,7%		30,4%
18	4,3%	4,3%		8,7%		17,4%
Total	34,8%	8,7%	13,0%	39,1%	4,3%	100,0%

Sursă: Proiecție proprie

panii din domeniul producției de produse farmaceutice și de medicamente și de o companie din domeniul tranzacțiilor imobiliare (fiind, de altfel, unica cu acest obiect de activitate din totalul celor analizate). Scorul minim obținut relevă, în esență, inexistența funcției de audit intern în cadrul acestor companii, motiv pentru care la toate elementele incluse în scoring, punctajul obținut nu a putut fi altul decât minim, inexistența funcției de audit intern generând lipsa practicilor de audit intern. În acest context, se impune totuși o precizare și anume aceea că scorul obținut trebuie analizat cu rezerva că

este posibil ca pentru unele companii, chiar dacă existența funcției de audit intern nu a fost declarată în rapoartele anuale, totuși auditul intern să existe la nivelul companiei. Este adevărat că dacă raportul anual analizat nu conține aceste informații nu se impune, în mod obligatoriu, inexistența funcției de audit intern. Însă, acest studiu a fost abordat din perspectiva unui investitor sau a unei părți interesate, care are interesul să dețină și aceste informații, mai ales dacă avem în vedere criteriile de transparență necesare a se respecta în contextul guvernării corporative.

Tabel 4 - Distribuția pe modelul de administrare a entității (unitar sau dualist) a scoringului în evaluarea practicilor de audit intern în contextul guvernancei corporative

Scoring total al practicilor de audit intern		Structura conducere		Total	
		Unitara (one-tier)	Dualista (two-tier)		
Scoring	0	No.	5	0	5
		% of Total	21,7%	0%	21,7%
	7	No.	1	0	1
		% of Total	4,3%	0%	4,3%
	11	No.	1	0	1
		% of Total	4,3%	0%	4,3%
	12	No.	3	0	3
		% of Total	13,0%	0%	13,0%
	13	No.	1	0	1
		% of Total	4,3%	0%	4,3%
	14	No.	1	0	1
		% of Total	4,3%	0%	4,3%
	17	No.	6	1	7
		% of Total	26,1%	4,3%	30,4%
	18	No.	3	1	4
		% of Total	13,0%	4,3%	17,4%
	Total	No.	21	2	23
		% of Total	91,3%	8,7%	100,0%

Sursă: Proiecție proprie

Prin urmare, dacă la nivelul unei entități există funcția de audit intern atunci, din punct de vedere al transparenței, corect ar fi ca acest lucru să se precizeze, mai ales dacă se are în vedere faptul că rapoartele anuale sunt declarații ale celor care administrează și conduc societatea.

Procedând la o analiză a acestor punctaje atașate evaluării practicilor de audit intern în contextul guvernancei corporative din perspectiva **structurii de guvernance corporativă**, în cadrul Tabelului nr.4 este prezentată o distribuție a scorurilor obținute, luând în considerare cele două tipuri de structuri de conducere: unitară și dualistă.

Este de remarcat faptul că **cele două societăți care au adoptat modelul de guvernance dualist se numără printre cele care au obținut cel mai mare scoring în evaluarea practicilor de audit, abordate din perspectiva guvernancei corporative**.

În cadrul secțiunii următoare se va proceda la realizarea unei analize detaliate asupra principalelor puncte forte și puncte slabe care au fost identificate în urma evaluării practicilor de audit intern pentru eșantionul luat în considerare.

Discuții asupra rezultatelor obținute în urma studiului realizat

Mergând de la general la specific, în cele ce urmează se va urmări evidențierea acelor puncte forte, constatate în urma evaluării practicilor de audit intern, specifice companiilor românești listate la categoria I la BVB, precum și a punctelor slabe, care pot constitui un punct de plecare pentru inițierea unor dezbateri constructive asupra revizuirilor care se impun asupra practicilor de audit intern la nivelul entităților românești, astfel încât să corespundă cerințelor unui cadru adecvat de guvernance corporativă.

Câteva dintre **punctele forte**, care au fost constatate în evaluarea practicilor de audit intern, au în vedere cel puțin următoarele:

- Referitor la **existența departamentului de audit intern**, este un lucru favorabil faptul că, din totalul celor 23 de entități, 16 dețin un departament de audit intern implementat la nivelul companiei, în timp ce pentru 2 companii, chiar dacă nu au un departament de audit intern imple-

Evaluarea practicilor de audit intern utilizate de către entități devine un demers puternic argumentat de relevanță tot mai mare pe care auditorii interni trebuie să o dovedească în reconstruirea încrederii investitorilor asupra modului în care sunt administrate și conduse entitățile economice

mentat, totuși funcția de audit intern este exercitată de către un furnizor extern de servicii de audit intern. Totuși, este mai puțin lăudabil faptul că 5 companii nu dețin funcția de audit intern sub nicio formă⁴, ceea ce a și determinat ca punctajul general aferent acestor practici de audit intern să fie cel minim, activitatea propriu-zisă inclusă în evaluare lipsind cu desăvârșire.

- În deplin acord cu elementul de scoring menționat anterior, **organizarea funcției de audit intern** a fost, de asemenea, unul din elementele punctate destul de bine, având în vedere că 16 companii din cele 23 au un departament de audit intern organizat în cadrul entității și doar 2 au funcția de audit intern externalizată total.

Câteva dintre **punctele slabe ale practicilor de audit intern în sfera guvernancei corporative** pentru entitățile analizate sunt date de următoarele:

- **Poziția auditorului intern în cadrul companiei** reprezintă unul dintre elementele „nevrăgite” constatate în urma acestui proces de evaluare; informațiile publicate cu privire la poziția auditorului intern în cadrul companiei și care au impact direct asupra condițiilor de asigurare a independenței necesare acestuia sunt destul de limitate. Practic, din totalul celor 16 entități care au declarat existența unui departament de audit intern, **doar 6 afirmă**

așezarea departamentului de audit în subordinea Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul unei structuri unitare) sau Comitetului de Audit/Consiliului de Supraveghere (în cazul unei structuri dualiste), în timp ce alte 5 entități declară subordonarea directă a departamentului de audit intern directorului executiv general sau directorului financiar, ceea ce ar putea genera unele semne de întrebare asupra asigurării depline a criteriilor de independență pentru auditorul intern în exercitarea atribuțiilor sale.

- Un alt punct sensibil este dat de **publicarea raportului de audit intern**, care chiar dacă nu este cerută de standardele internaționale de audit intern pentru practica profesională emise de către Institutul Auditorilor Interni – IIA, totuși este recomandată mai ales în contextul asigurării respectării unui principiu fundamental al guvernancei corporative – **transparență în publicarea informațiilor necesare procesului decizional al investitorilor**. Doar 4 societăți din cele 18 care au funcția de audit intern implementată, publică raportul de audit intern la secțiunea de raportări financiare necesare pentru informarea investitorilor și acționarilor, pe paginile lor de internet. **Este adekvat că, din punct de vedere legal, publicarea raportului de audit intern nu este o cerință impusă, însă, din perspectiva investitorului și a asigurării gradului necesar de transparență, autoarea apreciază că publicarea raportului de audit intern (sau o formă restrânsă a acestuia) cu siguranță ar spori gradul de încredere al investitorilor în gestionarea eficientă a societății respective.**
- Un alt element de un puternic interes, mai ales dacă avem în vedere rolul auditului intern în contextul guvernancei corporative, este dat de **relația care există între auditul intern și comitetul de audit**. Încercând să surprindem în câteva coordonate, modul în care s-ar putea manifesta relația dintre auditul intern și comitetul de audit, s-a apreciat ca fiind situația cea mai favorabilă aceea în care „**auditul intern raportează cu regularitate Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul companiilor cu structura unitară) sau Comitetului de audit/Consiliului de Supraveghere (în cazul structurii dualiste) asupra rezultatelor activităților sale, iar directorul departamentului de audit intern participă la întâlnirile comitetului de audit**”. În această situație se află doar 7 entități din totalul celor 18

⁴ Aici, scorul obținut trebuie analizat cu rezerva că este posibil ca la unele companii, chiar dacă existența funcției de audit intern nu a fost declarată în rapoartele anuale, totuși auditul intern să existe la nivelul companiei.

care au funcția de audit intern organizată și din totalul de 23 de companii incluse în eșantionul analizat, iar alte 5 companii declară faptul că „*auditul intern raportează cu regularitate Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul companiilor cu structura unitară) sau Comitetului de audit/Consiliul de Supraveghere (în cazul structurii dualiste) asupra rezultatelor activităților sale*”.

În ceea ce privește **rolul și responsabilitățile auditului intern**, acestea sunt în strânsă concordanță cu cele recomandate de practica internațională, dar se poate remarca cel puțin una recomandată la nivel internațional care nu se regăsește, cel puțin la nivel declarativ, în spectrul practicilor de audit intern de la nivelul entităților listate la BVB și anume aceea că **auditul intern monitorizează asigurarea conformității cu recomandările codului de governanță corporativă aplicabil**. Pe de altă parte, pentru cele 18 companii care declară existența funcției de audit intern, cele mai frecvente responsabilități atribuite auditului intern constau în:

- *Auditul intern asistă managementul și Consiliul de Administrație/Comitetul de audit în eficientizarea procesului de management al riscului și al sistemului de control intern.*
- *Auditul intern furnizează o asigurare rezonabilă privind gradul de conformitate cu cadrul legal aplicabil și procedurile interne aplicabile.*
- *Auditul intern furnizează o evaluare generală a eficienței tuturor activităților din cadrul companiei.*
- *Auditul intern monitorizează procesul de raportare financiară și a mecanismelor de control aferente funcției financiar-contabile.*
- *Auditul intern monitorizează procesul de management al riscurilor și conlucrează cu acesta, în vederea unor schimburi eficiente de informații privind evaluarea riscurilor aferente activităților din cadrul companiei.*
- *Auditul intern realizează misiuni de audit ad-hoc, focusate pe riscuri actuale și viitoare.*

Referitor la ultimul element luat în considerare - **raportarea rezultatelor activității de audit intern**, situația observată în urma analizei datelor, din cele 18 de entități care au funcția de audit intern implementată, pentru 12 entități reiese faptul că **rezultatele activității de audit intern sunt raportate cu regularitate atât managementului executiv al companiei, cât și Comitetului de audit/Consiliului de Administrație (în cazul**

structurii unitare) sau Comitetului de Audit/Consiliului de Supraveghere (în cazul structurii dualiste), în timp ce pentru celelalte 6 nu se oferă informații cu privire la circuitul de raportare a rezultatelor activității de audit intern.

Limitele studiului realizat

Este necesar a se menționa că, în evaluarea acestor practici de audit intern, nu s-a putut face abstracție de **limitele inerente care derivă din particularitățile activității de audit intern**, cum ar fi în principal, restricții generate de faptul că, în general, **companiilor nu li se impune a face publice informații cu privire la modul de organizare a activității de audit intern (și aceasta, în cazul fericit în care funcția de audit intern există), prin urmare, cercetătorii preocupăți de studierea acestui domeniu – al practicilor de audit intern – sunt oarecum restricționați, ei având posibilitatea de a studia diversele particularități ale auditului intern doar în limita informațiilor disponibile public (pe paginile de internet ale firmelor respective sau în cadrul rapoartelor anuale)**⁵.

În consecință, în stabilirea elementelor incluse în tabloul de determinare al scoringului pentru practicile de audit intern în contextul guvernantei corporative s-a ținut cont doar de acele elemente care pot fi verificate pe baza informațiilor disponibile în mod public și, prin urmare, nu se poate asuma o abordare exhaustivă a tuturor elementelor care ar fi trebuit, în mod necesar, incluse în realizarea unui asemenea studiu științific.

Concluzii și direcții viitoare ale cercetării

În urma studiului realizat, se pot desprinde mai multe concluzii atât cu caracter pozitiv, cât și cu caracter mai puțin favorabil. Un aspect mai puțin lăudabil este dat de faptul că, din totalul celor 23 de entități listate la BVB (incluse în categoria I), o pondere relevantă - 21,7% (5 entități) nu au deloc implementată și organizată funcția de audit intern (cel puțin după cum reiese în urma analizei declarațiilor din cadrul rapoartelor anuale analizate).

⁵ Soh D.S.B. and Martinov-Bennie N. (2011), *The internal audit function: Perceptions of internal audit roles, effectiveness and evaluation*, Managerial Auditing Journal, Vol.26, No.7, pp.605-622.

Pe de altă parte, din restul de 18 companii care au declarat existența funcției de audit intern, din evaluarea informațiilor disponibile pe paginile lor de internet și în cadrul rapoartelor lor anuale, 11 companii au obținut scoruri apropiate de punctajele maxime (7 entități au obținut 17 puncte, iar 4 entități au obținut 18 puncte dintr-un maxim total de 20 de puncte), ceea ce poate să permită extragerea unei concluzii pozitive, și anume că practicile de audit intern de la nivelul entităților economice listate la BVB sunt înscrise pe o linie evolutivă favorabilă, care converge treptat spre recomandările existente la nivel internațional, spre a răspunde la exigențele impuse de dificultățile contextului economic actual național și internațional.

Și aceasta mai ales în contextul în care identificarea unor puncte de convergență a practicilor de audit intern, din perspectiva guvernantei corporative, a devenit unul dintre punctele majore de interes ale dezbaterilor internaționale pe plan economic⁶, astfel încât aceste practici să fie puternic conectate cu prioritățile economice actuale de la nivel internațional.

Utilitatea unui astfel de studiu poate fi relevantă atât pentru auditorii cu atribuții de audit intern, directorilor de

departament de audit intern, cât și celor responsabili cu conducerea și administrarea entităților economice, mai ales dacă avem în vedere necesitatea asigurării unui nivel minim de transparență în activitatea economico-financiară a entităților, cu scopul declarat de a crește gradul de încredere al investitorilor și al acționarilor în eficiența modului de gestionare al companiilor.

Acknowledgements

Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, proiect numărul POSDRU/1.5/S/59184 "Performanță și excelență în cercetarea postdoctorală în domeniul științelor economice din România", Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, fiind partener în cadrul proiectului.

This paper was supported from the European Social Fund through Sectorial Operational Programme Human Resources Development 2007-2013, research project POSDRU/89/1.5/S/59184 'Performance and excellence in postdoctoral research within the field of economic sciences in Romania', Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca being a partner within the project.

Referințe bibliografice

- Allen, S., (2008), *The value of internal audit in corporate governance*, The Corporate Board, November/December 2008, pp.1-5,
- Bursa de Valori București (2008), *Codul de guvernanță corporativă al Bursei de Valori București*, accesibil la adresa <http://www.bvb.ro/info/Codul%20de%20Guvernanta%20Corporativa%20al%20Bursei%20de%20Valori%20Bucuresti.pdf>
- Cohen J., Krishnamoorthy, G. and Wright, A. (2010), *Corporate governance in the post-Sarbanes-Oxley era: auditors' experiences*, Contemporary Accounting Research, Vol. 27 No. 3, pp. 751-786.
- Coram, P., Ferguson, C. and Moroney, R. (2008), *Internal audit, alternative audit structures and the level of misappropriation of assets fraud*, Accounting and Finance, Vol. 48 No. 4, pp. 1-17.
- Gerrit Sarens, Mohammad J. Abdolmohammadi, (2011), *Factors associated with convergence of internal auditing practices: Emerging vs developed countries*, Journal of Accounting in Emerging Economies, Vol. 1 Iss: 2 pp. 104 - 122.
- Accounting in Emerging Economies, Vol. 1 Iss: 2 pp. 104 - 122.
- Institute of Internal Auditors (2010), *International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards)*, versiune revizuită în octombrie 2010, accesibilă la https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF_Standards_2011-011.pdf
- Paape, L. & Scheffe, J. & Snoep, P. (2003), *The relationship between the internal audit function and corporate governance in the EU – a survey*, International Journal of Auditing, vol.7, pp.247-262.
- Porter, B.A., (2009), *The audit trinity: the key to securing corporate accountability*, Managerial Auditing Journal, 2009, Vol. 24 No. 2, pp. 156-182.
- Soh D.S.B. and Martinov-Bennie N. (2011), *The internal audit function: Perceptions of internal audit roles, effectiveness and evaluation*, Managerial Auditing Journal, Vol.26, No.7, pp.605-622.

⁶ Gerrit Sarens, Mohammad J. Abdolmohammadi, (2011), *Factors associated with convergence of internal auditing practices: Emerging vs developed countries*, Journal of Accounting in Emerging Economies, Vol. 1 Iss: 2 pp. 104 - 122

Aspecte privind implementarea IFRS la entitățile cotate la bursă

Alexandru CORACIONI*

Abstract

Aspects of Implementing IFRS by the Listed Companies

The article presents the main issues regarding the implementation of IFRS's by the entities publicly traded companies following the legal provisions in Romania. These entities are required to apply the IFRS adopted within European Union. The financial statements prepared in conformity with the national regulations have to be adjusted in order to reflect the differences towards the IFRS accounting policies. In certain cases, the IFRS 1 provides mandatory or optional exemptions in order to apply retrospectively the IFRS. The main challenge encompassed by the financial auditors will be the analyses of the conformity with International Financial Reporting Standards. The conversion to IFRS requires a serious understanding of the major changes generated by the transition process, for both parties concerned: entities and financial auditors.

Key words: *transition, IFRS, accounting policies, mandatory exemptions, optional exemptions, accounting adjustments, estimates, fair value, presentation and disclosure*

JEL Classification: : M41, M42

Cuvinte cheie: *tranziție, IFRS, politici contabile, excepții și derogări, ajustări contabile, estimări, valoare justă, prezentare și divulgare*

Introducere

În cadrul Uniunii Europene (UE) societățile comerciale listate pe o piață reglementată, inclusiv băncile și companiile de asigurări, trebuie să pregătească situații financiare consolidate în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), începând cu data de 1 ianuarie 2005 (Regulamentul CE 1606/2002). Statele Membre au avut opțiunea de a extinde această cerință pentru companiile nelistate sau pentru situațiile financiare individuale. În acest context, în România, prin intermediul OMFP nr. 881 din 2012, s-a trecut la aplicarea IFRS de către societățile comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată la data bilanțului, respectiv data de 31 decembrie 2012. Societățile comerciale din UE ale căror acțiuni sunt tranzacționate public trebuie să aplice numai IFRS-urile care au fost adoptate de către Comisia Europeană (CE). Multe din societățile comerciale care vor aplica OMFP nr. 881 din 2012¹ se află în situația de a aplica pentru prima dată IFRS-urile, deci ar trebui să aplice în primul rând IFRS 1 *Adoptarea pentru prima dată a IFRS* (IASB, 2003), standard proiectat pentru a ajuta companiile în procesul de tranziție către acest nou cadru de reglementare contabilă. Teoretic, ne putem aștepta ca impactul implementării IFRS asupra situației poziției financiare, precum și asupra rezultatelor financiare să fie semnificativ. În același timp, procesul de conversie către IFRS a situațiilor financiare pregătite conform reglementărilor financiare naționale va avea un impact direct asupra firmelor din punct de vedere al costurilor de implementare. Aceste costuri pot fi optimizate prin implementarea IFRS-urilor

* ACCA, auditor financiar, Altrix Consulting, Sibiu, e-mail: coracioni@accamail.com

¹ OMFP nr. 881 din 25 iunie 2012 privind aplicarea de către societățile comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, Monitorul Oficial nr. 424 din 26 iunie 2012

într-o manieră planificată, în așa fel ca beneficiile așteptate din partea acestui demers să depășească costurile aferente². Procesul de implementare a IFRS poate crea probleme de natură diversă cauzate, spre exemplu, de natura complexă a acestora, de permanenta schimbare a standardelor, urmată de procesul de adoptare în cadrul UE, de trainingul personalului, precum și al managementului, necesitatea unor schimbări de atitudine, dar și de lipsa unor ghiduri de implementare.

Metodologia și obiectivele cercetării

Scopul acestui articol îl constituie clarificarea unor aspecte referitoare la procesul de implementare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, în cadrul entităților care urmează prevederile OMFP nr. 881/2012. Obiectivul principal al articolului este prezentarea modalității de abordare practică a procesului de implementare a IFRS pe baza abordării principiale propuse în cadrul IFRS 1 *Adoptarea pentru prima dată a IFRS*. Articolul este un demers de cercetare pozitivă, de tipul cercetării documentare aplicate, destinat consolidării cunoștințelor practice ale auditorilor financiari, dar și în scopul sistematizării cadrului de înțelegere al implicației trecerii la IFRS din punctul de vedere la entităților care realizează tranziția. Călea urmată în realizarea acestei lucrări a constituit-o consultarea literaturii de specialitate, prezentată în bibliografie, dezvoltarea și detalierea conceptelor teoretice, iar în finalul lucrării prezentarea unui model practic de listă de verificare destinat auditorilor financiari.

Lucrarea presupune de asemenea și o abordare explicativă, deoarece pe parcursul articolului aspectele teoretice sunt clarificate prin exemple practice.

IFRS-urile adoptate de către CE

Comisia Europeană a adoptat la 3 noiembrie 2008 textul consolidat al tuturor Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), în vigoare în cadrul Uniunii Europene. Această versiune consolidată include toate IFRS-urile adoptate înainte de data de 15 octombrie 2008. Un rol major în procesul de adoptare a IFRS în cadrul UE îl are „European Financial Reporting Advisory Group” (EFRAG), care publică începând din noiembrie 2005 un raport periodic³ asupra stării procesului de adoptare, în contextul reglementărilor contabile UE, a fiecărui standard IFRS, a interpretărilor și amendamentelor. Spre exemplu, IFRS 9 *Instrumente financiare* (emis de către IASB la 12 noiembrie 2009), precum și amendamentele ulterioare este amânat în procesul de adoptare al EFRAG. Documentele adoptate de către EFRAG sunt publicate, prin mecanismul regulamentelor și amendamentelor la regulamente, în Jurnalul Oficial al UE.

IFRS 1 Adoptarea pentru prima dată a IFRS

Acest standard⁴, IFRS 1, a fost emis în iunie 2003 de către International

Accounting Standards Board (IASB) cu scopul de a oferi companiilor un ghid în procesul de implementare a standardelor internaționale de raportare financiară. În conformitate cu IFRS 1, o întreprindere care aplică IFRS pentru prima dată trebuie să se conformeze cu toate IFRS-urile și interpretările acestora care sunt valabile la momentul primei adoptări. Standardul IFRS 1 se aplică în momentul în care entitatea care adoptă IFRS va face o declarație explicită și fără rezerve de conformitate cu IFRS. O astfel de **declarație de conformitate** poate fi formulată în felul următor:

În conformitate cu OMFP nr. 881/2012 privind aplicarea de către societățile comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, care cer ca aceste situații financiare individuale să fie pregătite în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară („IFRS”), obținute prin retratarea informațiilor prezentate în situațiile financiare anuale întocmite în baza evidenței contabile organizată în baza Reglementărilor contabile conforme cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3.055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, cu modificările și completările ulterioare, Societatea a întocmit situațiile financiare individuale pentru anul încheiat la 31 decembrie 2012. Acestea sunt primele situații financiare ale Societății, pregătite în conformitate cu IFRS. IFRS 1 „Adoptarea pentru prima dată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară” a fost de asemenea aplicat. În înțelesul OMFP

2 Van Greuning, Hennie; Scott, Darrel; Terblanche, Simonet, *Standarde Internaționale de raportare financiară – Ghid practic*, Editura Irecson, București, 2010, pag. 37

3 http://www.efrag.org/WebSites/UploadFolder/1/CMS/Files/Endorsement%20status%20report/EFRAG_Endorsement_Status_Report_17_July_2012.pdf

4 IASB, *Standardele Internaționale de Raportare Financiară: norme oficiale emise la 1 ianuarie 2011*, Editura CECCAR, București, 2011, pag. A53.

nr. 881/2012, IFRS reprezintă standardele adoptate potrivit procedurii prevăzute la art. 6 alin. (2) din Regulamentul (CE) nr. 1.606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 iulie 2002 privind aplicarea standardelor internaționale de contabilitate.

Standardul IFRS 1 enumeră pași necesari în procesul de tranziție către IFRS, pe care managementul entității ar trebui să îi considere în procesul de conversie:

1. Selectarea politicilor contabile care sunt conforme cu IFRS;
2. Pregătirea unui bilanț IFRS de deschidere (soldurile de deschidere) la data tranziției către IFRS ca un punct de deschidere pentru tratamentele contabile ulterioare. Data tranziției către IFRS este data de început a primei perioade comparative prezentate în primele situații financiare ale entității (în cazul nostru, data de 1 ianuarie 2011);
3. Determinarea estimărilor contabile sub IFRS pentru bilanțul de deschidere IFRS, precum și pentru alte perioade prezentate în cadrul primelor situații financiare IFRS ale entității;
4. Prezentarea și divulgarea informației în primele situații financiare IFRS ale entității, precum și în primele raportări interimare.

În conformitate cu IFRS 1, entitatea trebuie să prezinte primele situații financiare IFRS folosind politicile contabile care sunt efective (în vigoare) la sfârșitul primei perioade de raportare (**data de raportare**), pentru toate perioadele prezentate. În situația aplicării OMFP nr. 881/2012, prima perioadă de raportare este anul 2012, deci entitățile ar trebui să aplice politicile contabile efective la 31 decembrie 2012 în mod retrospectiv și pentru perioadele trecute.

Entitățile care aplică pentru prima dată IFRS trebuie să își definească **data**

Figura 1 - Conversia către IFRS

tranziției (Figura nr. 1) către IFRS. Această dată este începutul primei perioade pentru care entitatea prezintă situații comparative complete în conformitate cu IFRS (în cazul nostru data tranziției este 1 ianuarie 2011, dacă aplicăm definiția prezentată în IFRS 1 - Anexa A).

La această dată a tranziției, entitatea trebuie să prezinte soldurile de deschidere ale situației financiare, care constituie punctul de început pentru contabilizarea sub IFRS. În cadrul acestor solduri de deschidere trebuie aplicate politicile contabile IFRS adoptate de către entitate pentru recunoașterea și măsurarea tuturor activelor și datoriilor, iar dacă este cazul trebuie să reclasifice elementele recunoscute conform contabilității naționale.

Pentru pregătirea soldurilor de deschidere entitatea trebuie să aplice retrospectiv excepțiile care îi sunt oferite în cadrul Anexei B (IFRS 1). Trecerea de la contabilitatea națională la soldurile IFRS trebuie prezentată în cadrul unei reconcilierii care face parte din primele situații financiare IFRS (inclusiv din situațiile interimare).

În cadrul primelor situații financiare IFRS, standardul IFRS 1.21 prezintă cerința includerii a cel puțin trei situații ale poziției financiare, două situații ale rezultatului global, două situații individuale ale veniturilor și cheltuielilor (dacă se prezintă), două situații ale flux-

urilor de trezorerie și două situații privind modificările capitalurilor proprii și notele aferente, inclusiv informațiile comparative. În cazul aplicării OMFP nr. 881/2012, situațiile financiare IFRS cerute sunt cele prezentate în tabelul nr. 1.

Entitatea poate prezenta toate elementele de venituri și cheltuieli recunoscute într-o perioadă, (a) într-o singură situație a rezultatului global sau (b) în două situații: o situație individuală a veniturilor și cheltuielilor și o a doua situație care începe cu profitul sau pierderea urmate apoi de alte elemente ale rezultatului global (IAS 1.81). Această a doua variantă, denumită situația rezultatului global, conține un element de noutate pentru profesioniștii care nu sunt familiarizați cu prevederile IAS 1 *Prezentarea situațiilor financiare*.

Ajustarea situațiilor financiare

Entitățile care adoptă IFRS pentru prima dată vor fi nevoite în anumite situații să-și reevalueze activele, datoriile și capitalurile proprii, în cadrul soldurilor de deschidere a situațiilor financiare. Dacă în urma acestui proces apar diferențe între situațiile pregătite conform normelor contabile naționale (RAS) și IFRS, aceste ajustări trebuie recunoscute conform IFRS 1.11, direct în rezul-

Tabel 1 - Situațiile necesare pentru prima aplicare a IFRS (OMFP nr. 881/2012)

Situații ale poziției financiare	1 ianuarie 2011
	31 decembrie 2011
	31 decembrie 2012
Situații ale rezultatului global, sau situații individuale ale veniturilor și cheltuielilor	31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011
Situații ale modificărilor capitalurilor proprii	31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011
Situații ale fluxurilor de trezorerie	31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011

Sursă: Proiecție proprie

tatul raportat sau, dacă este cazul, în cadrul unei alte categorii ale capitalurilor proprii. În mod concret, diferențele care necesită ajustări sunt asociate în mod direct situațiilor în care există diferențe între politicile contabile RAS și politicile IFRS adoptate de către entitate. Înregistrarea acestor ajustări în cadrul rezultatului raportat se datorează raționamentului logic că acestea sunt determinate de evenimentele petrecute înaintea datei tranziției către IFRS și, deci, nu ar trebui să afecteze situația rezultatului global al perioadei de raportare.

Diferențele dintre situațiile financiare RAS și IFRS pot avea o natură diversă, cum ar fi, spre exemplu, următoarele situații posibile să fie întâlnite în practică:

- IAS 2 *Stocuri*: evaluarea stocurilor trebuie realizată la valoarea cea mai mică dintre cost și valoarea realizabilă netă,
- IAS 12 *Impozitul pe profit*: diferențele temporare dintre valoarea contabilă conform IFRS și baza fiscală pot să dea naștere la creanțe sau datorii din impozitul pe profit amânat,
- IAS 16 *Imobilizări corporale*: problematica alegerii modelului de evaluare ulterioară pentru elementele de natura imobilizărilor corporale, ba-

zat pe cost sau reevaluare la valoarea justă, poate constitui sursa unor ajustări potențiale IFRS. De asemenea, activele clasificate ca fiind deținute în vederea vânzării trebuie evidențiate la cea mai mică valoare dintre valoarea justă minus costurile de vânzare și valoarea contabilă,

- IAS 18 *Venituri*: utilizarea criteriilor acestui standard poate conduce la o recunoaștere diferită a veniturilor,
- IAS 21 *Efectele variațiilor cursurilor de schimb valutar*: diferențele de schimb valutar rezultate datorită diferențelor dintre moneda de raportare și moneda funcțională vor fi prezentate în cadrul Altor elemente ale rezultatului global,
- IAS 29 *Raportarea financiară în economiile hiperinflaționiste*: situațiile financiare ale unei entități care sunt exprimate în moneda unei economii hiperinflaționiste, trebuie să fie ajustate astfel încât elementele sale să fie exprimate în termenii de cumpărare curente la data raportării,
- IAS 36 *Deprecierea activelor*: la data raportării, entitățile trebuie să estimeze valoarea recuperabilă a activelor sale pentru a identifica indiciile de depreciere a acestora. Acest exercițiu trebuie realizat

anual, indiferent dacă există sau nu un indiciu de depreciere,

- IAS 40 *Investiții imobiliare*: aceste investiții care sunt deținute în scopul obținerii unor venituri din închiriere sau pentru creșterea valorii trebuie să urmeze recomandările IAS 40 în ceea ce privește contabilizarea veniturilor sau evaluarea acestora la valoarea justă,
- IFRS 5 *Active imobilizate deținute pentru vânzare și activități întrerupte*: aceste active trebuie să fie evaluate la valoarea cea mai mică dintre valoarea contabilă și valoarea justă, din care se vor deduce costurile de vânzare, fără a fi amortizate.

Aceste exemple au un caracter minimal, în practică putând fi întâlnite numeroase situații particulare, în funcție de politicile contabile aplicate.

Situațiile RAS și IFRS trebuie reconciliate în urma acestor ajustări, iar prezentarea reconcilierii face parte din note, spre exemplu sub formă tabelară (Tabelul nr. 2).

Conform IFRS 1.24, modelul de reconciliere prezentat în cadrul Tabelului nr. 2, care se referă la data trecerii la IFRS-uri trebuie realizat și pentru sfârșitul perioadei de raportare, respectiv 31 decembrie 2012.

De asemenea, reconcilierea capitalurilor proprii trebuie completată cu o reconciliere a rezultatului global total.

Excepții și derogări de la aplicarea retroactivă a altor IFRS-uri

IFRS 1 introduce anumite excepții obligatorii, precum și unele derogări opționale pentru aplicarea retroactivă a

Tabel 2 - Exemplet de reconciliere RAS-IFRS

Reconcilierea apitalurilor proprii (În mii RON)	Nota	1 ianuarie 2011		
		RAS	Efectul tranziției către IFRS	IFRS
Imobilizări necorporale	1	25.000	1.000	26.000
...				

Sursă: Proiecție proprie

Tabel 3 - Excepții obligatorii și derogări opționale de la aplicarea retroactivă a altor IFRS-uri

Excepții obligatorii (Anexa B și IFRS 1.14 - 17)	Derogări opționale (Anexele C - E)
Derecunoașterea activelor financiare și a datoriilor financiare	Combinări de întreprinderi
Contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor	Tranzacții cu plata pe bază de acțiuni
Aspecte asupra contabilizării intereselor care nu au putere de control	Contracte de asigurare
Clasificarea și evaluarea activelor financiare	Cost presupus
Instrumente derivate încorporate	Contracte de leasing
Estimări (IFRS 1.14)	Beneficiile angajaților
	Diferențe de conversie cumulate
	Investiții în filiale, entități controlate în comun și entități asociate
	Activele și datoriile filialelor, entitățile asociate și asocierile în participație
	Instrumente financiare compuse
	Desemnarea instrumentelor financiare recunoscute anterior
	Evaluarea la valoarea justă a activelor financiare sau a datoriilor financiare la recunoașterea inițială
	Datorii aferente dezafectării incluse în costul imobilizărilor corporale
	Active financiare sau imobilizări necorporale contabilizate în conformitate cu IFRIC 12 <i>Angajamente de concesiune a serviciilor</i>
	Costurile îndatorării
	Transferuri de active de la clienți
	Stingerea datoriilor financiare cu instrumente de capitaluri proprii
	Hiperinflație severă
	Derogarea pe termen scurt de la dispoziția de retratare a informațiilor comparative pentru IFRS 9 (neadoptat în cadrul UE)
	Prezentări de informații privind instrumentele financiare

Sursă: Proiecție proprie

unor aspecte din alte IFRS - uri, care pot fi importante pentru entitățile care aplică pentru prima dată aceste standarde, din punct de vedere al reducerii efortului de implementare.

Aceste excepții și derogări conform variantei IFRS 1, emise în noiembrie 2008, sunt prezentate într-o formă centralizată în tabelul nr. 3.

Derogările opționale de la aplicarea retrospectivă sunt permise de către IFRS 1.18, fiind prezentate în mod detaliat în cadrul Anexelor C - E ale standardului. Prin alegerea unei derogări opționale, utilizatorul care aplică pentru prima dată IFRS - urile poate alege să aplice o metodă contabilă alternativă sugerată de către IFRS 1, în locul variantei normale.

Acesta este unul din obiectivele IFRS 1, de a ușura tranziția către IFRS, altfel aplicarea retrospectivă a IFRS - urilor se poate dovedi foarte dificilă, nu numai din perspectiva costurilor financiare, dar și a dificultății tehnice.

Valoarea justă sau reevaluare la cost presupus

În cadrul anumitor derogări se face referire la valoarea justă (IFRS 1.19), pentru care entitatea trebuie să aplice indicațiile specifice din alte IFRS - uri; valoarea justă trebuie să reflecte condițiile existente la data apariției activelor și datoriilor în cauză.

Spre exemplu, standardul IAS 16 *Imobilizări corporale* impune entităților să determine costul original al activelor în conformitate cu cerințele specifice ale standardului, chiar dacă entitatea care este la prima adoptare folosește modelul de reevaluare. Din cauza dificultății de obținere a tuturor informațiilor care pot ajuta la determinarea costului inițial,

precum și a calculării amortizării acumulate aferente, este foarte utilă aplicarea prevederilor IFRS 1, care introduce posibilitatea raportării imobilizărilor corporale în cadrul soldurilor de deschidere a situației financiare la cost presupus („deemed cost”), ca o alternativă la valoarea costului recomandat de către IAS 16.

Valoarea costului presupus poate fi aleasă pentru imobilizările corporale pe o bază individuală, (neputând fi aplicată unor clase de active), astfel:

- Valoarea justă la data tranziției (IFRS 1.D5);
- Valoarea determinată pe baza unei reevaluări anterioare sau la data tranziției dacă această reevaluare a fost comparabilă în linii mari cu valoarea justă, ori costul sau costul amortizat conform IFRS – urilor, ajustat astfel încât să reflecte, spre exemplu, modificările unui indice de prețuri general sau specific (IFRS 1.D6);
- Valoarea unui cost presupus determinat conform principiilor contabile general acceptate la o dată anterioară pentru unele sau toate activele și datoriile sale, prin evaluarea lor la valoarea justă la o anumită dată, datorită unui eveniment, de exemplu o privatizare sau ofertă publică inițială (IFRS 1.D8).

Ulterior datei tranziției la IFRS-uri, entitatea poate aplica, în conformitate cu IAS 16, modelul bazat pe cost sau modelul reevaluării. Dacă entitatea se află în situația alegerii unei valori a costului presupus la data tranziției către IFRS, atunci elementul individual al imobilizărilor corporale este remăsurat la această valoare, iar diferența față de contabilitatea RAS este înregistrată ca ajustare în cadrul rezultatului reportat sau, dacă este cazul, într-o altă categorie a capitalurilor proprii (IFRS 1.D8(b)).

Estimările

În procesul de elaborare a soldurilor de deschidere sub IFRS, entitățile pot fi puse în situația de a-și reanaliza estimările contabile care au fost înregistrate în contextul RAS. Conform IFRS 1.14, la data tranziției la IFRS – uri, entitățile trebuie să fie consecvente cu estimările anterioare efectuate conform principiilor contabile general acceptate, după efectuarea ajustărilor rezultate din diferențele de politică contabilă, cu excepția cazurilor în care sunt obținute dovezi obiective despre faptul că vechile estimări au fost eronate. Dacă există informații obiective că aceste estimări anterioare nu sunt eronate, atunci entitatea trebuie să trateze aceste informații în mod similar cu evenimentele care nu conduc la ajustarea situațiilor financiare, după perioada de raportare (IAS 10 *Evenimente ulterioare perioadei de raportare*). Interesant este faptul că, în situația în care sunt obținute informații care conduc la modificarea estimărilor anterioare, la data pregătirii situațiilor financiare (31 decembrie 2012), atunci trebuie reflectate aceste noi informații în profitul sau pierderea (sau în alte elemente ale rezultatului global) pentru anul care se încheie la 31 decembrie 2012 (cu excepția situației în care se dovedește că estimările au fost eronate). În cadrul explicațiilor referitoare la tranziția către IFRS, entitatea care adoptă pentru prima dată aceste standarde trebuie să facă distincția dintre estimările eronate sub RAS și modificările în politicile contabile.

Prezentarea și divulgarea informației

În general entitățile care adoptă pentru prima dată IFRS – urile trebuie să prezinte cel puțin tot atâtea informații ca oricare altă entitate care întocmește

situații financiare sub IFRS. Sau, altfel spus, nu sunt oferite excepții și derogări de la aceste cerințe (IFRS 1.20). În cadrul primelor situații financiare IFRS, este deosebit de importantă prezentarea impactului tranziției la IFRS asupra contului de rezultat, capitalurilor proprii sau oricărui element al situațiilor financiare. Conform IFRS 1.23, entitatea trebuie să explice efectul tranziției de la principiile general contabile acceptate anterior la IFRS, asupra poziției financiare, performanței financiare, precum și asupra fluxurilor de trezorerie raportate. În cadrul informației prezentate către un potențial investitor, efectul tranziției asupra rezultatului financiar profit sau pierdere ar trebui să includă:

- Reconcilierea capitalurilor proprii dintre RAS și IFRS,
- Reconcilierea rezultatului global total dintre RAS și IFRS, în conformitate cu IFRS 1.24(a) și IFRS 1.24(b).

Cerințele IFRS 1.24(a) și IFRS 1.24(b) privind reconcilierea nu fac referință la o formă specifică sau asupra conținutului, dar în cadrul IFRS 1.25 se cere ca aceste reconcilieri să conțină detalii suficiente pentru a permite utilizatorilor să înțeleagă procesul tranziției (cel mai adesea prin note explicative narative). Un exemplu practic referitor la nivelul de detaliere necesar pentru a fi prezentat în cadrul reconcilierii dintre GAAP – ul anterior și IFRS **este prezentat în cadrul IFRS 1.IG63 5**.

Dacă entitatea nu prezintă situații financiare pentru perioadele anterioare (IFRS 1.28), atunci acest lucru trebuie expus, iar în consecință entitatea nu va prezenta reconcilieri sau explicații ale acestora. Există posibilitatea ca în urma analizei managementului să fie luată decizia ca forma de prezentare a situației poziției financiare sau a rezultatului global total IFRS să includă elemente suplimentare sau diferite față de situațiile financiare RAS. În cadrul explicației

tranziției către IFRS, trebuie explicată diferența de prezentare dintre IFRS și RAS pentru modificările semnificative.

Informații suplimentare pentru societățile listate pe o piață publică

Societățile listate pe o piață reglementată trebuie să furnizeze informații suplimentare în cadrul situațiilor financiare pregătite conform cu IFRS, așa cum este cazul pentru:

- IFRS 8 *Segmente de activitate*

Acest standard se aplică situațiilor financiare separate, individuale sau consolidate ale unei entități sau grup ale căror datorii sau instrumente de capitaluri proprii sunt tranzacționate pe o piață publică (IFRS 8.2) sau care înaintează sau este în curs de a înainta situațiile sale financiare unei comisii de valori mobiliare în scopul emiterii oricărei categorii de instrumente pe o piață publică. Astfel, entitățile trebuie să prezinte utilizatorilor informații care să permită acestora să evalueze natura și efectele financiare ale activităților de afaceri în care se angajează, precum și mediile economice în care își desfășoară activitatea (IFRS 8.20).

- IAS 33 *Rezultatul pe acțiune*

În mod similar, acest standard trebuie aplicat situațiilor financiare separate, individuale sau consolidate ale unei entități sau grup ale cărei acțiuni sunt tranzacționate pe o piață publică sau care își înaintează – sau este pe cale să-și înainteze – situațiile financiare unei comisii de reglementare a titlurilor de valoare, în sensul emiterii de acțiuni pe o piață publică (IFRS 33.2). En-

titatea care prezintă rezultatul pe acțiuni trebuie să calculeze și să prezinte acest rezultat pe acțiune în conformitate cu standardul IAS 33 (IAS 33.3).

Informații voluntare „dezvăluite” în afara situațiilor financiare

În afara setului complet de informații financiare (IAS 1.10), multe entități pot include în situațiile financiare o analiză financiară realizată de conducere cu explicații asupra performanței și poziției financiare, precum și asupra principalelor riscuri sau incertitudini cu care se confruntă entitatea (IAS 1.13). Această analiză poate conține descrierea factorilor de mediu, politica de investiții, politica de dividende, sursele de finanțare, indicatori financiari sau alte resurse financiare care nu sunt prezentate în cadrul situațiilor financiare. Aceste rapoarte nu intră sub incidența IFRS-urilor.

Managementul poate de asemenea să prezinte, în afara situațiilor financiare, rapoarte de mediu sau analize asupra valorii adăugate, dacă se consideră ca acestea pot fi utile diferiților utilizatori în cadrul procesului decizional (IAS 1.14). Pentru societățile listate, este interesant de amintit faptul că, în anul 1998, IOSCO (International Organizations of Securities Commissions) a publicat un raport intitulat „International Disclosure Standards for Cross – Border Offerings and Initial Listings for Foreign Issuers”⁶, care prezintă recomandări referitoare la analiza operațională și financiară; acestea nu sunt obligatorii, dar cu timpul devin un adevărat „standard” pentru realizarea prospectelor de ofertă, precum și pentru redactarea rapoartelor anuale.

Activitatea auditorului financiar

Pentru profesionistul contabil angajat în auditarea situațiilor financiare pregătite în conformitate cu IFRS este necesară implementarea unor instrumente specifice cum ar fi, spre exemplu, utilizarea unei liste de verificare privind conformitatea cu cerințele standardelor internaționale de raportare financiară. Aceste liste de verificare trebuie actualizate la nivelul standardelor adoptate de către UE. În cadrul Tabelului nr. 4, prezentăm un exemplu aplicat referitor la problematica politicilor contabile pe care entitatea trebuie să le implementeze și să le detalieze în cadrul notelor la situațiile financiare. O astfel de listă de verificare se poate proiecta prin analiza de text a standardelor contabile și preluarea în cadrul listei de verificare a cerințelor subordonate sintagmei „TREBUIE”, deci au un caracter obligatoriu. Auditorul financiar care auditează situațiile financiare pregătite în conformitate cu IFRS, va putea utiliza astfel un instrument de lucru comprehensiv, unde se pot identifica situațiile în care entitatea a aplicat sau nu cerințele obligatorii (DA, NU), nu a fost cazul aplicării (NA), împreună cu referințierea explicită a situațiilor financiare (Ref).

Concluzie

Pentru societățile comerciale care vor începe implementarea prevederilor OMFP nr. 881 din 2012, dar care sunt la prima aplicare a standardelor internaționale de raportare financiară, cunoașterea și aplicarea IFRS 1 Adoptarea pentru prima dată a IFRS constituie o sursă deosebit de importantă pentru diferite recomandări cu privire la proce-

5 Standardele Internaționale de Raportare Financiară: norme oficiale emise la 1 ianuarie 2011. București, Editura CECCAR, 2011, pag. B93.

6 http://www.sec.gov/about/offices/oia/oia_corpfin/crossborder.pdf

Tabel 2 - Exemplu de reconciliere RAS IFRS

	Politici contabile Cerințe generale de prezentare	DA	NU	NA	Ref.
IAS 1.10 (e) IAS 1.114 (b)	Setul complet al situațiilor financiare include note cuprinzând un rezumat al politicilor contabile semnificative și alte informații explicative.				
IAS 1.117	Prezentarea în rezumatul politicilor contabile semnificative: (a) Baza de evaluare utilizată în pregătirea situațiilor financiare, (b) Celelalte politici contabile utilizate, care sunt relevante pentru înțelegerea corespunzătoare a situațiilor financiare.				
IAS 1.122	Prezentarea în rezumatul politicilor contabile semnificative sau în alte note, a raționamentelor profesionale, în afara celor care implică estimări, pe care conducerea le-a făcut în aplicarea politicilor contabile ale entității și care au avut cel mai important efect asupra sumelor recunoscute în situațiile financiare.				
IAS 1.125 IAS 1.129	Prezentarea informațiilor privind ipotezele asumate în ceea ce privește viitorul și alte cauze importante ale incertitudinii estimărilor la finalul perioadei de raportare, care prezintă un risc semnificativ de a provoca o ajustare semnificativă în valorile contabile ale activelor și datoriilor în următorul exercițiu financiar. Se includ detalii referitoare la: (a) Natura lor, și (b) Valoarea lor contabilă la finalul perioadei de raportare.				
IAS 1.131	Unde este imposibil să se prezinte amploarea efectelor posibile ale unei ipoteze sau ale unei alte surse de incertitudine a estimărilor la finalul perioadei de raportare, entitatea a prezentat: (a) Că este posibil, pe baza cunoștințelor existente, ca rezultatele din următorul exercițiu financiar care sunt diferite de ipoteze să necesite o ajustare semnificativă în valoarea contabilă a activului sau a datoriei afectate, (b) Natura și valoarea contabilă a activului sau datoriei specifice afectate de ipoteză.				
IAS 27.24 IAS 28.26 IAS 31.33	În cadrul situațiilor financiare consolidate, rezultatele filialelor, asociațiilor și asocierilor în participație trebuie consolidate, folosind politici contabile uniforme pentru tranzacții uniforme și alte evenimente în circumstanțe similare.				
IAS 8.28	În conformitate cu prevederile tranzitorii ale fiecărui standard, entitatea prezintă dacă toate standardele au fost adoptate de către entitate înaintea datei efective.				
IAS 1.18	Politicile contabile neadecvate nu sunt rectificate nici prin prezentarea politicilor contabile utilizate, nici prin note sau materiale explicative.				

Sursă: Proiecție proprie

sele care trebuie parcurse în adoptarea acestor standarde. Aceste procese de implementare presupun schimbări majore în mediul intern al societăților comerciale, privind numeroase aspecte,

cum ar fi: impactul asupra sistemului IT, modul de prezentare a situațiilor financiare, realizarea auditului extern, planul de audit intern, manualul de politici contabile, planul de training al personalului,

dar și asupra mediului extern, spre exemplu prin impactul asupra comunicării cu piața de capital.

În fața acestor provocări, entitățile care vor aplica IFRS – urile nu trebuie să subestimeze efortul necesar tranziției către IFRS, iar în primul rând nu trebuie să întârzie startul acestui proces. Pentru a asigura succesul acestui proces de tranziție este nevoie de implicarea activă a managementului, însoțită de o bună planificare a resurselor alocate.

Bibliografie

Van Greuning, Hennie; Scott, Darrel; Terblanche, Simonet, *Standarde Internaționale de raportare financiară – Ghid practic*, Editura Irecson, București, 2010.

CECCAR, *Ghid practic de aplicare a Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene aprobate prin OMFP nr. 3.055/2009*, Editura CEC-CAR, București, 2009.

IASB, *Standardele Internaționale de Raportare Financiară: norme oficiale emise la 1 ianuarie 2011*, Editura CECCAR, București, 2011.

IFAC, *Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate - Audit financiar 2009*, coeditare CAFR-Editura Irecson, București, 2009.

Ordinul ministerului finanțelor publice nr. 881 din 25 iunie 2012 privind aplicarea de către societățile comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, Monitorul Oficial. nr.424 din 26 iunie 2012.

Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 iulie 2012 privind aplicarea standardelor internaționale de contabilitate, publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L243 din 11 septembrie 2002.

Implicarea organismelor profesionale și a mediului academic în educația financiar-contabilă a publicului

Marioara AVRAM* & Veronel AVRAM**

Abstract

Involvement of Professional Bodies and Academic Environment in the Financial-Accounting Education of General Public

This article was inspired by the 14th edition of FIDEF Conference "Cooperation between academic environment and professional bodies for the consolidation of initial and continuous education in the field of Accounting, Auditing and Taxation", conference which took place in Bucharest between May 25 - 26, 2012, with direct involvement of the two Romanian professional bodies: Body of Experts and Licensed Accountants of Romania and the Chamber of Financial Auditors of Romania.

The purpose of this Conference was to establish the fundamental role played by professional bodies and higher education institutions in both education and continuous training of young people and professional accountants. The conclusions of all the debates that took place over two days led to the idea of strengthening the cooperation between academies and professional bodies for the financial-accounting education of general public, since there is well known that an informed public, aware of the rules of the game, will easier succeed to understand the phenomena generated by the economic and financial crisis and find adequate solutions to everyday problems.

Key words: *education, accounting profession, standardization, professional bodies, academic environment*

JEL Classification: *M 41, M 48*

Cuvinte cheie: *educație, profesie contabilă, standardizare, organisme profesionale, mediu academic*

Introducere

Contabilitatea nu se mai adresează de multă vreme doar unui grup restrâns de inițiați. Informația contabilă utilizată în fundamentarea unei decizii de investiții, de gestionare a bugetelor de familie și de urmărire a celor mai bune plasmamente în decursul vieții active pentru o fructificare optimă în perioada de pensionare, preocupă categorii largi de cetățeni. Pentru a răspunde necesităților diferiților utilizatori, contabilitatea însăși a reușit să se perfecționeze într-o serie de direcții precum:

- armonizarea treptată a principalelor sisteme contabile naționale și internaționale;
- standardizarea contabilității;
- standardizarea raportărilor financiare;
- standardizarea auditului;
- standardizarea evaluărilor.

Pentru toate aceste motive, putem aprecia că, în prezent, limbajul contabil

* Prof. univ. dr., Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea din Craiova, Craiova, e-mail: marioaraavram@yahoo.com

** Prof. univ. dr., Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea din Craiova, Craiova, e-mail: veronelavram@yahoo.com

Prestigiul oricărei profesii nu se măsoară doar prin autoaprecierea dată de conștiința de sine, ci în primul rând prin aprecierea beneficiarilor

s-a universalizat în ansamblul său, utilizând ca vehicul creșterea interdependențelor sub impactul regionalizării și globalizării care au produs efecte majore în plan economic, cultural, informațional și al vieții de zi cu zi.

Este momentul să ne întrebăm ce se întâmplă cu publicul, deoarece prestigiul oricărei profesii nu se măsoară doar prin autoaprecierea dată de conștiința de sine, ci în primul rând prin aprecierea beneficiarilor, prin modul în care noi, profesioniștii contabili, reușim să le îndeplinim așteptările și cum onorăm comanda socială. Pentru aceasta avem nevoie de un public educat, care să înțeleagă și să poată aprecia nivelul nostru de pregătire și rezultatele muncii noastre.

În numeroase țări a fost investigat nivelul de pregătire a publicului în domeniul financiar contabil. Potrivit lui Erik Pointillart „trei francezi din patru susțin că nu au cunoștințe în domeniul financiar, mai mult de jumătate din ei nu se consideră destul de pregătiți pentru a alege un produs financiar sau pentru a

discuta cu prietenii; trei din patru consideră că nivelul de cunoaștere nu este suficient pentru a citi presa financiară.”

În România, nu avem studii relevante care să fi măsurat nivelul de pregătire a publicului în domeniul financiar contabil. Există însă câteva semnale care ne conduc spre ideea că acest nivel nu este prea ridicat, cum ar fi:

- participarea cu „entuziasm” a unor mari grupuri de persoane (în special în vârstă) la jocurile piramidale de tip „Caritas” din anii 90;
- lipsa vocației de investitor pentru marea majoritate a celor 15 milioane de cetățeni care au participat la programul de privatizare în masă și ușurința cu care s-a irosit 1/3 din averea națională, produsă între anii 1950 – 1990;
- cultura economică precară cu care vin în anul I de facultate studenții de la liceele cu alte profiluri decât economice;
- tirajele reduse ale literaturii economice;
- numărul scăzut al publicațiilor economice.

Posibile explicații

Pentru a putea contracara un fenomen negativ precum „nivelul scăzut de pregătire a publicului în domeniul financiar – contabil” este necesar mai întâi să identificăm cauzele care au condus la această stare de lucruri.

1. Un prim grupaj de cauze fac trimitere la mentalități și prejudecăți culturale depășite

Înainte de 1990 multe din actele și faptele de comerț de astăzi erau considerate sinonime cu specula, oamenii de

afaceri erau numiți peiorativ „bișnițari”, decizia de investiții era luată centralizat, publicul nu trebuia „să-și bată capul” cu asemenea probleme. Mai mult decât atât, dacă se documenta cineva și avea o altă părere decât cea oficială risca să aibă probleme.

Aceste mentalități și prejudecăți culturale depășite au determinat, din păcate, imposibilitatea funcționării normale a instituțiilor democratice pentru că:

- societatea civilă nu se coagulează și nu reacționează atunci când sunt afectate interesele majore ale cetățenilor;
- campaniile electorale nu impun programe, ci persoane, atenția publicului fiind îndreptată asupra unor scandaluri interminabile.

2. Neadaptarea curriculumului școlar din învățământul preuniversitar la realitățile economico – sociale actuale

Învățământul preuniversitar românesc este cunoscut cu bune rezultate pe plan național și internațional în domeniul științelor exacte: matematică și informatică, în special, fizică, chimie; în domeniul disciplinelor de cultură generală: istorie, geografie, dar pregătește tineretul, prea puțin pentru viață, fiind deficitară domeniul precum: economic, juridic, educație cetățenească, igienă și sănătate.

Cu excepția liceelor economice care au o rețea minimală în fiecare județ și asigură un nivel corespunzător de pregătire, restul liceelor nu reușesc să familiarizeze absolvenții nici măcar cu noțiunile economice de bază, fiind necesare măsuri concertate de schimbare a acestor stări de lucruri, deoarece elevii sunt interesați în cunoașterea fenomenelor și proceselor economice.

Cu ocazia organizării, la nivel național, a programului „Școala altfel” Centrul

Universitar Drobeta Turnu Severin – structură a Universității din Craiova a primit vizita elevilor din mai multe licee din zonă care au participat la cursuri de contabilitate, management, analiză economică financiară, fiscalitate, au interacționat cu studenții și titularii de curs și astfel am avut posibilitatea să constatăm că nici 10% dintre ei nu își deschiseseră încă primul cont bancar și aveau dificultăți în a descifra conținutul unui extras de cont.

3. Nivelul precar de educație financiar-contabilă a publicului

În țările dezvoltate obiectivul educării financiar-contabile a publicului a fost atribuit unor instituții specializate în acest sens. Spre exemplu, în Franța, în anul 2006 a fost creat Institutul pentru Educarea Financiară a Publicului (Fr: L'Institut pour l'Education Financiere du Public - IEFP) din inițiativa Autorității Piețelor Financiare (L'Autorite des Marches Financieres - AMF) cu susținerea Euronext, NYSE, Federației Bancare Franceze, a Banque de France și a Ministerului Educației Naționale. Institutul a fost mandatat să realizeze educație financiară, care se poate traduce printr-o ofertă directă de formare în cadrul școlar sau de formare continuă a adulților.

Acțiunile IEFP vizează să confere tuturor francezilor cunoștințe de bază, care să le permită o mai bună gestionare a produselor și serviciilor bancare și ale pieței de capital și care să le dea posibilitatea să aleagă în cunoștință de cauză. De asemenea, Institutul acordă o atenție deosebită oamenilor pornind de la rezultatele unui studiu asupra tinerilor între 15 și 20 de ani vizavi de bani și cunoștințele lor în domeniul financiar, apreciate drept „limitate”.

Pentru corectarea acestei situații unul

din administratorii IEFP are calitatea de inspector general în Ministerul Educației Naționale, care organizează pregătirea profesorilor în domeniul financiar pentru a putea ajuta elevii să obțină competențele necesare în domeniul financiar prin crearea unor site-uri pe internet, diferențiate pentru copii, tineri, adulți, părinți, adaptate vârstei fiecăruia din grupul țintă.

În Franța, de educația financiar-contabilă a publicului se ocupă și o serie de asociații și federații profesionale, existând și un Consiliu pentru Diseminarea Culturii Economice (Fr: Conseil pour la Difussion de la Culture Economique - CODICE), care are rolul de a propune măsuri pentru creșterea nivelului de cunoștințe economice și dezvoltarea interesului pentru economie.

Sub egida Uniunii Europene și OCDE, organismele naționale investite cu rolul de asigurare a educației financiare a publicului s-au implicat prin acțiuni comune pentru a ajuta publicul să înțeleagă implicațiile crizei financiare internaționale și măsurile luate la nivel internațional.

În România nu există un institut specializat în educarea financiar-contabilă a publicului, nu există un program de acțiuni concertate ale tuturor factorilor interesați. În această direcție sunt semnale că se dorește o educație de acest fel a publicului.

Printre organismele ce s-au implicat în programe destinate educației publicului și în special a tineretului putem enumera:

- pentru educație financiar – bancară: Banca Națională a României (BNR), CEC Bank, Asociația Română a Băncilor (ARB), Institutul Bancar Român (IBR);
- pentru educarea financiar – contabilă: CECCAR, CAFR;

Criza financiară internațională are printre cauzele sale și lipsa de cunoaștere a produselor și serviciilor bancare și ale pieței de capital

- pentru difuzarea culturii economice: AGER (Asociația Generală a Economiștilor din România), AFER (Asociația Facultăților Economice din România).

Acțiuni identificate la Conferința FIDEF

În perioada 25-26 mai 2012 s-a organizat la București cea de a 14-a ediție a Conferinței FIDEF „Cooperarea între mediul universitar și organismele profesionale pentru consolidarea formării profesionale inițiale și continue în domeniile contabilității, auditului și fiscalității”, cu implicarea CECCAR și CAFR și cu participarea a numeroși specialiști din țară și străinătate.

Au fost analizate aspecte legate de formarea inițială și formarea continuă a profesioniștilor contabili, formarea studenților în domeniul financiar-contabil, desfășurarea practicii în materie de stagiu, dar și a practicii studentești, por-

nind de la situația actuală și de la obiectivele urmărite de organismele profesionale și de mediul academic. Au fost avute în vedere și alte colaborări între lumea universitară și organismele profesionale, fiind identificate o serie de direcții pentru educarea financiar-contabilă a publicului, astfel:

- întărirea colaborării între organismele profesionale (CECCAR, CAFR), mediul academic (Asociația Facultăților de Economie din România - AFER) pentru programe de educare financiar-contabilă a publicului, diferențiate pe categorii de vârstă și pe nivel de cunoaștere:
  - nivel avansat pentru persoane însărcinate cu guvernarea corporativă,
  - nivel mediu pentru administratori de IMM,
  - nivel de bază pentru publicul consumator de servicii financiar-contabile;
- accesarea de fonduri structurale europene pentru extinderea ariei de competențe legate de formarea continuă a profesioniștilor contabili și ridicarea nivelului de cunoaștere a publicului în domeniul financiar-contabil;
- organizarea periodică de conferințe, workshop-uri, mese rotunde pentru popularizare, explicare și diseminare în rândul publicului a principalelor evoluții economico-financiare.

Concluzii

Educația financiar-contabilă a publicului este astăzi mai necesară ca oricând. Criza financiară internațională are printre cauzele sale și lipsa de cunoaștere a produselor și serviciilor bancare și ale pieței de capital, supraîndatorarea unei

mari părți a publicului care nu a fost conștient de consecințele nerespectării clauzelor contractuale.

„Exuberanța irațională a piețelor” s-a produs pe fondul asimetriei informațiilor, dar și al nivelului scăzut de pregătire financiar – contabilă a publicului.

În România ar putea fi extrem de utilă înființarea unui institut pentru educarea financiar – contabilă a publicului, care să concerteze eforturile organismelor

profesionale, mediului academic și ale instituțiilor de reglementare și supraveghere a piețelor financiare (BNR, CNVM, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, Comisia de Supraveghere a Pensiilor Private).

Rezultatul acestor acțiuni fiind unul extrem de important, un public avizat va acționa în cunoștință de cauză, va fi mai responsabil în acțiunile întreprinse și va lua cele mai potrivite decizii.

Bibliografie

- Aslău, T., Almasi, R. (2011), *Controlul intern și calitatea informației contabile*, Revista „Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor” nr.1;
- Avram, C.D., Avram, V. (2009), *The Management of Labour Market's Flexicurity in the Bank Sector*, Agora International Journal of Economical Sciences, no. 3;
- Avram, C.D., Avram, V. (2010), *Several considerations regarding the application of the labour flexicurity principles in Romania*, 5th WSEAS International Conference on Economy and Management Transformation (EMT '10), Volume I;
- Avram, M. (2010), *Management contabil*, Ed. Universitaria, Craiova;
- Azoulay, J., Deletre, B., Dugos, P. (2010), *Quelle conduite des affaires pour restaurer la confiance?*, Rapport moral sur l'argent dans le monde 2010, Editure Association d'Economie Financiere, Paris;
- Briciu, S. (2006), *Contabilitate managerială*, Ed. Economica, București;
- Bunget, O.C., Dumitrescu, A.C. (2011), *Gestionarea crizei economico-financiare la nivelul IMM-urilor*, Revista „Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor” nr.1;
- Criveanu, M. (2010), *Contabilitate publică*, Ed. Universitaria, Craiova;
- Dănescu, T., Todea, N., Prozan, M., Dănescu, A.C. (2011), *Studiu privind armonizarea rezultatului contabil cu rezultatul fiscal*, Revista „Audit Financiar” nr.2;
- Domnișoru, S. (2009), *Audit și comunicare financiară*, Ed. Universitaria, Craiova;
- Iacob, C. (2009), *Contabilitate de Gestiuone*, Ed. Universitaria, Craiova;
- Muller, V.O., Mătiș, D., Ienciu, I.A. (2011), *Analiza reacțiilor internaționale la noua abordare propusă de IASB/FASB cu privire la prezentarea performanțelor unei entități*, Revista „Audit Financiar” nr.7;
- Mihai, M., Dragan, C., Ciumag, A., Iota, A. (2011), *Considerente privind capacitatea de implementare corespunzătoare a IFRS*, Revista „Audit Financiar” nr.8;
- Moșteanu, T. (2005), *Buget și trezorerie publică*, Ed. Universitară, București;
- Pointillart, E. (2008), *L'education financiere: une absolue necessite*, Rapport moral sur l'argent dans le monde 2008, Editure Association d'Economie Financiere, Paris;
- Tiron Tudor, A. (2002), *Contabilitatea instituțiilor publice*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca;
- Talpos, I., Avram, A (2011), *Current trends in the mix of fiscal and budgetary policies*, Proceedings on the 1st Conference on Tourism and Economic Development; (TED.2011)

***www.lafinancepourtous.com.

Aspecte privind auditul insolvenței

Lisa WEAVER*

Abstract

Aspects Related to the Insolvency Audit

Aspects related to the insolvency audit are analyzed in this article. All professional auditors must know all details related to the insolvency audit as they have to comply with the European Directive No. 43/2006 on statutory audit. The Professional Supervisory Committee of the Financial Reporting Council recommends introducing specific insolvency audit objectives both in the preparation of future professionals and in the continuing professional development programs of the professional auditors.

This article highlights some of the issues that auditors may have to deal with in respect of insolvency. Of course, it is important to study this topic in its entirety using an up-to-date study text to gain full knowledge and understanding of this new syllabus area.

Auditors have a part to play in advising directors of companies that are in financial distress or, indeed, are insolvent. The professional auditors must be prepared to identify in a situation like this all issues relating to insolvency and to offer proper explanations and recommendations.

Key words: *insolvency audit, liquidation, economic recession*

JEL Classification: : M 42, G 33

Cuvinte cheie: *auditul insolvenței, lichidare, recesiune economică*

Introducere

În articol sunt analizate aspecte ce fac referire la auditul insolvenței. Auditorii profesioniști trebuie să cunoască toate detaliile legate de auditul insolvenței pentru a se respecta dispozițiile Directivei europene nr. 43/2006 privind auditul statutar. Comitetul de supraveghere profesională al consiliului de raportare financiară recomandă introducerea obiectivelor de studiu specifice auditului insolvenței atât în procesul de pregătire a viitorilor auditori profesioniști, dar și în cel de menținere a competenței auditorilor profesioniști.

De ce trebuie auditorii să cunoască aspecte ale insolvenței? Răspunsul simplu este că, din păcate, clienții multor auditori se vor confrunta, la un moment dat în decursul activității lor, cu dificultăți financiare. Recesiunea economică globală din ultimii ani a condus multe companii către o confruntare cu insolvența, iar în perioade de criză directorii unor astfel de companii se pot îndrepta către auditorul lor pentru informații și consiliere. Prin urmare, auditorii trebuie să se afle într-o poziție din care să poată determina nivelul dificultăților financiare cu care se confruntă un client, să poată explica și recomanda diverse variante care se află la dispoziția conducerii și să poată explica consecințele lichidării sau administrării.

Prezentul articol evidențiază o parte dintre problemele cu care auditorii s-ar putea confrunta atunci când este vorba de insolvență. Bineînțeles, este importantă studiarea acestui subiect în întregime, utilizând un text de studiu actualizat pentru a cunoaște și înțelege pe deplin acest nou domeniu al programei.

* Examiner ACCA, e-mail: info@ro.accaglobal.com

Semnificația insolvenței

Este important să înțelegem la ce ne referim, de fapt, când spunem că o companie este în "insolvență" și să facem distincția dintre insolvență și dificultăți financiare generale, mai puțin grave. O companie este în insolvență dacă valoarea activelor sale este mai redusă decât valoarea datoriilor sale – cu alte cuvinte, situația poziției financiare prezintă o poziție a datoriilor nete. Dacă toate activele companiei ar fi vândute la valoarea contabilă, datoriile existente nu ar putea fi plătite. Aceasta este o problemă mai gravă decât o simplă absență a numerarului.

Directorii companiei sunt însărcinați cu monitorizarea poziției și performanței financiare. Această monitorizare este deosebit de importantă atunci când compania trece prin dificultăți financiare, deoarece companiile care au dificultăți ce țin de fluxul de trezorerie pot foarte ușor să intre în insolvență. Atunci când o companie se confruntă cu insolvența, directorii trebuie să aibă în vedere interesele creditorilor (datoriile), ale acționarilor și ale altor părți interesate, ceea ce este imposibil fără a avea la dispoziție informații financiare de actualitate. Prin urmare, directorii au obligația să întocmească și să monitorizeze regulat situațiile financiare și prognozele fluxurilor de trezorerie și ale profitului pentru a determina poziția financiară a companiei.

Este posibil ca auditorilor să li se solicite să își exprime opinia cu privire la insolvența unei companii sau să revizuiască informații financiare istorice sau previzionate. Deținerea de informații financiare actualizate și solicitarea consilierii profesionale pot fi utile pentru a proteja directorii în cazul acțiunilor în

justiție care îi acuză de activitate frauduloasă sau de abuz de putere.

Opțiuni disponibile

Directorii unei companii aflate în insolvență se confruntă cu o decizie dificilă. Ar trebui să continue activitatea, cu speranța că performanța și poziția companiei se vor îmbunătăți sau ar trebui să reducă pierderile și să dizolve compania? Aceasta este o dilemă pentru a cărei rezolvare este posibil să fie solicitat ajutorul auditorului pentru a evalua avantajele și dezavantajele opțiunilor disponibile și pentru a evalua impactul fiecărei opțiuni asupra părților relevante, incluzând creditorii, acționarii, conducerea și angajații. Este posibil să i se solicite auditorului să explice procedurile implicate în procesul de plasare a unei companii sub administrare sau în lichidare deoarece directorii au cunoștințe limitate în acest domeniu.

Administrarea

Dacă directorii decid să încerce să salveze compania, aceasta poate fi plasată sub administrare, procedura care oferă un „respiro” și protecții legale în timp ce este formulat un plan de salvare care să încerce să mențină continuitatea activității companiei. Principalul avantaj al administrării este acela că, odată ce este desemnat un administrator, începe o amânare a datoriilor companiei, ceea ce înseamnă că nu este posibilă prezentarea la tribunal, de către creditorii companiei, a unei petiții pentru dizolvare –obținându-se astfel timp pentru proiectarea și inițierea unui plan de salvare. O companie sub administrare se află sub controlul administratorului desemnat, căruia i se oferă o perioadă scurtă de timp (de obicei opt

săptămâni) pentru a înainta o propunere pentru atingerea scopului administrației sau pentru a decide că nu este rezonabilă salvarea companiei. Se convoacă o întâlnire a creditorilor în cadrul căreia propunerile sunt acceptate sau respinse. Administratorul preia conducerea companiei și are autoritatea de a numi sau de a înlătura directori.

Procesul pentru desemnarea unui administrator diferă și poate să implice sau nu și un ordin judecătoresc. O companie, directorii săi ori unul sau mai mulți creditorii pot solicita tribunalului desemnarea unui administrator. Tribunalul va emite un ordin de administrare numai dacă este convins că respectiva companie este în insolvență – sau este probabil să ajungă în insolvență – și că este posibil ca procesul de administrare să își atingă scopul – acela de a salva continuitatea activității companiei. Este, de asemenea, posibil ca un administrator să fie numit fără ordin judecătoresc, fie de către deținătorul unei garanții fluctuante asupra activelor companiei, fie de către companie și directorii săi. În general, administrarea durează 12 luni, perioadă după care administratorul este automat eliberat din funcție, deși perioada de administrare poate fi – în unele cazuri – extinsă cu acordul creditorilor. Pe de altă parte, este posibil ca administrarea să nu se întindă pe întreaga perioadă de 12 luni și se poate încheia mai devreme dacă ea a avut succes.

Lichidarea

În cazul în care compania nu poate fi salvată, atunci este posibil să fie inițiată lichidarea sau dizolvarea companiei. Compania își va înceta activitatea, activele sunt vândute, datoriile sunt plătite (în măsura permisă de către încasările obținute din vânzarea activelor și aplicând regulile descrise mai jos pentru alocarea activelor) și, în final,

compania va fi dizolvată. Odată ce procedurile de lichidare sunt inițiate trebuie oprite tranzacțiile cu acțiuni, iar directorii își pierd autoritatea de conducere a companiei.

Procedurile implicate în introducerea unei companii în lichidare sunt complicate de faptul că există modalități diferite în care procesul este inițiat – lichidare forțată, lichidarea voluntară inițiată de membri și lichidarea voluntară inițiată de creditori.

Lichidarea forțată este, de obicei, inițiată de unul sau mai mulți creditori, care apelează la tribunal și care trebuie să demonstreze incapacitatea companiei de a-și plăti datoriile. Un creditor căruia i se datorează o sumă mai mare de 750 £ și care a înaintat companiei o solicitare scrisă de plată care nu a fost onorată are motive pentru a solicita tribunalului o lichidare forțată. În împrejurări mai puțin obișnuite, un membru (acționar) care nu este mulțumit de modul în care directorii gestionează compania poate solicita tribunalului dizolvarea corectă și echitabilă a companiei. Pentru ca această inițiativă să aibă succes, membrul trebuie să demonstreze tribunalului că dizolvarea este singurul remediu disponibil.

Lichidarea voluntară poate avea loc prin modalități diferite – lichidarea voluntară la inițiativa unui membru sau lichidarea voluntară la inițiativa unui creditor. Prima este utilizată atunci când compania este solvabilă și poate fi realizată numai atunci când directorii au emis o declarație de solvabilitate. Creditorii nu sunt implicați în acest tip de lichidare, deoarece declarația de solvabilitate înseamnă că li se vor plăti toate sumele datorate și, prin urmare, nu sunt expuși la risc. Acționarii adoptă o decizie de dizolvare a companiei și numesc un lichidator, care este responsabil de închiderea companiei.

Prin contrast, în cazul unei lichidări voluntare inițiate de creditori, aceștia sunt serios implicați în procedură deoarece, în acest caz, compania nu este solvabilă și, prin urmare, creditorii se confruntă cu riscul de a nu le fi plătite toate sumele care le sunt datorate. Procesul începe cu o întâlnire a acționarilor, la care este adoptată decizia de dizolvare a companiei dar, ulterior, preferințele creditorilor cu privire la desemnarea lichidatorului și la procesul de dizolvare vor avea prioritate în fața preferințelor acționarilor.

Alocarea activelor companiei

O problemă importantă care se ivește în cazul lichidării este ordinea priorității pentru alocarea activelor companiei. Acest aspect este deosebit de important pentru creditori și acționari deoarece, prin definiție, o companie în insolvență nu poate plăti toate sumele pe care le datorează. Sumele care vor fi plătite la lichidare depind de aspecte precum garantarea sau negarantarea creanțelor, natura fixă sau fluctuantă a garanției asupra activelor, acțiunile preferențiale sau participative deținute de acționari, costurile suportate de către lichidator (care sunt, în general, plătite primele) și de numărul de creditori preferențiali (inclusiv salariile angajaților și alte beneficii neachitate).

În cazul celor mai multe lichidări, acționarii care dețin acțiuni participative primesc o valoare foarte mică, mai mult, de obicei nu primesc nimic, deoarece se situează pe ultimul loc ca prioritate în alocarea activelor companiei. Este posibil ca auditorului unei companii în insolvență sau potențial în insolvență să i se ceară sfatul cu privire la alocarea activelor companiei.

Avantajele administrării

În multe cazuri poate fi preferabilă mai degrabă punerea unei companii sub administrare decât parcurgerea procesului de lichidare. Avantajul evident este că, dacă administrarea are succes, compania își va continua activitatea, permițând acționarilor să își păstreze acțiunile și poate chiar să primească o remunerare a investiției. Prin contrast, așa cum s-a arătat mai sus, atunci când compania este dizolvată acționarii nu primesc de obicei nimic. Și pentru creditori continuarea existenței companiei se poate dovedi benefică deoarece fluxurile de trezorerie îmbunătățite ar trebui să permită achitarea datoriilor, relațiile comerciale putând fi astfel menținute. Administrarea poate fi benefică și pentru angajați, deoarece va continua să existe o formă de angajare a personalului în companie (deși, bineînțeles, este posibil ca administratorul să restructureze personalul, ca parte a planului de salvare a companiei). Prin contrast, în cazul unei lichidări forțate angajații sunt concediați automat.

Concluzie

Auditorii joacă un rol în consilierea directorilor companiilor care se află în dificultăți financiare sau care chiar sunt în insolvență. Auditorii profesioniști trebuie să fie pregătiți să identifice într-un scenariu dat aspectele ce țin de insolvență și să ofere explicații și recomandări adecvate.

Bibliografie

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:157:0087:0087:EN:PDF>
http://www.iaasa.ie/publications/ACCA_Jan11.pdf

Conferința „Audit Trainig of Trainers Workshop”

Camera Auditorilor Financiar din România a fost reprezentată prin **Ana Dincă**, vicepreședinte și **Daniel Botez**, membru al Consiliului, la Viena, în perioada 23 – 26 septembrie 2012, la evenimentul „Audit Training of Trainers Workshop”, organizat de *The World Bank Centre for Financial Reporting Reform*. Seminarul a avut loc la sediul Joint Vienna Institute, o organizație care furnizează formare profesională pentru participanți din țări din Centrul, Estul și Sud-Estul Europei, Comunitatea Statelor Independente și Asia.

Întâlnirea s-a desfășurat în cadrul programului REPARIS – *Road to Europe: Program of Accounting Reform and Institutional Strengthening*, care se adresează țărilor din zona balcanică aflate în proces de aderare la Uniunea Europeană: Macedonia, Muntenegru, Serbia, Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Kosovo, la care se adaugă Moldova. Seminarul a avut ca scop principal să contribuie la dezvoltarea în viitor a capacității organismelor profesionale în domeniul contabilității și auditului de a implementa efectiv programe de dezvoltare profesională continuă a auditorilor statuari.

Seminarul a fost moderat de către formatori ai World Bank CFRR și s-a desfășurat ca o masă rotundă, cu discuții interactive și schimb de informații și experiențe. La început, fiecare participant a prezentat temele predate în programul de formare continuă în ultimele 12 luni, ce materiale s-au utilizat, ce teme intenționează să fie susținute în următoarele 12 luni și s-au formulat opinii privind metodele optime de formare profesională. Subiectele discutate s-au

referit la: obținerea și acceptarea angajamentului de audit; aspecte legate de etica profesională și documentarea necesară privind spălarea banilor; conținutul dosarului de audit; evaluarea riscului inerent și utilizarea acestuia în planificare; pregătirea profesională între formarea clasică și utilizarea simulărilor; proiectul de standard privind modificarea ISA 700. Pe baza acestei tematici au fost introduse studii de caz și discuții interactive.

În cadrul discuțiilor reprezentanții Camerei au furnizat informații referitoare la organismul profesional român și la experiența acestuia.

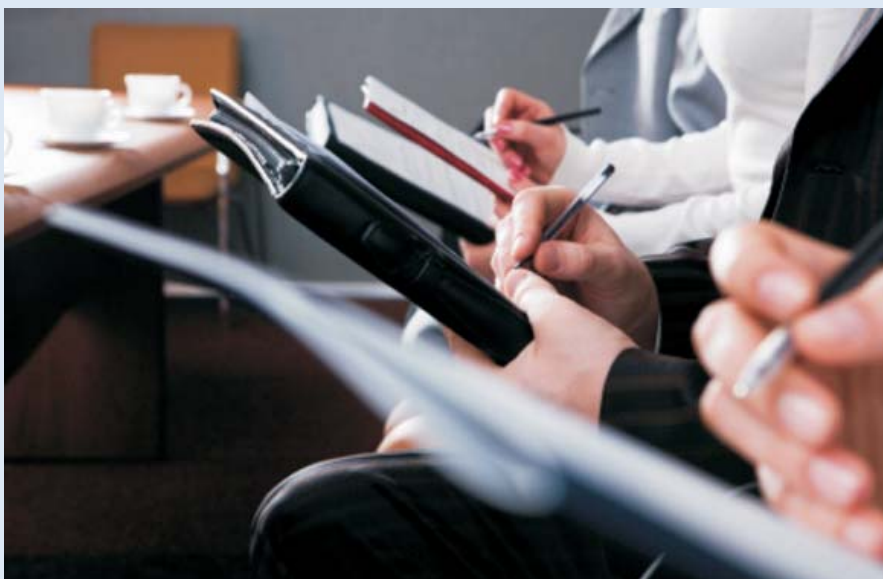
Întâlnire profesională organizată de FEE

La 21 septembrie a.c. la Bruxelles a avut loc întâlnirea trimestrială Auditing Working Party, moderată de **Myles Thompson**, președinte și **Hilde Blomme**, director Reglementări FEE. Din partea CAFR a participat **Ana Dincă**, vicepreședinte al Consiliului.

Temele puse în dezbatere s-au referit la modificări importante preconizate în viitor în domeniul auditului și s-au făcut comentarii asupra materialelor transmise spre discuție de către IAASB, IESBA, EFRAG, precum și asupra propunerilor privind amendarea Codului Etic al profesioniștilor contabili pentru cei care auditează companiile mici și mijlocii de interes public, în sensul referitor la confidențialitate și la raportare de operațiuni suspecte către autorități.

S-au prezentat Notele la Draftul Raportului Parlamentului European-Legal Affairs (JURI) asupra propunerilor de regulamente 2011/0359(COD) și asupra propunerilor de amendamente la Statutory Audit Directive 2006/43/EC cu referire la: independența în auditul societăților de interes public; îmbunătățirea raportului de audit care să prezinte și opinie referitoare la raportările managerilor, continuitatea activității, formatul acestui raport; raportul adițional către administratori; durata angajamentului și rotația auditorilor.

La finalul întâlnirii reprezentanți din fiecare țară au prezentat raportul de activitate pentru perioada trecută de la ultima întâlnire.

Semnal editorial

Datorită caracterului lor complex, documentele de sinteză care constituie obiectul lucrării „Situțiile financiare anuale și semestriale”, autori: **Magdalena Mihai, Cristian Drăgan, Valeriu Brabete**, apărută la Editura „Scrisul Românesc” din Craiova, necesită eforturi apreciabile din partea specialiștilor din domeniul financiar-contabil în vederea cunoașterii lor în detaliu și al utilizării în deplină cunoștință de cauză, ceea ce reprezintă

cerința de bază pentru îndeplinirea condițiilor și funcțiilor ce le revin și, implicit, pentru asigurarea unei contribuții în continuă creștere la îmbunătățirea volumului și, în mod deosebit, a calității informațiilor necesare pentru luarea deciziilor economice.

Cartea se înscrie în acest context general, fiind elaborată în concordanță cu reglementările metodologice amintite și este orientată cu precădere către soluții practice adecvate activității

entităților economice. Dintre problemele abordate în această manieră pot fi menționate: efectuarea operațiilor contabile de la sfârșitul fiecărei perioade de gestiune, înregistrarea plusurilor și a diferitelor categorii de lipsuri constatate cu prilejul inventarierii, contabilizarea provizioanelor pentru deprecierea elementelor patrimoniale de activ, a operațiilor de repartizare a profitului pe destinații legale ș.a.

În cadrul lucrării s-a acordat, în mod firesc, un spațiu corespunzător metodologiei privind întocmirea (completarea) propriuzisă a tuturor componentelor situațiilor financiare.

O problemă importantă prezentată în cadrul lucrării, într-un spațiu relativ mare, o constituie analiza pe baza informațiilor furnizate de raportarea în cauză, a rezultatelor activității economico-financiare, analiză care are, de asemenea, caracter practic, fiind efectuată pe baza datelor înscrise în situațiile financiare anuale.

Prin structura și conținutul său, prin soluțiile corecte date problemelor abordate, prin caracterul său pronunțat aplicativ și prin modul atent de redactare, lucrarea reprezintă o sursă documentară utilă pentru cei interesați în cunoașterea, întocmirea și utilizarea în cunoștință de cauză a situațiilor financiare anuale și a celor semestriale.

Important pentru autori!

Evaluarea articolelor științifice se realizează, în paralel, de către cel puțin doi membri din Consiliul Științific al revistei, în modalitatea double-blind-review, ceea ce înseamnă că evaluatorii nu cunosc numele autorilor și nici autorii nu cunosc numele evaluatorilor.

Criterii de evaluare a articolelor: originalitatea, actualitatea, importanța și încadrarea în aria tematică a revistei; calitatea metodologiei de cercetare; claritatea și pertinența prezentării și argumentării; relevanța surselor bibliografice utilizate; contribuția adusă cercetării în domeniul abordat.

Recomandările Consiliului Științific al revistei sunt: acceptare; acceptare cu revizuire; respingere. Rezultatele evaluărilor sunt comunicate autorilor, urmând a fi publicate numai articolele acceptate de Consiliul Științific. Articolele se trimit redacției la

adresa de e-mail: revista@cafr.ro, obligatoriu în format electronic cu extensia **.doc**, cuprinzând următoarele elemente: limba de redactare a articolului - **română**, pentru autorii români sau **engleză**, pentru autorii străini; textul în limba română se redactează cu diacritice, conform prescripțiilor lingvistice ale Academiei Române; dimensiunea maximă a articolului 7-10 pagini/2000 caractere grafice cu spații/pagină; în articol se precizează titlul în limba română și engleză, metodologia de cercetare folosită, contribuțiile autorilor și referințele bibliografice în subsolul paginii; un rezumat în limbile engleză și română de circa o pagină redactat la persoana a III-a, în care se prezintă obiectivul cercetării, principalele probleme abordate și contribuția autorilor; rezumatul este însoțit de 4-5 termeni cheie, în limbile română și engleză, inclusiv clasificarea JEL.

Detalii pe site-ul www.revista.cafr.ro, la secțiunile „Recenzii” și „Manuscrise”.

Important for the Authors!

The review of the articles is performed in parallel by at least two members of the Scientific Council of the „Financial Audit” Journal, a double-blind-review, which means that those who perform the reviews do not know the names of the authors, and also the authors do not know the names of the reviewers.

Assessment criteria for articles: innovative input, actuality, importance and the relevance for the subject matter of the review; the quality of the research methodology; presentation and argumentation clarity and pertinence; the relevance of the bibliographic sources used; contribution made to the research in the area.

The recommendations of the Scientific Council are: accepted,

accepted with reviewing, rejected. The results of the assessments are communicated to the authors and only the articles approved by the Scientific Council are published. The articles are submitted to the editor by e-mail at: revista@cafr.ro, compulsory in Microsoft Word format containing the following elements: the language the article is drafted is **English**; the maximum size of the article 7-10 pages/2000 signs/page spaces included; the article mention the research methodology used, authors' contributions, footnote references from the bibliography; an abstract in English presenting the subject of the research and authors' contributions; the abstract is accompanied by 4-5 key words, in English, and also by JEL Classification.

Details on our website www.revista.cafr.ro, section: „Reviews” and „Manuscripts”.

Camera Auditorilor Financiari
din România
pune la dispoziție lucrarea
**„Ghid pentru un audit
de calitate”**
- actualizată

Institutul Contabililor Autorizați din Scoția (ICAS) și Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) prezintă cititorilor interesați acest **Ghid pentru un Audit de Calitate**, un manual de proceduri de audit, destinat membrilor, care a fost actualizat pentru a se conforma în totalitate cu Standardele Internaționale de Audit (ISA) clarificate.

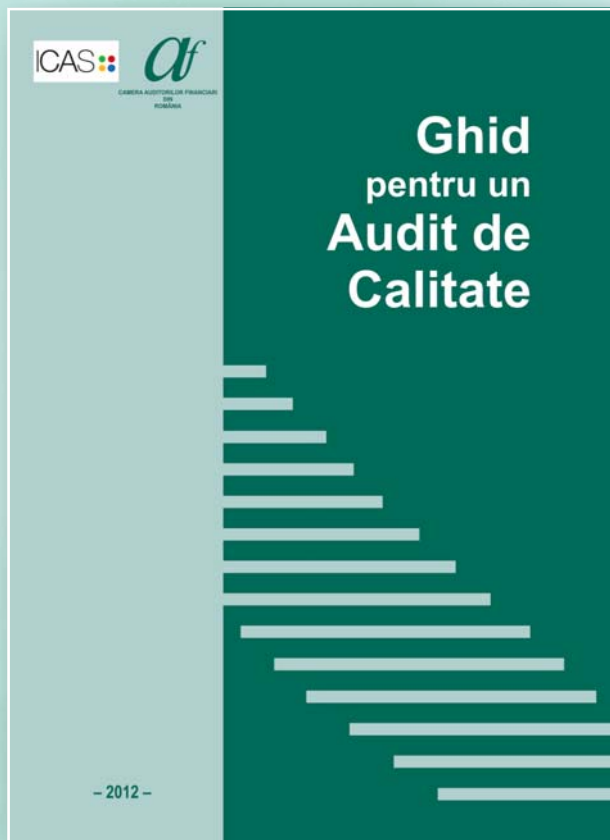
Această lucrare, actualizată de ICAS în decembrie 2011, are menirea de a sprijini auditorii financiari în ducerea la îndeplinire a misiunilor de audit.

Procedurile înglobează principiile cheie ale ISA-urilor, permițându-le auditorilor o abordare a auditului adecvată circumstanțelor specifice misiunii de audit.

Lucrarea se dorește a constitui un set de îndrumări generale, dar, cu siguranță, va depinde de practicieni să îl utilizeze cât mai eficient și să desfășoare misiuni de audit în conformitate cu ISA-urile.

Un lucru este important de reținut: utilizarea acestor programe de audit nu reprezintă un substitut pentru înțelegerea corectă și aplicarea standardelor de audit propriu-zise.

Întrucât Ghidul a fost conceput și prezentat într-o manieră verificată și testată, se poate aprecia că utilizatorii vor dispune de un dosar structurat, conform necesităților practice.

Lucrarea poate fi procurată de la sediul CAFR,
precum și de la reprezentanțele teritoriale din Brașov și Iași ale Camerei
sau poate fi comandată
pe e-mail la adresa cafr@cafr.ro ori la numărul de fax: 021/410.03.48,
cu plata ramburs, inclusiv taxe poștale.